

ERİK AĞACI ÖYKÜ

ISSN 3062-0368

Kültür - Sanat - Edebiyat Dergisi

Kasım - Aralık 2025

Sayı- 36 Yıl- 5

Fiyat: 100 TL

Yunus Karakoyun - Erdal Noyan - Emre Karakaya - Ahmet Yılmaz Tuncer - Adil Başoğlu - Cemal Karsavran - Mehmet Rayman
Sophia Jamali Soufi - Hızır İrfan Önder - Canan Örs - Vedat Ali Kızıltepe - Serpil Tuncer - Aslıhan Avcı - Muraz Arslan - Nermin Güday Kaçar
Görkem Çakıroğlu - Hülya Güneş - Ümit Ahmet Duman - Hasan Çelikkol - Ayten Dirier - Vagif Sultanlı - Nurdan Aladağ - Merve Balcıoğlu.
Eyüp Erhun Köse - Hatice Eğilmez Kaya - Gamze Aydın - Arzu Candan Sürmen - Fazıl Alasya - Erhan Kassap

Erik Ağacı Öykü iyi okumalar diler.

Dergileri okurken yalnızca satın almak ve okumakla kalmazsınız. Bir çok öykü ve edebi metin çeşitliliğini satın almış olursunuz. Beyninize girecek olan bilgilerin ve haznenin çeşitliliğini almış olursunuz.

Dolayısıyla kitap ve dergi satın alma işi basit bir alışverişi aşar ve siz beyninizin besinini almış olursunuz. Hangi edebi metine yatırım yaptığınıza yani kendinize dikkat ediniz. Sağlıklı bilgiler dileriz.

EDİTÖRDEN SEVGİLERLE

Sevgili Okuyucu

Yeni bir sayıya adım atmanın heyecanını yaşıyoruz. Erik Ağacı Öykü Dergisi olarak, her sayıda olduğu gibi, bu sayıda da sizleri farklı bakış açılarıyla tanıştırmak istedik. Her geçen gün değişen, gelişen dünyamızda, edebiyatın gücüne ve sözün önemine olan inancımızı yitirmedik ve bu sayıda da emeği geçen yazarlarımızın eserlerini okuyucularımızla buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Her bir edebi metin, kendi içinde bir evren taşır ve bizleri farklı duyguların, düşüncelerin ve yaşam deneyimlerinin içine çeker. İşte bu yüzden dergimizin bu sayısında, edebiyatın ve öykünün sınırlarını zorlayan, yenilikçi yaklaşımlarla kaleme alınmış eserleri bir araya getirdik.

Sizlerden gelen geri bildirimler, öneriler ve eleştiriler, dergimizin kalitesini artırma yolunda en önemli rehberlerimizden biri. Bu nedenle, bizlerle bu yolculuğu paylaşan herkese teşekkür ederken, sizlerin de katkılarınızı esirgememenizi diler, keyifli okumalar dileriz.

Erik ağacı

İÇİNDEKİLER

04	Tuz Ağacı
Yunus Karakoyun	12	Sussam da Kirleniyorum
Konuşsam da!
Hızır İrfan Önder
05	Koridor
Erdal Noyan	13	Siyahın Mutlak Değeri
Canan Örs
06	Yarım Akıllı
Emre Karakaya	14	Eylül
Vedat Ali Kızıltepe
07	Kendini Özlüyorsun
Ahmet Yılmaz Tuncer	16	Küçük Prens'in Büyük Kazaları
Antoine de Saint-Exupéry
Serpil Tuncer
08	Rubaiden Gazele Sitayış
Adil Başoğul	20	Manastır
Aslıhan Avcı
09	Kaç Mevsim Daha Hazan
Cemal Karsavran	23	Sorular Doğurdu Bahar
Kiruna'da
Muraz Arslan
10	Olsun
Mehmet Rayman	26	Hişt Hişt
Nermin Güday Kaçar
11	Gurur
Sophia Jamali Soufi	28	Hiç
Görkem Çakıroğlu

İÇİNDEKİLER

30	O Gece
Hülya Güneş	51	Bahçedeki Kadın, Çamaşırdaki Gökyüzü
Eyüp Erhun Köse
33	Doğu Anadolu Gezi İzlenimleri
Ümit Ahmet Duman	53	Kırmızı Pazartesi'den Sonra
Hatice Eğilmez Kaya
36	Selvilerin Gölgesinde Yosun Yeşili Gözler
Hasan Çelikkol	58	Şimdi Hesaplaşma Vakti
Gamze Aydın
38	Vakıf Şehir Artuklu Mardin
Ayten Dirier	60	Yapraktaki Gizli Ses
Arzu Candan Sürmen
41	Orman Bekçisi
Vagif Sultanlı	62	Fazla Verici Olmak ve İskambil Kâğıdı Teorisi
Fazıl Alasya
45	Selma Özhan ile 'Merizat' Üzerine: "Kelimeler Bazen Bir Sızı Gibi Sızar"
Nurdan Aladağ	64	Sivrisineğin Gazeli
Erhan Kassap
49	Misafir
Merve Balcıoğlu		

Tuz Ağacı

Yunus Karakoyun

“yarayı emiyor, acı ve tuza çekiyorum karanlığı”

kırık vazonun ışığı vuruyor, tenine
mevsim kışa hazırlanıyor yaprakları dökük ağaçların
geceleri uyumak için susuyorum hep

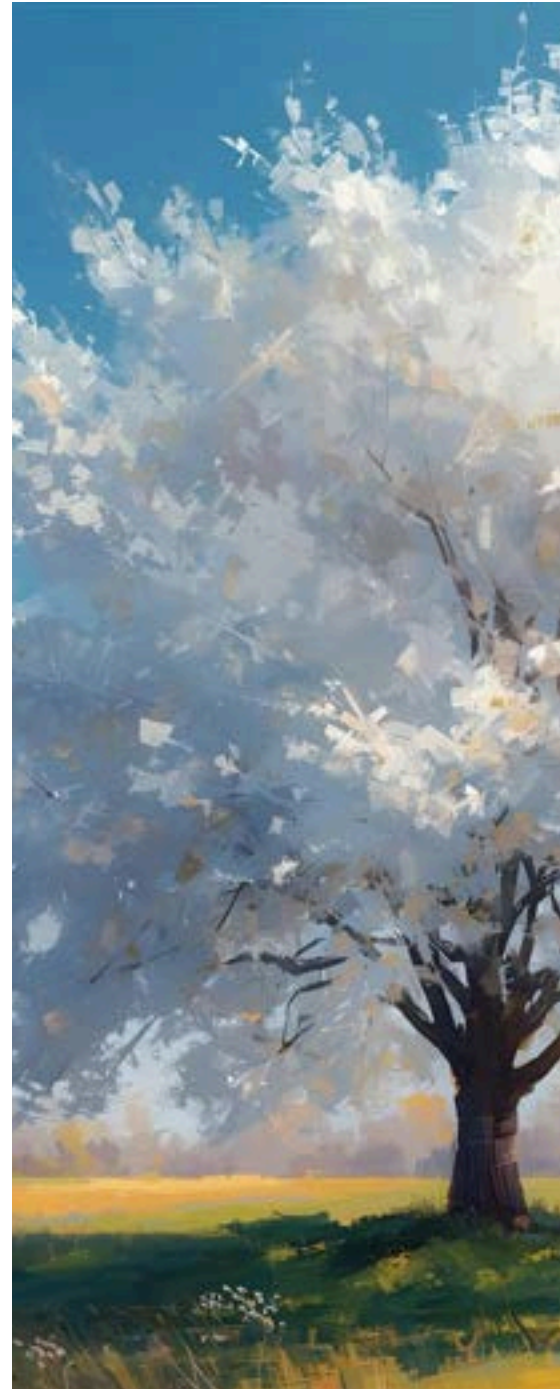
bakışlarımı kesiyor kuş sesleri
ve ben deliriyorum unutmak için seni
kuzey ormanlarından serin bir rüzgâr esiyor, göğsüme
tenim telaş içinde bekliyor cıvılcıplak saf bir imge gibi

yalnızlıktan kafayı yiyor, sözcüklerin fısıltısı
rüyanın en güzel yerinde birileri gelip geçiyor
ve bölünüyor rüya: zamana yenilmek, ancak bir hücredir, ölümle

büyüyor çocukluğu : kendi sesinde
odalar daraltıyor evlerin ritm bozukluğu
bakmak yarınlar bir ısmarlamayla gülebiliyorum artık
böcekler, arıların ve karıncalar ve diğerlerin
insan dışında her şey çok mutlu
suya atıp seke seke yürüyen taşlar bile

bir tür yaşama kavgası, karmaşanın neon çağına
duyusuk krizlerin intihar süslemesiyle,
puzzle
en çok kim öldürüyorsa, =eşittir ardışık sayılara=

yarayı emiyor, acı ve tuza çekiyorum karanlığı
mahcubiyetin günahıyla katılaşıyor ürkünç yüzüne
yabanıl bir dürtü gibi hissediyorum kendimi
ve yok sayıyor bizi aynalar: küf tutuyor element cıva

Koridor

Erdal Noyan

Çift sıfır yirmi dokuz
Saniye bakmadım

Hacettepe koridoru, ikinci kat
Manyetik tınlaşım görüntü odası

Ölgün bir ılık, birkaç solgun yüz
Koridor boyunca dolaşan benim

Dumanlı gözlerimde kaygı acısı
Seni bekliyorum.

Yarım Akıllı

Emre Karakaya

Mutlak'ı yitirdim
Aynalar içindeyim
Zamandan oyuldum
Geri dönemiyorum
Atıldım ötelendim
Kimseyi inandıramıyorum
Ben kötü biri miyim

Aynalar içindeyim
Yüzümü kime döneceğim

Yarım aklımla
Hayatımı elime yüzüme
Bulaştırmış gibiyim

Kendini Özlüyorsun

Ahmet Yılmaz Tuncer

Çoğul ekleriyle gelen zamanda
Senin tekil kalışın zor gelen
Giden bir sevgiliyi eklersen
Hayat tanımları içine kalan
Senin geniş sandığın bir zamanda
Gözlenen dar bir kapının
Özlemi hayatında kaç kapı açıldı
Kaç kapı kapandı
Hiçbiri senin için
Zamanı tutamadı
Bir gemi daha giden
Hayatın limanından
Belki sen sendeki o eski tarihin
İçinde kalan seni özlüyorsun
Yani sen elinde tutamadığın
Geçmiş zaman eklerinden
Geriye kalan
Kendini özlüyorsun

Rubaiden Gazele Sitayiş

Adil Başoğul

Mahpuslar toplanırdı
Vortalarda
Akşamları
Kaygılar rubai olurdu
Ve gazeller ağlardı

Hayyam'ın rubaileri
Ezbere söylenirdi
Havluda akşam
Lâciverdî bir gazeldi

Akşamın ışılıtları
Raks ederken devranda
Tabutluk hücrelerde yığitler
Açlık grevinde
Ve bugün direniş
Gençlerin ellerinde

Ah benim
Suçlu gibi boynu
Bükük yalnızlığım
Eğer bir gün
Sen beni kaybedersen
Ya da ben seni

Yani yaşamak
Çam akması karasında
Canına yapışırsa
Yeniden Hayyam'dan
Rubailer hatırla

Ve lâcivert bir gazel gelirse
sessizce
Sen merhametle gideceksin
bilirim
Bilirim ölüm yalnızlığını

Bilirim ümitsizliği ölüm gibi
Bilirim vurulup yatacaksın
Upuzun bir gazel gibi

Ah sen ne muhteşem şeydin
yalnızlığım
Ve ölüm korkusunda Hayyam'ım

Sen yine bir içim gazel getir
Fuzûlî'nin suyundan içir

Ölüm karışsın toprağa
Toprak alsın beni bağrına

İlk halime döneyim
Balçıktan bir testiyim

Bırak sevgili içsin ağzımdan
Bağrına dökerek suyu
Söndüreyim o yangın arzuyu

İşte o eskiden bendim
şimdi bir gazelim

şarkılı bir geceyim
Ateşli
Neşeli
Ve raks eden bir deliyim

Ve bu büyük büyölü dünyada
Lâcivert bir gazelim
Öncesiz
Bitimsiz
Dur durak bilmeyenim

Durdurulamayan devranda
Raks ederim
Hapisten önce şarkıcıydım
Aklımda senden
Ezberlediğim o gazel

Bir daha toplayabilir miyim
Parçalarımı bilmiyorum
Bir araya getirebilir miyim
O eşsiz anılarımı

Dinmiyor acılarım fakat
Hayat lâcivert bir gazeldir üstat

Bir görsen geldiğimi
Yalnızlığımı yendiğimi
Yaşamak güzeldir
Beni unutmak eceldir...

Kaç Mevsim Daha Hazan

Cemal Karsavran

Dünya kocaman bir boşluk
Mavinin yırtık parçaları dökülür
Umudun uğramadığı mekanlarda
Asi bir kalabalık gezinir

Hayat yaşamsal bir hiçlik
Her şeyden yarım kalan
Sevgisiz susuz uykusuz
Rüzgârla sallanıp kırılan

Aksi bir şeytandır zaman
Her neye her nereye el atsan
Sinsice güler arkamdan
Düşünceler karman çorman

Sarmal sessizlikler çırpınır
Ara ve çıkmaz sokaklarda
Gözümün güneşi kırılır
Akar içten içe gözyaşı

Biraz yüzsüz biraz arsız
Beklentilerim sonuçsuz
Piç ettin hasretlerimi
Pusulanın ibresi yok

Nasıl anlatırım sensizliği başka
Şımartılmış bir şey değil
Onca kalabalığın içinde yalnız
Kaç mevsim daha hazan

Olsun

Mehmet Rayman

üzülme çocuğum
bizden sonra
sıra sana gelmeyecek
yeneceğiz biz bu zulmü
dağlarımızı yine yeşillenecek
uğultumuzu duyacak dünya

hiç çekinme
içi boş görüntüler yanıltmasın seni
sen özgürlüğün ilk ateşisin
hep ışık olmuştun gönüllere
bugün daha çok sarılmalısın
sevdiğin her şeye

direncin olsun
bizim çektiğimiz çile
yol olmadan bakabilirsin göklere
hatta güneşi taşırsın
hiç yangınlara gelmeden
gün doğar yıldız çavar
gittiğin bütün ülkelere

başka düşündüklerin olsun
geçerken uğradığın meşelerin havası
nehir boyu su içen kuşların dizilişi
gerdanlığın hep boynunda olsun
okul arkadaşlarınla çekilmiş
bir fotoğrafın hep yanında olsun

Gurur
Sophia Jamali Soufi

Bu direniş
Benden değil
Bir ayna'dan geliyor
Acımasızca
Benden olan her şeyi
Bana karşı fırlatan
Ayna
Kırık, darmadağın
Ancak yine de gerçeğimi
Bir kez daha gösteriyor
Aynı o asi gerçek
Düşüyorum
Evet
Ama bu düşüş
Taze bir nefes
Yeniden ayağa kalkmak
için
Bu küllerin kalbinden
Kırık aynaların ortasından
Yeni inancım yükseliyor
Mağlubiyet mi?
Bu kelime
Benim sözlüğümde yer
almıyor
Ben
Yalnız başıma
Tekrar ayağa kalkacağım
Daha asi
Daha kararlı
Ve bu benim inancımın
doruk noktası ...

Sussam da
Kirleniyorum
Konuşsam da!

Hızır İrfan Önder

Cam keşiği gibi anılarım
Hayata uzağım ölüme yakın.
Baharın saçlarında şımarsın ellerim
Kalbime hazan gelmeden!

Ne çarmıhtan kurtarabildim ruhumu
Ne giyotinden başımı...
Sıradan bir yaşama mahkûmum
Silinip gideceğim dünyadan!

Bana güzel yüzünü göstermiyor hayat
Yaralarım kabuk bağlayamıyor
Hiç dinmiyor dertlerim, acılarım
Cehennemde yaşıyorum cehennemde!

Ne yapsam boş ne yapsam faydasız
Sussam da kirleniyorum konuşsam da!..

Siyahın Mutlak Değeri

Canan Örs

karayı tanırım ellerimin çizgilerinden
oysa karalandıkça kanatlanmak başka.
geceyi kuşanan kuştan bilirim,
zafer bize yanlış tanıtıldı!
inanmıyorum lekeli aynalara,
eğreti kanatlar değil istediğim!
çünkü uçtukça ziftleşen tüydeki kuşları
yatırdım dizime, okşadım, sevdim
göğün dilini öğrettim.

bataklıkta yıkanan kuşu suçlayamam
çünkü uçtu, yandıkça süzüldü göğün sisinde
tanrılaşmadı kanatları büyüdüğüçe
öyle olsa duyulmazdı gecenin bağrında şarkısı
anlamazdı gözleri,
sabaha varamayan nefesin çıղlığını.

kuşlar kanatlanıyor gözlerimin değdiği dağlarda
yamacımda sen varsın, kuşkusuz yaslandığım
sinenin ufkunda çözölüyor yük
sorum yok artık çünkü geçtim balçıktan
başkalarının kanı akıyor paçalarımın
yorgunum, iliklerime kadar yorgunum
bir nehir kıyısındaım, dallardaki sesler benim
ellerin bembeyaz, beklediğim her şey ellerinde

değil mi ki
siyaha sarılıp yattıktan sonra
aynı uyanmaz insan.
uyansa da zifiri etraf, putların elinde balta
ama aynı uyanmaz insan geceyle tanıştıkça
uyanmaz
insansa ellerin kara ağızında.

Eylül

Vedat Ali Kızıltepe

"Tamam, geliyorum." diye kapattı telefonu. Vestiyerden mont geçirdi sırtına. Ne saçına baktı ne başına. Üstünde alelade bir kazak, altında mavi bir kot pantolon... Kapının önündeki ayakkabılıktan ilk gözüne çarpan ayakkabıyı geçirdi ayağına. Asansör 12. kattaydı. Yok, onu bile bekleyemezdi. Zaten ikinci kat, hızlı adımlarla merdivene yöneldi. Garip bir telaş, bir sızı düştü içine. Eylül çağırıyordu. Gitmese olmazdı.

Eylül'ün her sözü emir telakki edilirdi. Heybetinden esas duruşa geçerdi doğa. Her mevsim darbe sayılırdı aslında. Meydan okurdu kendinden öncekine. Açar isyan bayrağını, kurulurdu âlem sofrasına. Krallığını ilan ederdi bir müddet.

En masum, en romantik, belki en duygusal olanı ilkbahardı. O deli kışı, ayazı, karı, fırtınayı; güzel sözleri ve tatlı nameleri ile nasıl da kandırır gönderirdi. Hüküm süren o kara kış; birkaç bülbül sesine, birkaç gül rengine, miski amber çiçek kokusuna aldanır; tası tarağı toplar, giderdi. Adı çıkmış kötüye ya, aslında vicdanlıydı kış. Kıyamazdı bir hevesle topraktan yeni çıkmış ağaç filizlerine. Kıyamazdı rengârenk güllerin o narin, cilveli hâllerine.

Aşağı indi. Yakındı zaten, şu karşı parkta, banka oturmuş kendisini bekliyordu. Yürümeye başladı. Deli bir fırtına esti bir an. Yerde toz, toprak ne varsa savurdu. Montunun fermuarını iyice çekti. Yakalarını yüzüne getirerek rüzgârdan korunmaya çalıştı. Sadece iri, mavi gözleri açıkta kalmıştı. Bir de rüzgârda bir o yana bir bu yana savrulan uzun, sarı saçları. İnsanın içini titretmese de garip bir soğuk vardı. Normaldi aslında, Eylül'dü.

Bir de yaz vardı hani, ilkbaharın dantel misali, oya gibiilmekilmek işlediği, kendisine sunduğu... Yaz mevsimi ansız gelir konardı yeryüzüne. Gecekondu gibi türerdi şehrin irak mahallerinde. Sonra şehir kendisi olurdu. Hazırkondu olur, yayılırdı. Miras gibi helal görürdü âlemi kendisine. Güneşi ardına alır, meydan okurdu tüm mevsimlere. Aldanırdı âdemoğlu onun ışığına, kanardı ışıltısına. Raks ederdi ağustos böceği eşliğinde. Yaz kendini beğenmiş, biraz da ukala. Hâliyle; ateşi, alevi, ışığı kendinden bilirdi. Abartırdı sıcaklığı. Dur, desen durmaz; git, desen gitmez. Gamsız, umarsız, biraz serseri...

Bayır aşağı yürümeye devam ediyordu. Rüzgârın şiddeti ile bazen sağa sola savruluyor, ayakta durmakta zorlanıyor, ardından yeniden buluyordu rotasını. Bir iki yağmur damlası hissetti çehresinde. Başını gökyüzüne çevirdi. Gri bulutlar bir şeylerden kaçır gibi art arda kuyruk olmuş, batıya doğru yol alıyordu.

Arkadaşı Eylül aramıştı. Sesi çok kötü gelmişti. Bir şeyler olmuştu ama ne? Eylül, can dostu, çağırıyordu; gitmemek olmazdı. Son kavsağı da döndü. Yolun karşısına geçti. Parkın içine girdi. Eylül ayında, parkın son günlerini yaşayan birkaç çocuk tahterevalliyeye dolmuş; bir tarafta üç çocuk, diğer taraftaki dört çocuğa meydan okuma çabasında. Elleri, yüzleri esen rüzgârdan toz toprak içinde. Sağ tarafta bulunan iki salıncak, öksüz iki çocuk gibi boyun bükmüş, esen rüzgârda acıklı gıcırtilar eşliğinde, hafif bir ileri bir geri yapıyor. Âlemde bir yorgunluk, ekmek telaşesi ertelenmiş, meftun hayatın fon müziği, hafif acılı bir arabesk şarkı şimdi. Uzun kavak ağaçları gelinlik kızlar gibi boynunu bir o yana bir bu yana sallıyor, sonbaharın ciddiyetinden habersiz. Onların arkasında bulunan çam ağaçları olayın ciddiyetinin farkında. Kara kışa hazır, daha temkinli, daha kendinden emin.

Birkaç adım daha atınca köşede, bankta arkadaşı Eylül'ü gördü. İki bacağını birleştirmiş, zaten minyon tipli olan arkadaşı daha bir içine çekilmiş, nispeten kendisine büyük gelen montunun içine bütülmüş, küçücük kalmıştı. Donuk gözlerini sabit bir noktaya dikmiş, âleme ışık saçan gözlerinin ferisi sönmüş; tepkisiz, ilgisiz biçare hâl almıştı. Geldi, tam karşısına dikildi. Nefesini bile toplayamadan sordu:

"Nooldu?"

"Gitti." dedi Eylül. Hiçbir şey söylemedi başka. Usulca arkadaşının yanına sokuldu. Bankın bir kenarına da kendisi oturdu. Çenesini iki eli arasında alıp derin suskunluğa ortak oldu.

Bir de sonbahar vardı. Yazın tüm ihtişamı ile yeryüzüne yayıldığı zamanın sonunda. Ağustos böceğinin pabucunu dama atan, şımarık yaz mevsimine haddini bildiren, yeryüzünde istila başlatan Eylül. Esen, yıkan, yağın, gürleyen... Çiçeğin kokusunu, ağaçların yaprağını alıp götürün... Sararmış dalları katar önüne, süpürür âlemi. Korkar öfkesinden kuşlar, yollara düşer. Yaz mevsiminin elinden çekip alır yeryüzünü. Bir ihtilal olur gökyüzünde, yeryüzünde. Durun ağaçlar dökmeyin, durun sarılar gelmeyin, durun kuşlar gitmeyin, diye yalvarsan da zamanı gelmiştir gitmelerin, zamanı gelmiştir derin hüznlerin, zamanı gelmiştir ayrılığın.

Eskiden yüreği buz gibiydi Eylül'ün. Bembeyaz karlarla kaplıydı temiz yüreği. Soğuktu, ayazdı. Bilmezdi baharı, yazı. Sonra bir çift sihirli göz dokunmuştu gözlerine. Bahar gelmişti yüreğine. İçinde kuşlar ötmeye, duyguları bire bin vermeye başlamıştı. Seveda alevinin ilk kıvılcımları tutuşmuştu kalbinde. Hiç tanımadığı duygular önce fidan olmuş, büyümüş, yeşermiş, ruhunu kaplamıştı. Kıvılcım ateş olmuş, alev olmuş, sarmıştı tüm benliğini. Ardından yaz gelmiş, bulutlar üstünde raks etmişti yaz boyu.

Şimdi... Şimdi neydi bu zamansız soğuk, nedendi ki bu dolu vurgunu? Bu bulutlar, bu deli fırtına neyin nesi idi? Neden ağaçlar yaprağını döküyordu? Neden kuşlar gidiyordu? Neden miski amber kokulu yemyeşil doğa, çalı hüviyetine bürünüyordu?

Milyonlarca varlık içinde bir zerreydi Eylül. Meftun hayatın garip bir sahnesiydi yaşanan. Bir perde kapanmıştı. Adı Eylül gibi biliyordu. Dolu, fırtına sonra ayaz... Kar, tipi gelecekti ardından. Anlık silüet olarak kalacaktı gün.

Eylül'dü işte. Eylül, eylüllüğünü yapıyordu.

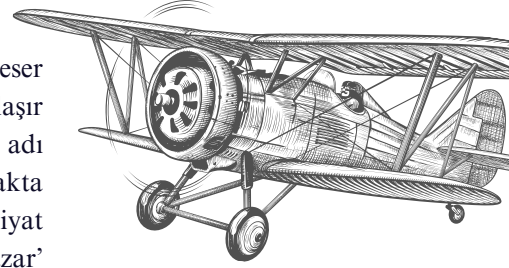

Küçük Prens'in Büyük Kazaları Antoine de Saint-Exupéry

Serpil Tuncer

Edebiyat dünyasında öyle eserler vardır ki eser yazıldığı ülkenin sınırlarını aşar, kıtalara ulaşır ve bütün dünyaya mal olur ama yazarın adı sorulduğunda okuyucu bunu hatırlamakta zorluk çeker. Bahsettiğimiz durum edebiyat dünyasında genellikle ‘eser adıyla ünlü yazar’ veya daha akademik ifadeyle ‘eser odaklı ünlülük’ olarak tanımlanır. Yani eser öylesine popüler olur ki adı dilden dile dolaşır; ancak eserin yaratıcısı hakkında bilgi, çoğu kişi için ikinci planda kalır.

Bu olgunun birkaç nedeni vardır; bunlardan bir tanesi eserin evrenselliğiyle okuyucunun duygu ve düşünce dünyasına olan etkisidir. Hikâyede karakterler veya temalar öylesine güçlüdür ki eser popüler kültür aracılığıyla sivriliş listesi başı hâline gelir. Edebiyat eleştirmenleri bu durumu, ‘eser yazarından bağımsız bir hayat yaşar’ şeklinde ifade eder. ‘Eser odaklı ünlülük’ kavramına verilecek en iyi örnek Antoine de Saint-Exupéry’in yazmış olduğu “Küçük Prens” isimli eserdir.

Dünyada en çok okunan kitaplardan biri olarak bilinen “Küçük Prens” hem pilot hem de yazar olan Fransız Antoine de Saint-Exupéry tarafından 1943 yılında kaleme alınmıştır. Küçük Prens’te kendi gezegeni B-612’den ayrılarak yolculuk sırasında farklı gezegenlerde yaşayan yetişkinlerle tanışan küçük bir çocuğun hikâyesi anlatılır. Peki eserin dili çocuk dilinde midir?

Beyreli ve Ak-Başoğlu (2017) “Küçük Prens’in hedef kitlesi: Çocuklar mı, yetişkinler mi?” isimli çalışmalarında “eleştirel söylem çözümlemesi” yöntemini kullanarak verilerin analizi sonucu Küçük Prens’in çocuk yanlısı bir bakış açısıyla yazıldığı, kitapta çocuklara ve yetişkinlerin içindeki çocukluğa seslenildiği ve çocuğun dünyasının idealize edildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Bu konudaki açıklamayı aslında Exupéry yapmıştır. Exupéry kitabını Leon Werth'e ithaf eder. Çünkü Leon'un onun en iyi arkadaşı olduğunu söyler. İthafın diğer bir nedeni bu adamın çocuk dilinden ve çocuk kitaplarından anlıyor olmasıdır. Exupéry son neden olarak da Werth'in Fransa'da yaşadığını ve zor durumda olduğunu söyler. Exupéry'nin ithafına baktığımızda kitabını bir yetişkine adadığı için kendini suçlu hissettiğini görmekteyiz. Zaten Exupéry ilerleyen cümlelerde bu ithafı için çocuklara açıklamalarda bulunarak onun çocuk ruhundan anlayan bir yetişkin olduğunu ifade etmektedir.¹

Antoine de Saint-Exupéry 1900 yılının 29 Haziran'ında, Lyon'da, Peyrat sokağındaki 8 numaralı evde; Jean de Saint-Exupéry ve Marie de Fonscolombe çiftinin 5. çocuğundan üçüncüsü olarak dünyaya gelir.² Çocukluğunun büyük bir kısmını Ain bölgesindeki aile şatosunda geçirir ve soylu bir aileden geliyor olması yazarın yaşamını şekillendirir.

Dört yaşındayken babasını kaybeder. Beklenmedik bu ölüm, yazarın yalnızlık duygusunu beslemiştir. Küçük Prens'te kendini belli eden duygusallık yazarın çocukluğundaki bu kayıpla açıklanabilir. 6. bölümde Küçük Prens insanların üzgün olduğu zamanlarda günbatımlarını daha da çok sevdiğini söyleyerek bir çocuğun hüznünü hissettirir. Exupéry babası öldükten sonra annesiyle teyzesinin yanında yaşamaya başlar. Bu süreçte daha çok yetişkinlerle vakit geçirme fırsatı bulur. Soylu bir ailede büyüyen Exupéry Küçük Prens'te ömrü boyunca çok fazla yetişkin tanıdığını, onlarla uzun zaman geçirdiğini fakat onlar hakkındaki görüşlerinin değişmediğini söyler. Bunları söylerken aslında yaşadığı sosyal çevre hakkında ipucu verir.³ 1909'da büyükbabasının isteği üzerine Le Mans'taki Sainte-Croix Koleji'nde okula başlar.

Dikkatsiz, dağınık ve hayalperest bir öğrenci olan Antoine, yatılı okul hayatının zorluklarını keşfeder ve o günler için şöyle der: "*Okulda küçük bir çocukken çok erken kalkarsınız. Sabah altıda kalkarsınız. Soğuktur. Gözlerinizi ovuşturur ve o sıkıcı dilbilgisi dersinin acısını önceden çekersiniz.*"⁴

Ancak yaz tatilleri Antoine de Saint-Exupéry için gayet canlı geçer. Maceradan maceraya atılır. Parklarda gezintiye çıkar, yelkenli bisiklet gibi tehlikeli icatlar, şarkı dersleri, tiyatro oyunları gibi etkinlikler yaz tatilinin olmazsa olmazlarıdır. Ayrıca ileride hayatının anlamını oluşturan pilot olma isteği de onun içten içe havacılığa ilgi duymasını sağlar. Hoşgörülü annesinin varlığı da onun hayal gücünü destekler.

1915'te İsviçre, Fribourg'daki Saint-Jean Okulu'na gönderilir, buradaki iki yıl süren eğitiminin ardından Paris yakınlarındaki Neuilly-sur-Seine'deki Collège Sainte-Croix'da eğitimine devam eder. 1917'de Paris'teki École des Beaux-Arts'ta mimarlık okumaya başlar ama işler umduğu gibi gitmez çünkü gözü yükseklerdedir. Antoine, havacılık tutkusunun peşinden gitmek için mimarlık eğitimini yarıda bırakır. 1921'de pilot lisansını alır ve 1922'de askerlik sırasında tanıştığı havacılık onda tutku hâline gelir, gökyüzüne olan bu bitmeyen aşkı ileride sık sık uçak kazası yaşamasına neden olacaktır. Bu kazalardan ilki 1923 yılında Paris yakınlarındaki Le Bourget Havaalanı'nda yaşadığı kazadır. Henüz askerlik hizmeti sırasında genç bir pilotken, kullandığı Breguet 14 tipi uçak kalkış sırasında düşer ve Saint-Exupéry ciddi şekilde yaralanır; kafatasında kırık, vücudunda kesikler ve ezilmeler olur. Bu kaza, onun ilk büyük havacılık kazasıdır. Bu kaza nedeniyle bir süre havacılık kariyerinden uzaklaşmak zorunda kalır, ailesi onun pilotluğu bırakmasını ister. Antoine de Saint Exupéry Tuileries de Boiron'da muhasebeci olarak işe başlar. Ancak muhasebecilik ona göre değildir. Rakamlarla uğraşmanın neden olduğu can sıkıntısıyla geçen günler, geride yorgun bir zihin bırakır. O günler hakkında Antoine şunları söyler:

*"2 metreye 2 metrelik bir ofiste esniyor, pencerenin baktığı avluda yağın yağmuru izliyordum. Ayrıca hesap da yapıyordum."*⁵ der ve bu sıkıcı günlere son vermeye karar verir. Bu kaza, onun gökyüzüne olan tutkusunu sarsmayacak, aksine, tehlikeli uçuşların büyüleyici dünyasına yeniden katılma isteğini perçinleyecektir, yazmaya da bu dönemde karar verir. Hemen ardından L'Aviateur (Havacı) adlı kısa öykü gelir. 1923'teki Le Bourget uçak kazasından yaşadıklarından esinlenerek yazılan bu öykü 1926'da Le Navire d'Argent adlı edebiyat dergisinde yayımlanır ve eser edebiyat dünyasına Saint-Exupéry'nin girişini müjdeleyen bir metin olarak kabul edilir.

Pilot olma tutkusunun yanında artık yazı yazmak da onun tutkusu hâline gelir. 1927 yılında, Toulouse ve Dakar arasında uçuş görevine getirilir. Filo şefliğine kadar yükselir. Afrika'nın çöllerine, oradan Güney Amerika'ya uzanan posta uçuşlarına katılır. Uçak, onun için yalnızca bir araç olmaz, insanın kendi sınırlarıyla hesaplaştığı bir sahneye dönüşür. Havacılık sayesinde edindiği deneyimler "Güney Postası" ve "Gece Uçuşu" isimli romanlarına yön verir. Gece Uçuşu adlı eseri ona 1931 yılında Fémina-Vie Heureuse ödülünü kazandırır. Aynı yıl sanatçı ve heykeltıraş olan Consuelo Suncin'le Fransa'da evlenir ancak talihsizlik yine peşini bırakmaz. Consuelo sosyal yönü kuvvetli olan ve etrafına neşe saçan etkileyici bir kadındır. Fakat bir süre sonra bu evlilik ikisinin de sınavı olur. Hem birbirlerinden vazgeçemezler hem de mutluluğun sırrına eremezler. Consuelo zevke, paraya düşkün bir kadın olmuştur. Ama bunlardan da ziyade Exupéry'yi en çok bunaltan onun sürekli ilgi beklemesi ve kaprisleridir. Küçük Prens'teki gül Exupéry'nin eşi Consuelo'yu temsil eder. Kitapta Exupéry gülünün kaprislerinden sıkılan Küçük Prens'i anlatırken aslında kendi eşi Consuelo'yu anlatmıştır. Fakat Exupéry yine de Consuelo'yu yeterince anlayamadığını düşünür. Kitapta Exupéry bu durumu çiçeklerin çok değişken olduğundan bahsederek anlatır. Bu duygu değişimlerini anlamak için o zamanlarda çok küçük olduğunu söyler.⁶ Bu çalkantılı evlilik çiftin 1939'da boşanmasıyla son bulur.

Kazalar yazarın peşini bırakmaz. 29 Aralık 1935 tarihinde gerçekleşen Sahra Çölü kazası hem yazarın biyografisi hem de edebi üretimi açısından kritik bir dönüm noktasıdır. Saint-Exupéry, yardımcısı André Prévot ile birlikte Caudron Simoun tipi bir uçakla Paris-Saigon hız rekoru denemesi için havalandırılmıştır. Amaç, yalnızca teknik bir başarı elde etmek değil, aynı zamanda dönemin havacılık sınırlarını zorlamaktır. Ancak Kahire yakınlarında, Mısır-Libya sınırına doğru ilerlerken, uçak, motor arızası nedeniyle irtifa kaybederek çöle zorunlu iniş yapar. Kaza sonrasında iki pilot hayatta kalmayı başarır fakat kendilerini gıda ve su stoklarının son derece yetersiz olduğu bir ortamda bulurlar. Sahra'nın gündüzleri ısıyı 45 dereceye çıkaran yakıcı güneşi, geceleri ise dondurucu soğuğu, onları kısa sürede yaşam mücadelesine sürükler. Dört gün boyunca aşırı dehidrasyon ve halüsinasyonlarla karşı karşıya kalırlar, nihayetinde bir bedevî kervanı tarafından kurtarılırlar. Yazar bu kaza hakkında şunları söyler:

"Çöl mü? Bir gün yüreğimle yaklaşma şansım oldu." [...]. Kendimi Mısır'da, Libya'nın kıyısında, kumlara yapışmış hâlde buldum, sanki tutkallanmış gibiydim ve öleceğimi sandım."⁷

Ancak kazalar bir lanet gibi üzerine yapışmıştır. 16 Şubat 1938'de Amerika kıtasındaki bir tanıtım ve edebiyat gezisi kapsamında New York'tan Güney Amerika'ya uçarken Guatemala'nın başkenti Guatemala City yakınlarında, La Aurora Havalimanı'na inişi sırasında, uçak kontrolden çıkar. Saint-Exupéry çok ağır yaralanır. Kafasında ve vücudunda ciddi kırıklar oluşur. Göğüs kafesi ve omurgasında kalıcı hasar oluşur ve uzun süre hastanede tedavi görür. Bu kaza bedenini zayıflatır ve ömrü boyunca ağrılarla yaşamasına sebep olur.

Bu elim olay, Saint-Exupéry'nin yazınında derin izler bırakır. Özellikle Küçük Prens adlı eserde, pilot figürünün çölün ortasına düşmesi ve orada yaşadığı varoluşsal sorgulamalar, doğrudan bu biyografik deneyimle ilişkilendirilir. Aynı şekilde, 'İnsanların Dünyası' adlı deneme kitabında da bu kazanın ayrıntıları ve insana dair felsefi çıkarımlar yer alır. Kitap Şubat 1939'da Fransa'da yayımlanır ve yazar Académie Française Büyük Roman Ödülü'ne hem de Amerika'daki National Book Award Ödülü'ne layık görülür.

1941 yılında "Savaş Pilotu" isimli yapıtını piyasaya çıkartır ancak sürmekte olan İkinci Dünya Savaşı artık küresel boyutlara ulaşmıştır. 31 Temmuz 1944'te Fransız Hava Kuvvetleri'nde keşif pilotu olarak görev yaparken uçağıyla sabah kalkış yaptıktan sonra Akdeniz üzerinde gözden kaybolur. Geri dönmez ve uzun süre ondan hiçbir iz bulunamaz. Savaş koşulları nedeniyle "muhtemelen düşürüldü" denilerek kayıp ilan edilir.

Antoine de Saint-Exupéry şöyle diyor: "Bir gün kaybolursam ölümümü bildirmek için üç ay bekleyiniz" (Barjon, 1960: 119). Ailesi, arkadaşları, onu tanıyan ve seven kişiler bu süreyi isterken bu büyük pilotun neyi anlatmak istediğini biliyorlardı. İradesi sağlam bir insan eğer çölün ortasına, okyanusun dibine, çok ücra bir yere canlı olarak düşerse, diğerlerine yeniden ulaşabilmek için sınırlarını zorlayarak bütün gücüyle savaşırdı. Yaşamını korumayı biliyordu. Ölmek hiçbir şeydi ama bekleyen kişileri ümitsizliğe, olacıklara boyun eğmeye mahkûm etmenin nasıl bir şey olduğunun da farkındaydı.⁸

Son tahlilde; yıllar sonra Marsilya açıklarında bir balıkçı Saint-Exupéry'nin bileziğini bulur. Uçağın enkazına ulaşılır ama uçağın neden düştüğü netlik kazanmaz. Bundan sonrası için ancak şu söylenebilir:

Küçük Prens, denizin dibindeki o bilinmezlikte, güller için çölden duyduğu şarkıyı söylüyordur.

KAYNAKÇA

1-Doğan Müge, Küçük Prens Kitabının Çoklu Zekâ Kuramına Göre İncelenmesi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Çanakkale 2016 s:11 Beyreli, L. Ak-Başoğlu, D (2017). Küçük Prens'in Hedef Kitlesi Çocuklar mı, Yetişkinler mi? (Synergies Turquie n° 10 – 2017 p. 107-121) Erişim https://gerflint.fr/Base/Turquie10/beyreli_ak_basogul.pdf

2-Çelik Şenyüz Esmâ, Antoine De Saint-Exupéry'nin "Küçük Prens" Eserinde Eğitsel Öğeler Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Fransızca Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2016, Ankara s:6

3-Doğan Müge, Küçük Prens Kitabının Çoklu Zekâ Kuramına Göre İncelenmesi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Çanakkale 2016, s:12

4- <https://www.gallimard.fr/antoine-de-saint-exupery-1900-1944> erişim tarihi:24.09.2025

5- <https://www.gallimard.fr/antoine-de-saint-exupery-1900-1944> erişim tarihi 24.09.2025

6-Doğan Müge, Küçük Prens Kitabının Çoklu Zekâ Kuramına Göre İncelenmesi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2016, s:12

7- <https://www.gallimard.fr/antoine-de-saint-exupery-1900-1944> erişim tarihi:24.09.2025

8-Çelik Şenyüz Esmâ, Antoine De Saint-Exupéry'nin "Küçük Prens" Eserinde Eğitsel Öğeler Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Fransızca Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2016 Ankara s:5 -BARJON, Louis. (1960). Mondes D'Écrivains Destinées D'Hommes. Casterman.

Manastır

Aslıhan Avcı

Çalılıklar, fundalıklar, harap zeytinler arasından yamacı aşmalıydı. Koşmalıydı. Kaçmak değildi bu. Bu düpedüz can pazarında canını kurtarmaktı. Hissettiği en yakın duygu acı. Tabanları sızlıyordu. Dilim dilim olmuştu ayaklarının altı; durup da bakamamıştı. Kayaçlar bir jiletten daha keskin; onulmaz yaralar açmıştı. Denizden esen yel toprağa ulaşınca tuzlaşmıştı. Bastığı her adımda yangısı ciğerine vuruyordu. Dağlanmıştı.

Gün ağarmaya yakın. Yamaca ulaşınca bir gönül tesellisi buldu. Rüzgâr durmuştu. Ayaklarına geçirdiği deri sandaletlerin tokaları kopmuştu. Tabanları kesilmiş; âdeta ayak tabanı altlık olmuştu. Bundan sonrası için yalın ayakla ilerlemek ile ayağına bir şey geçirmek arasında fark yoktu. Acı belki de yalnızca ayak tabanında değildi. Acı bütün bedenine bir kanser hücresi misali arsız ve umarsız yayılmıştı.

Bunaltı çöktü. Hâkim havasıydı buraların. Çaresiz boyun eğdi insan. Doğayla savaştanın galip geldiği görülesi değildi. Kavruk teninden aşağı sicim gibi damlalar iniyordu yerçekimine doğru. Siliyordu bir yandan terini. Bir yandan bir su damlası için çoğu şeyi feda edeceğini düşledi. Ne kalmıştı ki geriye?

Yürüdü yalın ayak. Yamacı aştı. Artık köyden oldukça uzaklaşmıştı. Rüzgâr durmuştu. Gönül tesellisini bulmuştu. Gün ağarmıştı. Birazdan herkes işine koyulacak, hayatın içinde gündelik telaşları ile yoğrulacaktı. Ve bir çoban çoktan uyanmış olacaktı. Konaklıktan çıkıp ilk önce çayırı sonra fundalıkları ardından dağların süsü harap zeytinleri aşip sürüyü yayacaktı. Bir ağıt tutturacaktı. Azık çantasını açacaktı. Ne varsa yiyecek, yerken de alabildiğine uzanan yeşilliği izleyecekti. Bu sene kuraktı. Yeşil mevsime göre sarıya çalışıyordu. Yağmur yağsa belki köylü şenlenecek bir adak adayacaktı. Köylü Tanrı için adak adayacaktı. Adak yağmuru getirecek, köylü şenlenecekti.

Çoban uyandı. Sürüyü önüne katıp yollandı. Ağıt yakmadı, azık çantasını açmadı. Ne köylünün hasadını düşündü ne de aklına adaklık geldi. Ama yamaca ulaşınca ardında kalanlara baktı.

Boğazı kurudu. Bedenini yalayan bir sıcaklık vardı. Bedenine yaklaşan bir sıcaklık. Bu kimi akşam bir iki odunla yakıp ısındığı ateşin; dizlerine, ayaklarına vurması gibi değildi. Cehennem huzmesinin dünyadaki yansıması. Düşteydi. İnanç yoksunluğu tecelli etmişti. Hüküm verilmişti. Bekliyordu yanmayı dünyadan göturdükleri ile. Boğazı daha da kurudu. Burnuna çöken baskın hava nefes almasına müsaade etmiyordu. Keskin is ve duman. Düş değildi. Uyandı.

MS 1000’li yıllar. Manastır tüm ihtişamı ile keşişlerini topluyor. İkizler için annesi bu işe gönüllü. Gitmeler manastıra. Kendilerini, ruhlarının kefareti vermeler. İstemiyor bir diğeri. *Ha keşiş ha çoban. Peygamberler de çoban.* Anne ikna olmuyor. Gücü kuvveti yerinde bir çobana ihtiyaç yok. *Güderim ben, sen bizi -bu günahkâr varlıklarımızı- affettirmenin kapısını aç. Yalvarırım evlatçığım, yaşlı anneciğini gözyaşlarına boğma.*

Çoban bugün her gün gördüğünden farklı bir manzara ile karşılaştı. Manastır yanıyordu. Yanmıştı çoktan. Yanan manastırdı. İkizi düştü yüreğine. Yamaçtan aşağı manastıra doğru koşmaya başladı. Koştukça yaklaşan isin karalığı yüzüne gözüne bulaştı. Köylü feryat figan. Eline tasını alan su yetiştirmekte. Yangın belli ki büyük. Yakmış.

Bir kadın ağlıyor. Tanıdık bir ses. Tanıdık yakarış. Anne. Anne manastırdaki keşiş oğluna ağlıyor. Onu arıyor. Onca can içinde oğluna yanıyor. Kimi çıkmış içinden bir köşeye düşmüş fersiz. Yakınını bekliyor. Su getireni oluyor. Başında duran. Seferber oluyor herkes. Bu senlik benlik davası değil. Kutsalın zede alması, inananın mağdur olması.

“Ateşin içinden geçtiğinizde, kavrulmayacaksınız ve alev sizi yakmayacak.”

Geriye manastırın külleri kalmıştı. Kendinde bir şeycik yoktu. Ama o cehennemden kaçmayı nasıl başardığına kendi de inanmıyordu. Uyandığında bedenine yaklaşan alevleri hissetti. Aynı odayı paylaştığı keşişlerden ses gelmiyordu. Bağırdu kuvveti yettiğince. Boğazı kurumuştu. Yattıkları hasır yataklar birer ateş beşiği. Alevler odaya ulaştığında kurtulmaları mümkün olmayacaktı. Bir an önce kaçmalıydılar. Ama arkadaşlarında hareket yoktu. Odada göz gözü görmüyordu. Pencereye yeltendi. Alevler manastırın girişinden yukarı doğru yükselmekteydi. Yatağının üstündeki şilteyi, eline geçirdiği bezleri birbirine dolayıp pencereden salladı. Bedenini sarkıttı. Birkaç metre kala bezden ipi bitiyordu. Çare yok atlayacaktı. Atladı. Yer pamuktan bir döşektir sanki. Bedenini incitmedi. Durup düşünmeye, çevreye bakınmaya niyeti yoktu. Kaçacaktı oradan, can pazarından.

*“Bu nedenle lanet tüketmeye devam ediyor ve sakinleri suçlu ilan ediliyor. Dahası, yeryüzü sakinleri alevler içinde ve çok az insan kaldı.”*²

Sesler yükseliyordu. Acı çığlıklar. Aman dileyenler. Herkes canıyla derde kalmıştı. Bu yangın da nereden çıkmıştı? Kutsalın yanması dahaca etkiliyordu insanı. Kaç keşiş vardı manastırda. Kervansaray misali misafir ağırladığı da çoktu. Kim kurtulmuştu kim kalmıştı bakamadı. Dağa doğru koşmaya başladı. Manastır dağa yakıncaydı. Köylerine uzak. Ancak öte yamaçtan görünürdü.

*“Ateş gökten indi ve onları yuttu.”*³

Anne ağlıyordu. Oğul, oğul. Çoban oğlu yanındaydı, dizinin dibinde yas ortağı. Manastırdan çıkarılanlar bakılamayacak hâldeydiler. Yangın gecenin bir vakti keşişleri uykularının en tatlı yerinde yakalamıştı. Kimi uykusunda dumandan etkilenerek ölmüştü. Kimi kaçmaya çalışırken manastırın ahşap bölmeleri üstlerine düşerek yaralanmış ve yanmışlardı. Yangının önü alınamamıştı. Sağ çıkan bir elin parmağını geçmemişti. Ananın keşiş oğlundan bir iz yoktu. Çıkan cansız bedenler tanınamaz hâlde olsalar da yakınları teşhis etmek istedi her birini. Bir mezarı olsun istiyorlardı. Sevdiklerinden kalan bir şeyler arıyorlardı.

Keşiş bitkin bir hâldeydi. Rüzgârın dinmesi yangını biraz olsun durdurmuştu diye sevinse de göğsüne yükselen kara bulutlar sevincini gölgeliyordu. O an ve ondan sonra kendi ile kalmış olmak nedensizce iyi geldi. Köye dönmeyi, anasına ikizine kavuşmayı düşlemedi. Köyüne doğru koşmadı. Dağlara doğru koştu. Oysa belki de kalıp manastırdakilere yardımcı olmalıydı. Belki kendi gibi hayatta olanlar da vardı. Birine nefes olmak elinden gelmez miydi?

Kara yazı, kara ağıt, kara gün. Toplu mezar açıldı manastır ile köyün arasına. Bulunanlar bulunamayanlar bir bir defnedildi kimi uzuv ve eşyaları ile. Analar karalar bağladı, ağıtlar yaktı. Ama keşişin anası yüreğine oturan taşı kaldırıp da bir yere koyamadı. Öldü dese ölmüş değil. Kaldı dese kalmış değil. İkizi de kardeşceğizinin böylesi kaderine isyan edip gözyaşı döktü.

*“Herkesin yaptığı iş belli olacak, yargı günü ortaya çıkacak. Herkesin işi ateşle açığa vurulacak. Ateş her işin niteliğini sınayacak. Bir kimsenin inşa ettikleri ateşe dayanırsa, o kimse ödülünü alacak. Yaptıkları yanarsa, zarar edecek. Kendisi kurtulacak, ama ateşten geçmiş gibi olacaktır.”*⁴

[1]Kitabı Mukaddes Şirketi, Kutsal Kitap: Eski ve Yeni Antlaşma (Yeni Çeviri) (İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi, 2002), Yeşaya 43:2

[2] Aynı Kaynak Yeşaya 24:6

[3]Aynı Kaynak Vahiy 20:9

[4] Aynı Kaynak Kor. 3:13-15

Manastırdan geriye taş duvarları, yanık ahşapları kaldı. Yangının sebebi araştırılmaya başlandı. Yangın giriş katında çıkmıştı. Giriş katında dersliklerin bazıları ve yemekhane vardı. Keşişler manastırda kendi işlerini kendileri görmekteydi. Biri mutfaktaki ocağın ateşini söndürmeden uyuyakalmıştı. Ateş bir kıvılcıma bakmıştı. Oradan alev alıp her yanı sarmıştı. Olası görünen buydu. Başrahip de bu kanıyı destekleyip o gece mutfak görevlisinin kim olduğunun peşine düştü.

“Ve Rab, geceleyin onlara ışık vermek için bir ateş sütunu içinde önlerinde yürüyordu.”⁵

Keşiş, doğada olmanın her şeyden önce yaşıyor olmanın Tanrı tarafından sunulan bir hediye olduğunu düşündü. Manastırda çekildikleri inziva mahzenleri burada mağaralardı. Dağların dilini bilirdi. Aslı bir çobandı. Anası bıraksaydı hep çobandı. Gönlünü kırmamıştı. Kardeşi ikna olmuyordu o ki kendi gitmeliydi. Pişman olmamıştı da. Manastırın o mistik havası kendine iyi geliyordu. Dingin bir ruh hâli hâkimdi. Tanrı'ya yakın olmak, varlığının borcunu ödemek iç huzurunu sağlıyordu. Günleri öğrenerek geçiyordu hem. Rahiplerden dinledikleri çoğu şeyi gece yatağına çekildiğinde sorguluyordu. Kimi zaman çıkmaza varıyordu. Açıklama getiremeyince düşünmeyi bırakıyordu.

“Dil de vücudun küçük bir parçasıdır, ama büyük iddiaları vardır. Küçük bir alevin nasıl kocaman bir ormanı alevlendirdiğini düşünün.”⁶

Yangının soruşturması karara bağlanmıştı. Suçlu ikizlerin keşişiydi. Başrahip yangın gecesi odasında canlı yahut cansız bedenine ulaşamayan ve dahi o gün için mutfaktan sorumlu bahsi geçen keşiş - araştırmalarınca gösterdiği- tarafından manastır kundaklanmıştı. Bu kasıtlı ve planlı bir cinayetti düpedüz. Manastırda yangın çıkartıp üstelik kaçmıştı. Hiçbir surette izine rastlanmamıştı. Hüküm verildi. Tez bulunması ve idam fermanı.

Ana evlat derdine düşmeyi bıraktı. Hükümün, kararın; asılsız, soruşturmasız, dayanaksız olmasına göz yumamazdı. Evladı böyle bir şeyi asla yapmazdı. Diyelim yapmıştı. Bunu kanıtlayan deliller olmalıydı. Delinin kuyuya attığı taşla, baş gidiyorsa delinin de inananın da hâli harap demektir. Direndi. Bir kendi, bir çoban oğluydu direndi. Yargı namına çalacak kapı mabet temsilcilerinden geçiyordu ya kime ne diyecekti? Halkı, köylüsü manastırda yanan canlarından onun oğlunu mesul tutup evini yağmaladılar, taşladılar. Yılmadı.

Keşiş dönmeyi bir an düşünmedi. Topladı, avlandı, sığındı hayatını bir şekilde devam ettirdi. Manastırdaki yangından sonra varoluşa, insanlara ve kulluğa dair düşünceleri demlendi. Zihni berraklaştı. Ezberi açıldı. Bedeninin parçası misali taşıdığı kutsal kitabı kaçarken yanındaydı. Yoldaşı oldu. Okudukça arındı. Arındıkça teslim oldu.

Bir gece yaktığı ateşi yağmurun çisentisi söndürdü. Uykuya daldı. Evleri yağmalanıyor; annesi, ikizi taşlamıyordu. Elleri, yüzleri kan revan içinde. Bir ağızdan bağıryorlardı: *Katilin anası, katilin kardeşi. Katil! Uyandı. Yağmur şiddetini artırmıştı. Bu rüya bir işaret belli ki. İnziva vakti dolmuştu. Yurduna, ocağına gitmeliydi. Toplandı. Manastırdan kaçır gibi köye koşar adım yağmurun sert damlaları eşliğinde gitti.*

Köylerinin girişinde duran birkaç adam vardı. Manastır yangınından sonra belli ki köyde değişen şeyler olmuştu. Kim olduklarını seçemiyordu. Yaklaştı, selam verdi. Onlar selam almazlardı. Aradıklarını bulmuş olmanın sevinci ve içlerinde sönmeyen öfkeyle yaka paça yapıştılar keşişe. Hiç hayra alamet değildi bu yaşananlar.

“Yaptıklarını biliyorum. Ne soğuksun, ne de sıcak... Çünkü ılıksın... Seni ağzımdan kusacağım.”⁷

Meydana idam sehpa kuruldu. Keşiş iki adam nezaretinde getirildi. Köylü etrafıca seyirlik alanda gibi konuşlandı. Kiminin elleri taşıydı. Galeyana gelenler bir iki taş atıp keşişi yaralamayı istiyordu. Görevliler buna müsaade etmedi. Cellat tezğâhını kurmuştu.

İkizi perneperişandı. Anası bunca zulme boyun eğmenin, onları sevindirmenin yersiz olduğunu bildiğinden dik durmaya çalışıyordu. Gözleri oğlundaydı. Oğlu ile bir kez konuşma fırsatı bulmuştu. O manastıra bıraktığı toy çocuk değildi. Manastır yangını sonrası âdeti gerçek bir keşiş olmuştu. Verilen hükmün, çekilen acıların, yıkılan evinin, gidecek oğlunun onda bıraktığı hisler bambaşka idi. Bu halk peygamberi taşladı, çarmıha gerdi. Kendi oğlunun başını alacaktı, çok muydu?

Keşiş kalabalığa baktı. Hıstan ve kötülükten karamış yüzlere, ağzı bozuk, ağzı salyalı yüzlere. Kime neyi ispat edebilirdi? Anasına baktı. Vakarı duruyordu. İkizine baktı, içi dağlandı. Onun manastıra gelmeyeşine, yangın günü orada olmayışına bir kez daha sevindi. Kendi gitse anasına bir yoldaş kalacaktı.

Vakit geldi. Ferman okundu. Bir ah duyuldu.

“Ben yeryüzüne ateş atmaya geldim. Keşke ateş çoktan yakılmış olsaydı!”⁸

[5] Aynı Kaynak Çıkış 13:21

[6] Aynı Kaynak Yakup 3:5

[7] Aynı kaynak, Vahiy 3:15-16

[8] Aynı kaynak, Luk. 12:49

Sorular Doğurdu Bahar Kiruna'da

Muraz Arslan

Gezgin, Kiruna'ya yıllar önce gelmişti. İlk başta yalnızlık arıyordu; insanlardan kaçmak için değil, kendi içindeki sessizliği ve cevapsız soruları duyabileceği bir yer bulmak için. Cevapların her şeyi çözeceğini sanıyordu. Ama kışın uzun geceleri, beyazın sonsuzluğunda geçip giderken fark etti ki aslında donup kalmıştı. Konuştuğu her cümle, içindeki cevapsız sorulara tutunma çabasıydı. Yıllar geçti. Kar, çatılar, sokaklar... hepsi, kuzeyin sessizliğinde süzülen bir kar kuzgunu gibi, Gezgin'in yalnızlığı ve cevapsız sorularıyla birbirine karışıyordu. Ama bahar geldiğinde, Gezgin öğrenecekti: Cevaplar değil, sorular yaşamın kendisiydi.

Kiruna'da sabahları insanlar madenin karanlığına iner, akşamları göğe bakıp kuzey ışıklarını bekler. Fırtına uğuldadığında sobanın çıtırtısında ısınır, kızak köpekleriyle karın içinde yol alırlar ve baharın kokusunu özlerler. O yıl, bahar nihayet Kiruna'ya, karın hâlâ tepelerin arasında durduğu bir anda geldi. Güneş, altın sarısı ışıklarıyla sessiz bir uyanışın habercisiydi. Gezgin, soğukla mühürlenmiş bu topraklarda ilk kez sorularıyla yüzleşiyordu. Ve sorular, cevaplarını bekleyen küçük rüzgârlar gibi etrafında dans ederken, aklı İstanbul'a, orada bıraktığı kardeşi Fuat'a gidiyordu.

Çayını yavaşça aldı, sobanın yanına bıraktı ve ateşin hafif sıcaklığını hissetmek için geriye yaslandı. O an düşündü: Bir ağacın dalında tomurcuklanan çiçeği hissedebilmek ve bu hissi aklının anlam gücüyle pekiştirebilmek ne demektir? Onu hissettiğimiz kadar onun da bizi hissettiğini düşünmek, bilmek ve anlam vermek nedir? Yolda yürürken basmamaya özen gösterdiğimiz karıncanın aklı nedir? Karınca hangi soruyu sorar, kime sorar ve neden sorar? Soru sormak anlamının ve farkında olmanın dilidir.

Gezgin yerinden kalktı, kapıyı açtı. Kiruna'nın karla kaplı sokakları hâlâ sessizdi. Vestiyerde asılı kalın paltoyu almadı; bunun yerine içeri gidip yıllardır kullanmadığı, hafif ama yeterince sıcak tutan paltoyu giydi. Kollarını geçirdi, düğmelerini kapattı. Artık hazırды. Sokaklar, rüzgâr ve uyanmakta olan yaşam onu bekliyordu. O an dedi: İnsan, en çok da hareket hâlindeki yaşama anlam verme eğilimindedir. Çünkü bahar, dağlarda beyazın sessizliğini ve durgunluğunu sese, harekete bırakır. Kiruna kışını, madende geçirilen uzun saatleri yaşamış bir insan, baharın sorularıyla kesilen merakı anlamadan ne kadar kendisi olabilir? Madenin karanlığı, dışarıdaki beyazın karşıtıdır. Demir cevheri, insanların ekmeği, kasabanın kalbidir.

Gezgin, yürüdü...yürüdü... Adımlarının ritmiyle karın üstündeki ince çatlakları fark etti, düşen bir dalın üzerindeki tomurcuğu inceledi, yolun kenarındaki küçük böceğin hareketini izledi. Sessizliği dinledi, rüzgârın sesini duydu, gözleri etrafın ayrıntılarına takıldı. O an hafifçe eğildi ve sordu: Hiç felsefe yapmadan, bilime bulaşmadan, edebiyata kaçmadan, kendi sorularımıza kendi cevaplarımızı veremiyorsak, bizi biz kılan neydi? Hangi filozof, baharla yer altından toprağı eşleyen karıncanın ne hissettiğini sorgulamıştı? Hangi bilim insanı, yeşeren bir ağacın gövdesine kulağını dayayıp kalp atışlarını dinlemişti? Hangi edebiyatçı, tırtılın içinden bahar güneşinin ısıttığı esintiye kanat çırpın keleşin yüreğini tanımlamaya çalışmıştı? Bilginin sel gibi insanlığın üzerine aktığı çağda, yürek bilgisıyla insan olabilmek ne demekti? Bunu bilmeden yaşamak bir cehennem değil miydi? Bilmeden yaşamak serkeşlik değilse azaptı. Elini paltosunun cebine soktu, taşlara basarken dengede durup duramadığını tarttı ve yürümeye devam etti. O an kendini sorguladı: Gezgin, soru soran insandır. Soru sormuyorsa, soru sorulması gereken insandır. Peki Fuat? Fuat bana ne sorardı, hangi cevapsız sorularını bugün taşırken içim titrerdi? Bahar, Fuat'ın sorularını hissetmek değilse nedir?

Gezgin, paltosunun cebinden cep telefonunu çıkardı ve uzaktaki dağları fotoğrafladı. Karla örtülü patikalarda köpeklerin nefesi buhar olup yükseliyor, insan ve hayvan yan yana, sessiz bir anlaşmayla yol alıyordu. O an homurdandı: Bir gezgin, hiç kimsenin sormadığı soruları sorabildiği için gezgindir. Herkesin sorularına, hiç kimsenin vermediği cevapları verebiliyorsa, gezginliğinin anlamı tamdır. O sırada, paltosunun düğmelerinden biri aniden düştü, karın üzerinde hafifçe yuvarlandı. Eğilip düğmeyi aldı, cebine koydu ve yürümeye devam etti. O an kafasını salladı ve dedi: Gözümüzün değdiği, kulağımızın duyduğu, dilimizin söylediği her şeyin farkında olmak bizi farklı kılar. Farklı olmak için özel çaba gerekmez. Hissettiklerimiz, bildiklerimiz yeterlidir. Dünyanın en kuzeyinde dört duvar arasında elli yıl yaşasak da anlam gücünü yitirmeyen insan hâlâ esintidir. Rüzgârın hafif esintisiyle birlikte kendi sesini duydu: "Ben bir esintiyim." diye bağırdı.

Gördüğümüz, duyduğumuz, konuştuğumuz şeylerin ne kadarının gerçekten bize ait olduğunu sorgularız; sorgulamıyorsak, yaşam bunu acı bir biçimde gösterir. Bilmek acı çekmekse, hatırlamak yaşamın en büyük zevkidir. İçine demir gibi bir ağırlık düştü ve neden Kiruna'ya geldiğini hatırladı. Peki, hatırladığında zevke varabildi mi? Neden zevk alıyoruz, neden kaçıyoruz? Acı ve ızdıraptan mı? Ölüm ve yok olma gerçeğinden mi? Yoksa suçtan ve suçsuzluktan mı? Fuat'ı bilmek acı çekmek midir, yoksa onu hatırlamak, yaşamın en büyük zevkine ulaşmak mı?

Sonra dedi kendine. Yaşıyoruz ve görüyoruz. Anlam gücü olan büyüyor; anlam gücünü yitiren bitiyor. Soru soran cevap oluyor; en acı cevap içinde soru olmayan bitmişliktir. Soru sahibi olmak, yaşam sahibi olmaktır. “Fuat’ı öldüren kimdi?”

O an durdu: Ben vurdum onu. Fuat’ı. Kardeşimi. Peki, kızgın demir gelip tenini bulduğunda ne düşündü? Fuat’ın gözleri bana baktı mı? Acıyı hissetti mi? Neden sustu, neden bağırmadı? Affedebilir miydi beni? Ve ben... kendimi affedebilir miyim?

Anlatılması zor hikâyeler vardır, yaşanması zor zamanlar, yürümesi zor mekânlar. Anlatılması en zor hikâye; en çok anlatılmak istenen hikâyedir. Yaşanması en zor zamanlar, bir an’a sıkışmış bitimsiz zamanlardır. Yürümesi zor mekânlar; hep sizinle yürüyen, siz yürüdükçe sizinle beraber hareket eden, o mu sizin içinizde, siz mi onun içindesiniz, bir türlü ayırt edemediğiniz mekânlardır.

Anlattım. Yaşadım. Yürüdüm...Yürürken, sordum bu bahar. Gece karanlıkta üçüncü kattaki evin penceresinden girmeye çalışan kardeşini hırsız sanmak bir yanılgı mıdır? Öldü Fuat. Öldüm ben. Öldük ikimiz de.

Bahar, Kiruna’ya soru olarak geldi. Kış, bilme gücümüzü kefen gibi sarmıştı. Bahar, yaşamın yemyeşil dünyasında öğrendiklerimizin özüyle buluşmamızı sağladı. Gezin, en çok da baharla kendisi oldu. Kışın dondurduğu bütün yaşam dinamikleri, baharla hareket kazandı içinde. Gezin, unutulmuş soruları soran, bilinen cevapların ötesini arayan, bir bahar günü etrafa soru dolu gözlerle bakan; gülen ve ağlayan bir cevaptı.

Kiruna’da karla kaplı patikalarda ren geyikleri sakın adımlarla gezinirken, ben bu bahar eriyen karların altından çıkacak o çiçeği bekliyorum. Kar eriyecek, toprak bir çiçek doğuracak. Ben Kiruna’da toprakta biten o çiçeği koklayacağım ve hikâye bitecek. Ondan sonra yeni bir hikâye başlayacak. Yeni bir hikâyeye başlamak için eski hikâyenin anlatılması farz. İstanbul’da bir bahar vakti betona düşen kan, Kiruna’da bir çiçeğin kokusunda noktalanacak. Fuat çiçeği koyacağım adını. Sonra, yürünmesi en zor zamanlarda, yaşanması en zor mekânlarda, anlatılması en zor hikâye anlatılmış olacak. Kiruna’ya bahar sorularla gelecek.

Hişt Hişt Nermin Güday Kaçar

Yazar, Sait Faik Abasıyanık; 18 Kasım 1906 Adapazarı doğumludur. İlköğrenimini Rehber-i Terakki Okulunda tamamladıktan sonra 1925 yılında İstanbul Erkek Lisesi'ne yazıldı. Aldığı disiplin cezası nedeniyle ortaöğretimini Bursa Erkek Lisesi'nde tamamladı (1928). Bir süre İstanbul Darülfünun'da (Üniversitesi) Türkoloji Bölümünde okudu. Babası Mehmet Faik Bey'in isteğiyle iktisat öğrenimi için İsviçre'ye gitti. Lozan'dan kısa süre içerisinde ayrılarak Fransa'nın Grenoble şehrine geçti ve 1931-1935 yılları arasında Fransa'da kaldı. İstanbul'a dönüşünde kısa bir süre Halıcıoğlu Ermeni Yetim Mektebi'nde Türkçe öğretmenliği yaptı. Babasının ısrarıyla açtıkları toptancı tahıl dükkânını işletmeye başladı. Başarısızlıkla sonuçlanan bu girişimin ardından sadece yazı yazarak geçinmeye başladı.

Babasını 1939'da kaybettikten sonra annesi Makbule Hanım ile birlikte Burgazada'daki evlerinde yaşamaya başladı. İkinci Dünya Savaşı sırasında bir ay kadar Haber Gazetesi'nde adliye muhabirliği yaptı. "Modern edebiyata yaptığı hizmetlerden dolayı" Amerika'daki Mark Twain Derneğine onur üyesi seçildi. 11 Mayıs 1954 tarihinde uzun süredir mücadele ettiği siroz hastalığına yenik düşerek hayatını kaybetti. Annesinin ölümünden sonra (1963) Burgazada'daki evleri "Sait Faik Müzesi" hâline getirildi (1964). Vasiyeti gereğince kitap teliflerinden elde edilen gelirler Darüşşafaka Cemiyetine kaldı. 1955 yılında yazarın annesi tarafından başlatılan "Sait Faik Hikâye Armağanı" hâlen devam etmektedir.

Yazarın Türk Edebiyatına Kazandırdığı Eserler:
Öyküleri: Semaver, Sarnıç, Şahmerdan,
Lüzumsuz Adam, Mahalle Kahvesi, Havada
Bulut, Kumpanya, Havuz Başı, Son Kuşlar,
Alemdağ'da Var Bir Yılan. Az Şekerli eseri ise
ölümünden sonra yayımlanmıştır.
Romanları: Medar-ı Maişet Motoru, ikinci
baskısı Birtakım İnsanlar adıyla 1952 yılında
basılmıştır ve Kayıp Aranıyor.
Şiir: Şimdi Sevişme Vakti.
Röportaj- Öykü: Tüneldeki Çocuk, Mahkeme
Kapısı.
Diğer Yapıtları: Balıkçının Ölümü, Açık Hava
Otel, Müthiş Bir Tren, Sevgiliye Mektup.
Çeviri: Georges Simenon'dan Yaşamak Hırısı.

Yaşam öyküsü ve edebi eserlerinden bahsettiğim
yazar Sait Faik Abasıyanık, Türk hikâyecilerinin
en önde gelen isimlerindendir. Çağdaş Türk
hikâyeciliğinin öncülerinden olan
Sait Faik, 'kökü kendinde olan' bir yazar olarak
kabul edilir. Klasik öykü tekniğini yıkarak doğayı
ve insanları basit, samimi hem iyi hem kötü
 taraflarıyla oldukları gibi şiirsel bir dille anlatır.
Şiirselliğinin altında, yazmaya şiirle başlamasının
büyük etkisi vardır. Cumhuriyet dönemi
sonrasında, Batı'daki gelişmelerden, hiçbir
akımdan etkilenmemiştir. Kendi özgün diline
sadık kalmıştır. Durum öyküsünün en güçlü
örneklerini vermiştir, toplum odaklı olmaktan
ziyade birey odaklı bir yazım üslubuna sahiptir.
Kendisinden sonra gelen Ferit Edgü, Adalet
Ağaoğlu, Demir Özlü gibi pek çok yazara
öncülük etmiştir.

Toplumsal sorunlardan çok bireyin toplum
içindeki sorunlarına eğilen, öykülerinde
çoğunlukla kendisinden yola çıkarak insanın
gerçeğini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu sebeple
onu modern öykünün ilk öncülerine örnek
gösterebiliriz.

İnceleme konusu olan "Hişt Hişt" adlı öykü,
"Alemdağ'da Var Bir Yılan" adlı kitabında yer
almıştır. Adı geçen öykü durum öyküsü
türündedir. Genelde Çehov tarzı olarak bilinen bu
türdeki öykülerde daha çok duygu ve hayallere
yer verir. Okurların, kendilerini doğal
ortamlarında hissetmeleri amaçlanır. Okurun
hayal gücünü harekete geçirmek için olay ve
durum akışı tamamen okuyucudadır. Fikirler
değil, her zaman kişiler ön plandadır. Öykümüze
dönecek olursak, yazar aynı zamanda kahramanı
temsil etmektedir.

"Yürüyordum. Yürüdükçe de açılıyordum. Evden
kızgın çıkmıştım. Belki de tıraş bıçağına
sinirlenmiştim. Olur, olur! Mutlak tıraş bıçağına
sinirlenmiş olacağım." Yazar, henüz öykünün
girişindeki bu gizemle keyif alacağımıza dair
işaretini veriyor. "Çukulata renginde bir yaprak,
çağla bademi renkli bir keçi gördüm. Birisi
arkamdan: Hişt, dedi. Dönüp baktım. Yolum
kenarındaki daha boyunu, posunu almamış taze
devedikenleriyle karabaşlar erik lezzetinde bana
baktılar. Dişlerim kamaştı. Yolda kimsecikler
yoktu. Bir evin damını, uzakta uçan bir iki kuşu,
yaprakların arasından denizi gördüm. Yoluma
devam ederken; Hişt, hişt dedi." Yazarın hayal
gücü ve olağanüstü betimlemelerin güzelliğine,
özgünlüğüne hayran olmamak mümkün değil.
"Birdenbire güneşi, buluta benzemez garip ve sarı
bir sis kapladı. Bir kirliliği, çağla bademi eşeğin
sırtından bir kumaş çekip aldı. Her zamanki kül
rengi, yer yer havı dökülmüş eski mantosunu
giydirdi eşeğe." Masalsı ve olağandışı bir
atmosferde ilerlerken, sihirbazın değneğinin
etkisiyle olağan yaşama dönüyor okuyucu bu
cümlelerle. Yol boyu kendisiyle konuşuyormuş
gibi devam ederken aynı zamanda okuyucuya
hitap ediyor aslında. Öyküde, çevre tasvirleri,
renkler, doğada yaşayan tüm canlıları, olağanüstü
bir anlatımla, sanki oradaymışız gibi belliğimizde
canlandırıyor. Genelde birinci tekil kişi anlatımını
kullanan yazar, aynı zamanda zaman ve mekân
ayrıntılarını ustaca betimliyor, tasvir ediyor.

Örneklerini verdiğim metinlerde anlattıklarıyla
hayal gücümüzü kamçılararak okurun gözüne,
kalbine, ruhuna, usta bir ressamın tualine çizdiği
gibi eserini ölümsüzleştiriyor. Edebiyatın,
yazmanın amacı, okura zevk alarak okuyacağı,
kendisinin de o metinde yer aldığını hatırlatmak
değil midir bir manada? Bu anlamda, yazarın,
yıllar, hatta yüzyıllar sürecek yolculuğunun
izlerini, belirtilerini gelecek kuşaklara
ulaştırmasıdır. Önemli olan, kalıcı, unutulmayan,
özgün eserler bırakmaktır.

Yazar, Sait Faik Abasıyanık, anlattığım tüm
örneklerin ışığında, gereğinden çok çok fazlasını
yerine getirmiştir. Bizden sonraki kuşaklara da
kılavuz olacaktır edebiyat yolunda.

Her okur, özellikle gençler Sait Faik okumalıdır.
O zenginliktir, O Türkiye'dir. Vesselam.

Hiç

Görkem Çakıroğlu

Kara gözlerimi diktim boşluğa.

“Bitirelim.”

Gözlerim de söyledi ağızımla birlikte. Uzun zaman önce söylenmeliydi. Bir an, zaman durdu. Masadaki kum saati durmuyordu. Dışarıdan gelen ses böldü sessizliği. Bir çocuk, bisikletinden düşmüş, ağlıyordu. Çocuklukta düşülür hep. Ya büyüyünce?

“Bitirelim? Nasıl söylersin? Yaşanmışlıklar, anılar, aradan geçen onca zaman...” dedi.

Pencereye yaklaştım iyice, kalabalığı dinlemeyi seçtim. Arkadaşları, düşen çocuğun etrafını sarmış, kanayan dizine bakıyorlardı. Tutup kaldırdılar elinden.

“Her düştüğünde kaldırdım elinden, bu kadar kolay mı vazgeçmek?” dedi.

“Kolay olsaydı keşke. Vazgeçemediğim sen... Bir esarete dönüştüğünde anladım. Sayende hayata karışmadım. Geri durdum hep, koşmaya korktum. Benim beyaz dediğime sen siyah dedin. Ve siyahta kaldık. Benim de böylesi işime geldi belki. Üzerimizde bizi görünmez yapan bir zırh vardı. Sonra, sığındığım bu limanda dalgalar boyumu aştı.”

“Yapma, birlikte büyüdük biz. Her şey bir yana, en iyi arkadaşındım.”

Umursamadım. Pencereden dışarıyı izlemeye devam ediyordum. Arkadaşı çocuğun yanağından süzülen yaşları siliyordu. Hava kararmaya başladıkça sokağın kalabalığı evlere dağılıyor, lambalar bir bir yanıyordu.

Pencere önüne alıştırdığım güvercin, payına düşen son ekmek kırıntılarını yemeye gelmişti. Cama yansıyan aksimde, yorgun bedenim ve tombul kuş birleşti. Bu anın fotoğrafı olmalıydı diye düşündüm. Uzaklaşıp kendi yüzümü seçtim camda, sonra güvercini. Hangisine odaklansam diğeri kayboluyordu. Adım atmamla uçuşu bir oldu kuşun. Uçmaktan çok yüzer gibiydi. Belki kuşlar yüzmeyi, balıklar uçmayı öğrenecekti. Camlarda çocuklarını akşam yemeği için bilmem kaçınıcı kez çağıran anneler vardı. Bisiklet çetesi, ağlaması kesilen arkadaşları ile birlikte daralan sokakta ilerliyordu. Gökyüzü, lacivert bir yorgan olup serildi şehrin üstüne. Sokak sustu.

“Hoşça kal akıllı geçinen deliliğim, etsiz kemiksiz sevgilim,” dedim.

Başka başkaydı yazacaklarım, eksildi başka başka. Batımında gün, vaktinde gece... Bir çemberin içinde, hepsi törpülenince. Aklımın a'sı kayboldu. Ben koydum onu o çemberin içine. Gözüm gibi baktım. Baktıkça çevirdi yüzünü, şımarık bir alışkanlık oldu. Nihayet sokak gibi o da sustu.

Acıktığımı hissettim. Özenle topladım dağınık yatağımı. Mavi elbisemi giyip çıktım. Dingin bir dönencede mevsimin kararsız rüzgârıyla baş başaydım.

O Gece Hülya Güneş

Simsiyah. En zifirisinden. En karanlığından. Başı sonu yokmuşçasına sınırsız. Ne görse yutacak öylesine derin, öylesine dipsiz. Korkuyorum, içim ürperiyor ama yine de gelip karşısına oturuyorum. Dikiyorum gözlerimi şu uçsuz bucaksız denize. Beni bu koskocaman dünyada tek anlayan, dinleyen şu köpüklü dalgalara başlıyorum anlatmaya. Güneş üstüne doğduğunda, rengi masmavi olduğunda değil. Kapkaranlık olduğunda konuşuyorum. İşte o zaman içime bir ferahlık geliyor. Sanki kollarım kanat olmuş da birazdan uçacak kadar hafifliyorum.

Varsa yoksa hep onun adı ağızlarında. Sanki ben hiç yokum da bir o vardı. Aman neyse ya geldi geçti işte. Öyle dediğime bakmayın. Her şey geçiyor da bir o gece geçmiyor. Hep kafamın içinde. Aklımın tam orta yerinde.

Madem denize anlatıyorsun bize de anlat diyeceksiniz. Anlatayım. Kime anlattığımın bir önemi yok zaten. Bunca zaman sonra boynuma ip mi geçirecekler?

Ya geçirirlerse?.. Belki de o zaman rahatlarım.

Ben seksenine merdiven dayamış uzatmaları oynayan zavallının biriyim. Başkalarına göre de kimsesiz bir meczupmuşum. Öyle diyorlar. Dünyaya gözlerimi, bu küçük balıkçı kasabasında açtım. Ve yine buradan bir an önce veda edeceğim günü bekliyorum. Bizimkilerin beş yıl çocuğu olmamış. Onca yıl çocuk özleminden sonra, ben doğunca kurban kesmişler. Altı yaşına kadar her istediği yapılan şımartılan evin gözdesi herkesin göz bebeğiydim. Babaannem de bir dediğimi iki etmezdi. Ama ben en çok babamın nazlı kaptanı olmayı severdim.

“Sus!” dedi babaannem. “Sen bir şey görmedin duymadın.” Sustum hep sustum.

O geceden sonra babaannem hiç yalnız bırakmadı beni. Hatta bazı geceler yanında yattım. Sımsıkı sarılır, buruşuk elleriyle saçlarımı okşardı. Annemle babam karalar bağladılar. Kendi dertlerine düşüp yine beni yok saydılar. Ben de bilemedim sonrasının böyle olacağını.

Babam havanın güzel olduğu zamanlarda balık avına giderken beni de yanında götürürdü. Teknenin kıç tarafında boşluktaki mindere oturtur “Bak bura kaptan köşkü sen de artık teknenin kaptanısın.” derdi. O zaman benden mutlusu olmazdı. Eve dönerken “nazlı kaptanım” der yol boyunca saçlarımı okşardı.

Yetmiş yıl dile kolay. Tam yetmiş yıl içimde hapsettim. Dilime kelepçe vurdum. Dayanamadığım vakitler geldim karanlığa, dalgalara, yakamozlara anlattım.

Konu komşu “Çocuk o gece gördüğünü kaldıramamış, akıllı bir hoş olmuş.” dediler. Doktorlara göre de travma geçirmişim. İlaç da annemin bulduğu üfürükçü de çare etmeyince beni okuldan aldılar. Ne akıllıydım ne deli. Mahallede kimse benimle oynamıyordu artık. Babaannemin diktiği bez bebeklerle avutturdum kendimi. Hepsinin adı Salih’ti.

“Artık kaptan Salih, sen yardımcısı ol.” dediler. Hem kızlar balıkçı olmazmış. Yani şimdi minder de mi onun? Eee suç benim mi yani? “Salih deme şu bebeklere.” diyor babaannem. Ama ben dinlemiyordum.

Sonra bir gün her şey değişti. Bir daha çocuğumuz olmaz diye umutlarını kestikleri bir vakitte, o geldi. Babam soyadımı devam ettirecek aslan oğlum deyip sevincinden iki kurban kesti. Artık evde varla yok arasındaydım. Beni bazen babaannem bile görmüyordu.

O kış okula başladım. Aklim hep evde olduğundan öğretmeni hiç duymazdım. Onları bir arada düşündükçe yüreğime taş otururdu. Bir seferinde okuldan kaçıp eve gelmişim. Babam balığa gitmemişti. Babaannemin önünde büyük bir leğen vardı. Tek eliyle onu tutuyor. Diğer eliyle sırtını köpüklüyordu. Annem başına su döktükçe cırtlak sesiyle avazı yettiği kadar bağılıyor, o bağırdıkça babam “Hey be kaptana bak, nasıl da gür çıkıyor sesi!” diye zevkten dört köşe etrafında dönüyordu. Üçü de beni fark etmedi.

Zorla değil ya sevedim. Hem niye seveyim. Benim olan ne varsa ortak oldu. Her şey onun yüzünden. Benden bildiler. “İstesene kurtarırdın.” dediler.

Bir gün babaannem getirip kucağıma koydu. Ekşi ekşi süt keşiği kokuyordu. Yüzünde ince sarı tüyler vardı. İki kara böceği andıran göz bebekleri fıldır fıldır oynadıkça ürpermişim. Bana aldıkları bebeklerime hiç benzemiyordu. Hemen yere koydum.

“Ben kardeş mardeş istemiyorum.” dedim. Babaannem “Sen ablasın kızım, hem biz yine seni seviyoruz.” dedi. Ama ben inanmadım. “Öyle belertme gözlerini şu bebeye.” diyor bir de annem. O doğduktan sonra huyum değişmiş. Herkesin kardeşi varmış. Böyle kıskançlık da hiç görülmemiş. Geçen gece şimşekten korkup anne diye ağladığımda beni babaannemin yanına yatırmıştın. Ben sana koynunda bana niye yer yoktu diye soruyor muyum?

Sen ablasın sözünü her duyduğumda sinirlerim oynuyordu. Sanki ben istedim abla olmayı. Aman ablası koş yakala, düşmesin. Aman biraz oyal, ağlamasın. Bezini getir. Mamasını yedir. Sanki ben çocuk değilim de onun bakıcısıyım. Olmadı işte, yıldızım barışmasa da günler akıp geçti. Bu iyice ayaklandı. Yürümeye konuşmaya başladı. Ben de alıştım. Abla diye peşimden koşuyor evde en çok beni seviyordu.

Çok düşündüm. Peki ben onu sevdim mi? Bilmiyorum. Sanki hem sevdim hem sevmedim. Pişman oldum mu? Bazen oldum bazen olmadım.

Neyse anlat dediniz diye çok uzatmayayım. Av mevsiminde işler çok olurdu. Babaannemle annem akşamları babama yardıma gider parçalanmış ağları tamir ederlerdi. Bir akşam yine hep birlikte babama yardıma gittik. Bizimkiler sahilde ağları tamir ediyordu. Tekne hemen yanı başımızdaydı. Salih bey kaptan olacaktı bastı yaygarayı. Babam onu götürüp mindere oturttu. Bana da “Sen göz kulak ol birazdan işimiz biter.” dedi. O, mindere kuruldu. Ben kaldım ayakta. Hava karanlıktı. Deniz dipsiz sonsuz kuyu. Neyi kimi nasıl yutsam diye fırsat kolluyordu. Bizimkiler ağları sahile sermişler. Her dakika teknedeki biraz uzaklaşıyorlar. Babamın elinde fener, delikleri buldukça annemle babaannem oraya koşuyor. Yarına yetişecek. Salih minderde elindeki eski oltayı denize sarkıtıyor. Bir Salih’e baktım. Bir mindere. Sonra birden aklımdan geçenler dilime döküldü. “Salih” dedim “biraz daha eğilersen oltan çok derine gider o zaman büyük balıklar yakalarsın”. Eğildi. Biraz daha, sonra biraz daha. Çup sesini kimse duymadı. Tuttum. Yemin ederim bir kez elinden yakaladım. Sonra eli elimden kaydı. Bir daha elimi uzatamadım. Baktım. Yüzü kaybolana kadar baktım. Bağırmak istedim. Ama biri sanki ağzımı kapattı. Ben de çocuktum. Yok ben... Salih çırpınırken pişman oldum. Sonra bir ses; tutma işte, o giderse yine her şey senin olacak dedi.

Dalgalar ileri geri köpürdükçe Salih de bir çıkıyor bir kayboluyordu. Deniz her zamankinden daha karanlık geldi. Yıldızlar, yakamozlar sonsuz karanlığın içinde kaybolmuştu. Denizin tuzlu kokusunu rüzgâr yüzüme çarpıyordu. Martılar çığlık çığlığa teknenin üstünde uçuyorlardı. Sonra birden kafası suya gömülmeden göz göze geldik. Boncuk boncuk siyah gözleri ay ışığında parlıyordu. Salih'in gözlerinin ışığı bir daha görünmezken kendi gözümün ferinin kaybolacağından habersizdim.

Yaşlı güçsüz kollarıyla sımsıkı sarıldığında kulağıma "Sus!" dedin "bir şey görmedin sen." O zaman bildim senin anladığını. "Yapma kızım, bebeklerini suya atma boğma." dedin. Halbuki annem "yıkama" derdi.

Teknenin ucunda gözlerim kocaman açılmış, sanki göz bebeklerim bir noktaya saplanmıştı. Oracıkta donmuş taş kesilmiş bir hâldeydim. Titriyordum. Üşüdüğümü sanıyorlar, beni sıkı sıkı örtmeye çalışıyorlardı. Oysa üşümek bir yana yanaklarımdan alevler çıkıyordu. Babam çaresiz denize dalıp çıkıyor, annem çırpınıyor, sesi kasabada yankılanıyordu. Bir anda etraf kalabalıklaştı. Kimi annemi teselli ediyor kimileri babamla Salih'i arıyorlardı. O gece bitmeyecek, sabah olmayacak sandım. Güneş, denizin üstünden yüzünü gösterdiğinde, umutları da geceyle birlikte kaybolmuştu. "Denizle şaka olmaz." derdi babam. Birkaç dakikanın içinde şaka olmayacak kadar gerçetti Salih'in kaybolması. Günler sonra uzak bir kıyıda bulmuş balıkçılar.

Salih'i getirdiklerinde o gece ki çığlıklar yankılandı evimizden. Bir daha da hiç eksik olmadı hıçkırıklar. Ah babaanne nerden bilecektin o yalanının beni bu hâle getireceğini. "Konuşma!" dedin. Konuşmadım.

Günlerce sorguya çektiler. Düşerken görmedin mi? Nasıl düştü. Ne zaman düştü. Sonra suçladılar. Sana güvendik sen bakacaktın. Kardeşine sahip çıkamadın, dediler. Babaannem kanatlarının altına aldı. "Bakın" dedi "çocuk bir tuhaf olmuş. Dili tutulmuş üstüne gitmeyin."

Babaannem geceleri başımı okşarken "Ah kuzum niye yaptın?" diye mırıldandığında kalkıp senden değil onlardan intikam aldım. Kaptan benim diye haykırmak isterdim. Ama hep sustum.

Sonra ne mi oldu? Kasabada herkes kendince o geceyi konuştu. Çok kıskançtı kardeşini suya bilerek atmış dediler. O gece kardeşini boğulurken görünce aklını yitirmiş dili tutulmuş dediler. Ne kadar zaman geçse de o gece üstüme yapıştı. Ben hep o gecede kaldım.

Ah babaanne nasıl işime gelmişti senin söylediklerin. Konuşursan senden bilirler. "Sus ki dili tutulmuş desinler. Deli deli bak da bir hoş oldu sansınlar. Yoksa seni suçlar anan baban, kinlenirler." dediydin.

Babaannem demese de o geceden sonra konuşam gelmedi. Bir daha konuşmadım. Karanlıkta kaybolurken gözleri gözüme değdiğinden beri zaten hep deli deli baktım dünyaya. Ondan sonra ne akıllı oldum ne deli. Herkes tek tek öldü. Geride kasabanın delisi kaldı.

Ah be Salih! Senden aldığım yaşam bana da yar olmadı.

Doğu Anadolu Gezi İzlenimleri

Ümit Ahmet Duman

Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden altısını doya doya gezmemize rağmen, yedincisi Doğu Anadolu'yu hep kulak ardı ettiğimizi fark ettik. Vize alımlarını zorlaştıran Avrupa'nın seyahat engeli yaratmasından dolayı, direksiyonu çevirme hakkımızı, Türkiye'nin doğusuna doğru kullandık.

Plan özetle; Konya'ya YHT ile gidiş, bir gece konaklama, ardından Erzincan'da dört gece ve Van'da dört gece kalıp Van'dan İstanbul'a uçakla dönüş. Şehirlerde gününbirlik tur şirketlerinin turlarının misafiri olacağız. Olmazsa olmazlarımızın belli başlıları; Konya Kelebek Müzesi, Tunceli, Kemaliye (Eğin), Akdamar Adası, İshak Paşa Sarayı ve vakit kalırsa Elazığ.

Heyecanlıyız! Her tatilden anılar, insanlar biriktirerek döndüğümüz bir tatil daha yaşayacağız. Bakalım neler bekliyor bizleri...

Sabah 06:45 treniyle Konya yolculuğumuz başladı. Her geçen günde ölümsüzleştireceğimiz anların en güzel karelerini sizlerle paylaşmak umuduyla...

1. Gün: Konya

Konya'da Sille Köyü'nü gezdik. Köyün Etnografya Müzesi'ni, Bizans'tan kalma kilisesini ve barajını ziyaret ettik. Saç böreği, ayran, kahve ve çay içtik. Barajda gözlerimizi ve ruhumuzu dinlendirdik. Akşam şehre indiğimizde, Mevlâna'nın karşısındaki Kültür Merkezi'nde şansımız yaver gitti ve sema gösterisine saat 20:30 için ücretsiz bilet aldık. Sema'nın iştirmek olduğunu ve tertemiz Müslüman adet ve göreneklerini ruhlarımıza mistik müzik ve ruhani pirlere gösterilen titiz saygının gösterimiyle içimize sindirdik. Kuran tilavetiyle sonlanan gece mutlulukla bitti. Ertesi gün sabahтан Kelebekler Vadisi için 48 numaralı otobüsle ulaşım sağladık.

Otobüste biz iki garip yerli turist, gideceğimiz yeri, ineceğimiz durağı kaçırmız korkusuyla mutlaka sorarız. Bu kez de arka sıramızdaki beye sorduk, bilmem kaçınıc durakta ineceğimiz bilgisini verdi, önümüze döndük. Birkaç durak sonra yanımızda belirdi, bu durakta ineceğini ve elindeki torbayı uzatarak "Abi bu Davutoğlu'nun köyünden yeni toplanmış kiraz, kabul edersen mutlu olurum," dedi. Biz eşimle şaşırarak ve teşekkür ederek kabul ettik. Muhteşem bir kirazdı! Müzeyi gezerken tanıştığımız üç dört kişiyle daha paylaşarak Neye niyet, neye kısmet beylik lafımızı hafızamızdan geçirdik.

Botanik bahçe içinde çeşit çeşit kelebeklerin uçtuğu müze, dünya standartlarında takdiri hak eden huzurlu bir ortamdı. Bahçesindeki gül ve envai çeşit çiçeklerden düzenlenmiş görseli ve minik minik heykelleri ile görülesi bir yerdi. Sonrasında yürüyerek Ecdat Parkı'na geldik. Ecdadın kalesini örnekleyerek simgesel bir kale yapmışlar. İçinde turistik malzemenin satıldığı çarşısı, içinde kayık sefası yapılan havuzuyla keyifli devasa bir alan yaratılmış. Ucuz yollu tost ve çaylı bir öğle yemeği ardından, tramvayla dün yetişemediğimiz Hz. Mevlâna Hazretleri'nin türbesini ziyaret ettik. İhtişamı karşısında tüm ölmüş insanlık adına bir Fâtiha okuyarak içimizi rahatlattık. Daha önce üç kez geldiğimiz diğer mezarların da ziyaretini gerçekleştirdik. Hemen karşısındaki Panorama Müzesi de görülesi yerlerden biri olmuş. Kurtuluş Savaşı ve sonrası sosyal yaşamı resimlerle çok hoş, canlı, içinde olduğunuz hissini yaşatan biçimde düzenlemişler, gerçekten on numara. Bir katını da yine Hz. Mevlâna'nın yaşamı ve ilgili yağlı boya resimlere ayırmışlar. Tek kelimeyle gerçekten mükemmeldi.

2. Gün: Erzincan Yolculuğu ve Çağlayan (Girlevik) Şelaleleri

İkinci gün akşamı 20:00 otobüsüyle Erzincan yolculuğu başladı ve ertesi sabah rahat, huzurlu, yorgun ve uykusuz sona erdi. Otelimize yerleştik. İlk hedef, ertesi gün için Kemaliye (Eğin), Elâzığ ve Tunceli için günübirlik tur bulmak ya da günlük otogardan minibüslerle ulaşip dönmekti. Ancak şansımıza Kemaliye'ye tek bir ulaşım minibüsü koymuşlar, o da akşamüstü saat 16:30 ve ertesi gün sabah erkenden dönüşlüydü. Biz bunu planlamadığımızdan ve otelin dört gecesini de Erzincan'da ayarladığımızdan, sadece Elâzığ ve Tunceli'ye günübirlik minibüs biletlerini aldık.

Biletleri alırken Erzincan şehir merkezine yakın Çağlayan (Girlevik Şelaleleri) mesire yerine minibüsle ulaştık. Yedi sekiz yıl önce geldiğimizde cılız bir debiyle karşılaştığımız Çağlayan, kış karları ve son bir aydır sıkı yağmış yağmurlarla performansının doruklarındaydı. Şehrin yakıcı ve boğucu güneşinden, bunaltan sıcağından bir nebze uzaklaştıran bu cennetten vaha bizi büyüledi. Bir saat civarında üzerimize yağın su kabarcıklarıyla ıslanmanın ve ürpermenin keyfiyle, piknik alanından on on beş dakika aşağıda minik bir nehir oluşturmuş, ara sıra alabalıkların sıçrayarak güneşte şavkıladıkları minik çayın kenarında güzel bir lokantada keyifli bir öğle-akşam yemeği yuvarladık. Keyiften kalkasımız yoktu ama son minibüs saat yedide olduğundan, saatinde durakta olduk ve şehre döndük.

Ertesi gün Erzincan'da kalmamız gerektiğinden, en iyi alternatifin yine minibüsle yarım saat yol mesafesinde olan Ekşisu Mesire Yeri'ne gitmenin daha iyi olacağına karar verdik.

Burası dağın eteklerinde buz gibi maden suyu kaynayan, yerel halkın ailesiyle tüm yemeklerini, kahvaltılıklarını alarak güzel bir gün geçirmek için geldikleri, serin mesire yeri. Bir de alternatif eğlence olsun diye yüzme havuzu da vardı. Öğleden sonra da sora sora bulduğumuz, üçüncü yakın oturulacak seyir tepesinde öğle-akşam yemeğimizi yedik.

3. Gün: Elâzığ ve Harput Kalesi

Yarın tatilin beşinci günü ve yolculuk Elâzığ'a... Bakalım bizi neler bekliyor?.. Dört dört buçuk saatlik bir otobüs yolculuğu, aşağıda duyguları dile getirmeme neden oldu. Terminalden şehir merkezine indik. Bakırcılar Çarşısı ve Kapalı Çarşısını -bizim Mısır Çarşısını uzaktan anımsatan- gezdik. Uzaktan Ulu Cami'yi ve eski hükümet konağını resimledik. Arife günü olması nedeniyle yorucu bir kalabalıkla kaplı caddelerden bir an önce kaçma isteğiyle kendimizi Harput minibüslerine attık. Elâzığ'ı yukarıdan kuşbakışı gören kalesiyle meşhur, ahalinin yayla ve mesire yeri olarak kullandığı Harput mevkiine vardık. Urartular döneminden kalma, kalın fil ayakları üzerine oturtulmuş, geniş alana yaygın, serin eski camide soluklandık. Dışarısı otuz beş derece ile yanarken, cami içi doğal klima etkisi ile mutluluk veriyordu.

Hemen ardından yıllar öncesinden kalma, duvarlarının çoğu yıkılmış, Ahı gitmiş vahı kalmış tarihi hamamı gözledik ve hemen bitişiğindeki içeri girişi yasak kiliseyi dışarıdan tavaf ettik. Sıra geldi asıl gelme amacımız, gezmezsek gezimizin bir kanadı eksik kalacak olan, Harput Kalesi'ni turlamaya. Okuyanlar bilir, bana biraz Hasan Sabbah'ın Alamut Kalesi'ni anımsattı. Tüm ovayı, şehri, kadim Fırat'ı kartal gibi kuşbakışı izleyen ve karşığı mor dağlarla cilveleşen kaleden manzara, gerçekten sizi bin beş yüz yıl öncesini düşünmeye sevk ediyordu. Bir de şansımıza meraklı bir kale bekçisinin detaylı anlatımına maruz kalmamız, kalenin tarihi katmanlarındaki geçmiş ve gelecek vizyonu hakkında derin bilgiler almamız keyifliydi. UNESCO korumasına alınmış kale, geniş çaplı kazılarla çevresinde üç dört katlı evler, gün yüzüne çıkabilir. En son 2009 kazılarında yüzyıllar önce zindan/hapishane olarak kullanılmış, Osmanlı döneminde de sarnıç olarak kullanıldığı varsayılan, mağara biçimli bir yapı ortaya çıkmış; tek kelimeyle mükemmeldi.

4. Gün: Tunceli (Dersim)

Bu sabah bayramın ilk günü, bizse Tunceli (Dersim) yolcusuyuz. Pek fazla bir beklentimiz olmamakla birlikte -yani gezilebilecek yerlerin fazlalığı anlamında-bazen şehir merkezi de yeterli olabiliyor bir gezgin için. Erzincan'dan iki buçuk üç saatlik bir otobüs yolculuğu sonrası vardık Tunceli'ye. Öncelikle planımızda olan, şehre seksen kilometre uzaklıktaki Ovacık Gözeleri'ni görmektir. Anlatılan oydu ki, dağlardan büyük bir basınçla gelen su yeryüzünde resmen patlıyordu; bu patlamanın olduğu noktada bulunmak eşi bulunmaz bir deneyimmiş. Ama bayram yoğunluğundan tur bulamayıp amacımıza ulaşamadık. İkinci şansımız olan Pertek ilçesine gitmekten, yeterli özendirici bilgi alamadığımızdan, vazgeçtik. Hesapta olmayan ve sorguladığımız kişilerden Nazımiye ilçesindeki Dereova Şelalesi'ni görmemizin daha ilgi çekeceği bilgisini alarak yola koyulduk. İlçede minibüsten indiğimizde on beş yirmi kilometre uzaklıktaki şelaleye taksi tuttuk, yüz elli liraya gidiş dönüş anlaştık. Gerçekten doğa içinde bakir bir alan; otuz beş derece sıcakta aşağı düşerken oluşturduğu soğuk buharla üşüdük. Şehirde yemeğimizi yiyip, fazla aktivitesi olmayan şehri tez zamanda terk ettik.

5. Gün: Van Gölü

Yarın sabah bayramın ikinci günü, çok heyecanlıyız. Çocukluğumuzda harita çiziminde ilgimizi çeken, coğrafyamızın en büyük gölü Van Gölü'ne gidiyoruz. Gelecek yazı da Van Gölü hakkında ve çevresinde gezeceğimiz yerlerle ilgili izlenimlerimi paylaşacağımı iletir, keyifli okumalar dilerim.

Selvilerin Gölgesinde Yosun Yeşili Gözler

Hasan Çelikkol

Cep telefonuma mesajı düştüğünde resim yapıyordum. Tuvalimin üzerinde yine Van Gogh tarzı bir resmim vardı.

Mesajını merakla açtım.

Hiç beklemediğim cümleler vardı. "Hımmm, öykünüzü beğenmedim. Öykü değil de daha çok fantastik bir yazı gibi geldi. Ha, ha, ha... Açıkçası horror yapısında yazınız. Ne yalan söyleyeyim okurken beni gerdi de gerdi. Ben öyküde, bir pencereden gezintiye çıkıp geri geldiğimde değişik bir duygu yaşamayı seviyorum. Belki ondandır. Kusura bakmayın, ben beğenmedim, başka okurlar belki beğenirler."

Satırları birkaç kez okudum. Her okuyuşumda, kelimeler çalışma odamda yankılandı. "Ben öykünüzü beğenmedim..."

Yazdığım öykü bir korku dergisi içindi. Bir süre resim yapmayı bıraktım. Avuçlarımı şakaklarıma koydum. Havanın sıcaklığı, kalbimin sıkıntısıyla birleşti. "Kusura bakmayın. Ben beğenmedim" diyordu. Bu sözü, daha önce yazdığım bir şiirim için de geçerliydi.

Ayağa kalktım. Can sıkıntısı, yıllardır garajda duran motosikletimi aklıma getirdi. Garaja indim. Üzerindeki tozları sildim. Konağı çevirdiğimde motor inatçı bir homurtuyla çalıştı. Kaskımı takarken hâlâ o cümleyi mırıldanıyordum:

"Ben öykünüzü beğenmedim... Başka okurlar belki beğenir."

Yola çıktığımda kendi kendime gülümsedim. Belki de yazmak, motosiklete binmek gibiydi. Motor hızlandıkça, o satırların acısı yavaş yavaş eridi. İçimde yeni bir öykü kıpırdanmaya başladı.

X

Direksiyonun titreşimi ellerime, rüzgârın kokusu ciğerlerime doluyordu. Doğal Yaşam Parkı yönüne çevirdim rotamı. Yolun iki yanında selvi ağaçları yükseliyordu; uzun gövdeleriyle birbirine yaslanmış gibiydiler. Aralarından süzülen ışık, yola altın rengi lekeler bırakıyordu.

Saçlarım rüzgârda dağılırken, birden onu hatırladım. Odaya çağırdığım günü. Kapıyı aralamış, içeri girerken "Buyurun Kemal Bey," demişti.

"Gel, gel Gülin, biraz konuşalım seninle."

Çok güzeldi. Genç, alımlı. Kot pantolonu üzerinde beyaz gömleği vardı. Kollarını hafifçe kıvrıyordu. Gözleri yosun yeşiliydi; bakışları, insanı içine çeken bir denizin dalgası gibi.

“Nasıl gidiyor çalışmalar? Alistın mı buraya?”

Sesimden onu çok beğendiğimi anlamış mıydı bilmiyorum. Cevap vermekte zorlanmıştı sanırım, gülümsemişti sadece. O gülümseyiş... O küçücük odanın havasını değiştirmiş, sanki her yeri aydınlatmıştı. Birdenbire oda ferahlamıştı. Sıradan bir masa, sıradan bir pencere bile onun gülüşüyle bambaşka görünmüştü gözüme.

Şimdi motosikletin üzerindeyken yol kenarındaki selviler bana o günü fısıldıyordu. Rüzgâr saçlarımı savururken, kalbimin derinlerinde yeniden o yosun yeşili gözlerin bana baktığını görüyordum.

X

Ne güzel günlerdi. Sık sık onu düşünmeye başlamıştım. Her fırsatta odamdan çıkıp yanına gidiyor, sırf bir şeyler söylemek için masasına uğruyordum. Bazen beraber çalıştığı arkadaşına eğiliyor, alakasız sorular soruyordum. Odadakilerin, “Kemal Bey neden onun yanında?” diye sorduklarını düşünüyordum.

Bir gün odama geldi. Elinde birkaç kâğıt vardı. Oturdu, gözleri ışıldıyordu. Bana öykü yazdığından söz etti. Bir dergiye göndermiş, yayınlanmış. Sevinçle anlatıyordu. Sonra okudu. “Kırmızı” adlı öyküsünü. Ne de güzel okuyordu. Sesindeki dalgalanma, kelimelerin içinde saklı duyguları açığa çıkarıyordu. O an gözlerimi ondan alamamıştım. Yüreğimde ince bir sızıyla, “keşke elinden tutsaymışım” diye düşündüm. O parmakların arasından, hayata tutunmak istedim. Sonra da en çılgın hayalim fısıldadı kulağıma: keşke o an eğilip öpseydim. Ama yapmadım. Cesaretim, odanın sessizliğinde dağılıp gitti.

Motosikletimin üzerinde hızlanırken, rüzgâr yüzüme çarpıyordu, ama ben yalnızca o anları hatırlıyordum. Sesini, gülüşünü, kelimeler arasında saklanan ruhunu...

Biraz önceki can sıkıntım tamamen kaybolmuştu. Selvilerin arasından geçen yolda, onun gülümsemesini taşıyordum içimde. Her viraj, her rüzgâr dalgası, bana onun yanaklarına düşen o belli belirsiz gamzeyi hatırlatıyordu. Motorun homurtusu kalbimin atışıyla birleşti. İçimde tek bir his vardı: Ona duyduğum o tarifsiz özlem.

X

Bir gün öğle arasında, elimde fotoğraf makinesi yanlarına gittim. “Fotoğrafınızı çekeceğim,” dedim gülümseyerek. Aslında tek isteğim, onun fotoğrafını çekmekti. Diğer kızlar da toplandı. Beş, altı poz çektim. Deklanşöre her bastığımda gözlerim hep onu aradı.

Harika fotoğraflar çıkmıştı. Gözleri, yüzünün ince çizgileri... Sanki bir tablo. Ama akşamüstü, başka bir şey yapmaya karar verdim. Fotoğrafçıya gidip diğer fotoğrafların yanında sadece onun olanını da bastırmasını istemişim. Bahane bulup ertesi gün bir işi için yanına çağırdım. Odaya girdiğinde, içerisi yasemin kokusuyla dolmuştu. Yaseminin kokusu her zaman bana onun gençliğini, canlılığını hatırlatırdı.

Koltuğa oturdu. Ben ise fotoğrafları uzattım. Gözleri, kâğıtların arasından kendine ait olanı bulduğunda bir an şaşkınlıkla parladı. O an yaklaştım. Başını hafifçe geri çevirdiğinde, dudaklarına dokundum. Sadece öptüm. O kadar. Hiçbir şey demedi. Sesini çıkarmadı. Ne bir itiraz ne de bir söz. Ama ben o sessizliği saklı bir kabulleniş gibi hissettim.

O an, yıllarca kalbimde taşıyacağım bir hatıra oldu. Çünkü bazen bir insanın hayatını değiştiren şey, tek bir sözcük değil; sessizlikle örülü küçücük bir andır.

X

Motorun hızını artırdım. Yol, iki yanda uzanan selvi ağaçlarıyla daralıp genişliyordu. Rüzgâr yüzüme çarpıyor, gözlerim yola değil, içimdeki anılara kilitleniyordu. Yasemin kokulu odada yaşadığımız o kısa anı...

Kendimi onun bakışlarında kaybetmişken, sağ yönden aniden bir araba çıktı. Frene asıldım ama çok geçti. Bir uğultu, bir çarpışma... Motorum bir yana savruldu, ben asfaltın üzerine düştüm.

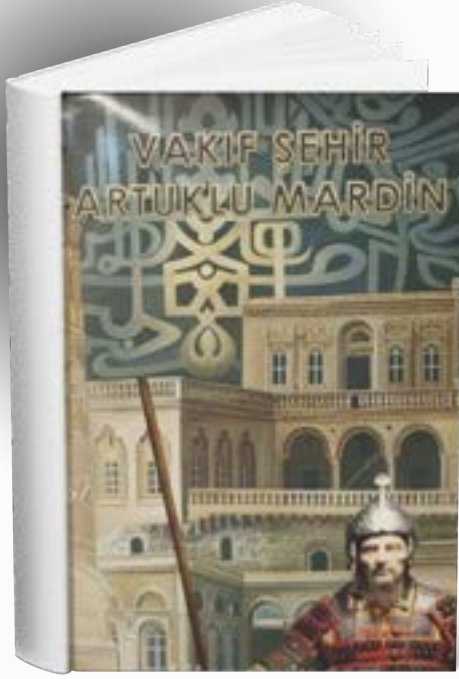
Çevre sessizleşti, yalnızca motosikletin devrilmiş tekeri dönüp duruyordu. Sürekli, inatçı bir şekilde, sanki zaman durmuş da yalnızca o dönüyormuş gibi.

Kanım sıcak asfaltın üzerinde yayılırken birkaç kelime dudaklarımdan döküldü:

“Keşke... keşke daha çok öpseydim...”

Gözlerim bulanıklaştı. Ama son bir kez, içimin derininde yosun yeşili gözlerini gördüm. O gülümsemesiyle bana bakıyordu. O gülüş, ölümün soğukluğunu bile unutturacak kadar güzeldi.

Ve sonra karanlık çöktü.

Vakıf Şehir Artuklu Mardin

Ayten Dirier

Zamanın durduğu şehir Mardin hakkında tarihî araştırmalar, Artuklu Üniversitesinin kurulmasıyla artsa da akademik yayınların belli bir kesime ulaşması nedeniyle, halkın çoğu yaşadığı kadim şehrin tarihinden habersiz. Son yıllarda bölgeye göz dikenlerin uydurduğu tarih ise sosyal medyada çığ gibi yayılıyor. Bu salgına karşı Mardin merkezde doğanlar elden geldiğince kitap ve makalelerle gerçekleri açıklamaya çalışıyor.

Bu konuda araştırmalar yapanların başında, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Bakırköy ve İzmir Buca Belediyelerinde Yerel Yönetimlerde uzun süre yönetici ve etkin görevlerde bulunan araştırmacı yazar Dr. M. Talat “Mardin Tarihi Kimliği” (2019) kitabının ardından “Vakıf Şehir Artuklu Mardin” (2024) kitabını yayımladı. İki ciltten oluşan “Mardin Kültürü, Mardin Müziği ve Folkloru” yakında raflarda yerini alacak. Değerli hemşerimi bu kutlu çabası için tebrik eder, kitaplarının her Mardinli’ nin kütüphanesinde yer almasını temenni ederim.

Mardin tarihinin derinliklerindeki belgelere dayanılarak yazılan “Vakıf Şehir Artuklu Mardin” kitabı, şehrin taşınmaz tapusunu kapsıyor. Editörlüğünü yapan rahmetli Ercan Doğu, 336 sayfalı eserin önsözünde duygularını şöyle yansıtır:

“Mardin sevdalısı herkesin evinde olması ve okunması gereken, her sayfası belge niteliğinde bir eser.” Sevdalandığı bu kentte; zamanı hoyratça tüketmek yerine, kentin geçmişini, tarihini ve gelecek nesillere aktarmanın yollarını aramış Dr. M. Talat. Şimdi 7 bin yıldan beri huzur ve barış içinde dil ve dinleri farklı toplulukların birlik, beraberlik ve kardeşlik duygularına ev sahipliği yapan bu kadim kente, memleket sevdasına sahip çıkılmasını istiyor.

Şimdi, Artuklulara üç asır başkentlik yapan Mardin’de Meliklerin/Sultanların cami, medrese, hamam, türbe, saray, kale, çeşme, ticaret yapıları gibi görkemli anıt eserler yaptıklarına ve bunları ayakta tutmak için önemli vakfiyeler kurduklarına dikkat çekerek, bu eserlerin ya bir yerine ya da müstakil bir türbe içine defnedilen Artuklu Sultanları ile yakınlarının sandukalarını yüzyıl öncesine kadar görmenin mümkün olduğunun altını çizdi. Bu anıtsal mezar yapılarından çok az bir kısmının günümüze gelebildiği ya da farklı bir yapı türüne dönüştürülerek işlevinin değiştirildiğini, bu yapılardaki mezarların ise ortadan kaldırıldığını vurguluyor. Amacını; “talan edilen vakıf mallarının izini sürmek, aslına uygun işlevlerini yerine getirmeleri için yol gösterici öneriler yaparak, kullanma ve koruma dengesi içinde sonsuza kadar ayakta kalmalarına vesile olmaktır” şeklinde açıklıyor.

“Vakıf Şehir Artuklu Mardin” kitabı; Önsöz, Sunuş, 22 Bölüm, Sonuç ve Kaynakça bölümleriyle birlikte 336 sayfadan oluşuyor.

Sunumda kentin Roma, akabinde Bizans İmparatorluğu döneminde çevresindeki Dara ve Nusaybin ve Zerzevan Kaleleri ile ön plana çıktığı ama kendisinin geri planda kaldığı, bölgeyi yönetenler tarafından, karakol olarak kullanıldığı, uzunluğu 800, eni 150 metre olan, yüksek bir tepenin üzerinde kurulu bir konumda olduğu belirtiliyor. Artuk Bey’in oğlu Necmeddin İlgazi’nin kenti ele geçirmesiyle birlikte Mardin’in Ortaçağın gözde kentleri arasına girdiği; Artukluların başkenti olunca kültür ve medeniyet açısından çevresindeki Amid, Hasankeyf, Cizre ve Musul gibi şehirlerle yarışır bir hâle geldiği; dinî, askerî, ticarî, eğitim ve sivil mimari eserlerle donatılarak bayındır hâle getirildiği bölgedeki konumu ve zenginliği, göz kamaştıran mimarî yapıları nedeniyle de çevre beyliklerin, İlhanlı ve Timur gibi iki büyük devletin istila ve yağmasına maruz kaldığı, buna rağmen Artuklu Sultanlarının yaptığı eserlerin varlığını koruduğu vurgulanıyor.

Artuklu Medeniyetinin kökeninin Türk olduğunu belgelerle açıklayarak, algı yoluyla hak iddiasında bulunan diğer savları çürütüyor.

Anadolu’nun Müslüman Türkler tarafından fethi, Malazgirt Zaferi, Süryaniler’in Selçuklularla ilişkileri, Sultan Alparslan’ın çocukları ve ölümü, Mardin’de Selçuklular dönemi (1071-1095), şehre hâkim olan Mervaniler’in Kürt olduğunun yakın dönemde Batılı tarihçiler tarafından yapılan yorumlara dayandırıldığı, o döneme ait kesin belge olmadan tarihçilikle bağdaşmayacağını, Medler, Mervaniler ve Eyyübilerin Kürt kökenli olduğu iddiasının İngiliz-ABD-İsrail çıkarlarına alet edildiğini, Osmanlı Döneminde sonuçsuz kalan çabanın günümüzde daha sinsî bir şekilde işlendiğini vurguluyor.

Alparslan’ın daima muzaffer komutanı ve damadı Türk (Oğuz Döğeri Boyu) Beyi Artuk Bey’in hayatı, Malazgirt Zaferi’ndeki rolü, Anadolu’da fethettiği yerler, isyan eden Şii Karmatileri hizaya sokması, Melik Şah Döneminde yolların ayrılması, Kutalmışoğlu Süleyman Şah’ı yenmesi, Suriye Selçuklu Meliki tarafından Kudüs’e atanması ve vefatı, oğullarının yerini alması, sağlığında çok istediği halde beyliği kuramaması, kitapta ayrı bölümlerde işleniyor. Artuklular tarafından kurulan siyasî teşekküllerde Artuk Bey’in çocukları ve torunlarının Döğeri Boyu ile Hasankeyf, Diyarbakır, Mardin ve Harput’ta kurdukları Artuklu Beyliği’nin özellikleri, Artukoğulları soy ağacı, dört merkezdeki mimarî eserleri, su şebekelerinin Türkistan’daki karızlara benzerliği, Şemseddini Cezeri’nin harika tasarımları, Halep’in beyliğe bağlı olduğu, Artuklu devlet teşkilâtı, hükûmet teşkilâtı, Mardin’de figürlü İslâm sikkeleri iktisadî faaliyetler, bakır-bronz ticareti, cam, yağ, pamuk, ipek üretimi, Düneysir / Koçhisar, Amid, Meyyafarikin/Silvan’da iktisadî faaliyetler ve sosyal hayata etkisi, halı, kumaş, mefruşat üretimi ve ticareti, kültür ve sanat, din ve vicdan özgürlüğü, ulema ve toplum ilişkileri, din ve inançlar arası ilişkiler, Süryanilerle ilişkiler, Mardin Artuklu Beyleri, Mardin’de Türk boylarının hakimiyet mücadelesi, Artuklu Moğol mücadelesi, kültürel hayat/ ilmî çalışmalar ve telif eserler, detaylı bir şekilde kitapta işleniyor.

Vakıf Şehir Artuklu Mardin Beyleri Yakûti, Sökmen Bey, beyliğin kurucusu Necmeddin İlgazi ve Mardin'e kazandırdıkları, Mardin evleri ve şehir dokusu, yapılarıdaki figürlü süslemeler ve Orta Asya Kültürü'nün etkileri, topoğrafyanın mimariye yansımaları /teraz evler, Türkler'in Anadolu'da kurdukları ilk şehir olan Mardin'de sosyal ve kültürel yaşam, Kürt Türk ilişkileri, Süryanilerle ilişkiler, ilk kamusal yapı Emineddin Külliyesi, gelişimi sağlayan esnaf ve sanatkarlar, Necmeddin İlgazi Bey'in kayıp mezarı, Osmanlı vakıf kayıtları, işlev sorunu, tarihlendirme sorunu, kuruluş döneminde kale içi inşaat faaliyetlerinden de kitapta bahsediliyor.

Mansur Ahmed Dönemi'nde Beyliğin zayıflaması, Karakoyunlu saldırısının başlaması, Vezir Alâeddin Altun Boğa'nın dirayetli yönetimi, yaptırdığı Altun Boğa Medresesi'nin 1927 yılına kadar ayakta kaldığı, taşlarından Kız Meslek Lisesi'nin yapılması, çeşme ve eyvanın hâlâ kullanıldığı, yazarın doğduğu evin bitişiğinde bu medrese kalıntıları üzerindeki odaların kullanıldığı, Felemez Şam'tın bu kalıntılar ve kale caminin taşlarını tarihe zarar verdiğini bilmeden, çiğ köfte taşı haline getirerek geçimini sağladığı anlatılarak, Altun Boğa Medresesinin yeniden ayağa kaldırılması için Vakıflar Müdürü göreve davet ediliyor. Döneme ait önemli bir eser de Savurkapı Mahallesindeki Melik Mahmud Camii ve Medresesidir. Çocukluğumda her gün su taşıdığım bu güzel cami mimarisi, nakışları ve kitabeleri ile canlılığını hâlâ koruyor. Medresenin, Paşavat Ailesinin koruması altında günümüze kadar ulaştığı belirtiliyor.

Kitabın son bölümünde bir değerlendirme yapılarak, Artukluların yaptığı eserlerle Mardin'in bayındır hale geldiği, adaletle yönetilen halkın refah seviyesinin yüksek olduğu, verimli toprakları ve ticaret yolları üzerinde bulunması nedeniyle uluslararası alışveriş merkezi olduğu, Meliklerin hoşgörülü yönetimi sayesinde farklı din ve kültürden halkın huzur içinde yanyana yaşadığı, güçlü siyasî yapıyla birlik ve beraberliğin sağlandığı, Mardin'in bir cazibe merkezi olduğu vurgulanıyor.

Artuklu eserlerinin sonsuza kadar yaşatılması için kurulan vakıfların hoyratça kullanıldığı, bunların devlet tarafından ilgili kişilere verilerek, asıllarına uygun ihya edilmesi, algı yoluyla mülkün sahibi olma iddialarının millî güvenlik sorunu yaratılmadan önüne geçilmesi gerektiğini belirterek; Artuklular yönetimindeki din ile toplumun karşılıklı ilişkilerinin daha somut olarak ortaya konması için çalışmaların derinleştirilerek yürütülmesini vurguluyor. Konuyu Süryani Kanaat Önderi Münir Kilimci ile yıllar önce yapılan bir röportaj ile tamamlayarak; iç göçün kent üzerinde sosyal ve kültürel erozyona sebep olduğu, birlikte yaşama zarar verdiği görüşüyle noktlayıp, devletimizin Artuklu Kültür ve Medeniyetini koruyup yaşatma niyetinde olduğu inancını belirtiyor.

Kitabı kapatırken uzun süre geçmişe daldım. “Ol mahiler ki derya içredir, deryayı bilmezler.” vecizesindeki balıklar gibi o deryadan ayrılınca değerini anladık. Biz çok farklı, zamanı Ortaçağ'da dondurmuş, ama taşlarından yansıyan güneş aydınlığına sahip bir kentte, âdeta masalsi bir ortamda yaşamıştık. Ayrıldıktan sonra değerini, önemini, farklılığını anladık. Uğradığı değişiklikler, üzerinde uydurma tarihle tasarlanan plânlar her Mardinlinin yüreğini acıtıyor. İlklerin kenti, Haçlıları ilk kez yenip bölgeden uzaklaştıran; 60 medreseli ilim yuvası, sakin, hoşgörülü insancıl anlayışla birlik içinde yaşamının önemini bilen Mardinlilerin bu hasletlerinin yurda yayılması için Mardin ruhu ve eserlerinin yaşatılması gerektiğine inanıyorum. Bu ruhu Mardinli yazarların kitaplarında bulabilirsiniz.

Kitap İzmir Yakın Kitabevi veya Yazarın sosyal medya hesaplarından, adını taşıyan siteden temin edilebilir.

Orman Bekçisi

Vağif Sultanlı

(Çeviren Prof. Dr. Parvana Bayram)

Önceleri ülkeyi terk edip gitmeyi düşünüyordu, fakat bu yaştan sonra, vatanından ayrılmanın akıllı bir iş olmayacağını ve gurbetin acılarına güç yetiremeyeceğini anladığından ülkenin dağlık bölgelerindeki ücra bir köyde yaşamaya karar verdi.

Seslerden, sözlerden, renklerden ve insan ilişkilerinden usandığı için gittikçe artan insan kalabalıklarında nefesi daralıyor, bir ömür boyunca omuzlarında biriken, yıllar geçtikçe çözülmesi imkânsız hale gelen sorunların ağırlığı altında bunalıyordu. Her Allah'ın günü birileriyle zamanı geçmiş gereksiz ve siyasi konularda inatlaşmak, bayat soruların çürük mantıkla cevaplandığını dinlemek onun için katlanılması zor bir işkenceye dönmüştü. Bütün ömrünü hayatın anlamsızlıkları ile münakaşa ederek heba ettiği için kendisinden nefret etmekteydi.

Aniden ortadan kaybolmasının dedikoduya sebep olmasını istemediğinden şehirden ayrılırken birkaç yakın dostuna çalışmak için yurtdışından davet aldığını söyledi. Cep telefonunun hafızasını sildikten sonra kapatarak gereksiz bir eşya gibi bir köşeye fırlattı. Bundan sonra telefon neyine gerekti ki?

Kimse ile görüşmek istemediğinden ülkenin kuzey taraflarındaki ücra bir yerde, merkezden oldukça uzakta, ağaçlarla kaplı bir dağın karşı yakasında kendisine bir ev yaptı. Aslında buna ev demeye bin şahit isterdi. Burası bekçi kulübesine benzer ağaçtan yapılmış bir sığınaktı. Gençliğinde bir müddet inşaat işlerinde çalıştığınan kulübeyi bitirmesi uzun sürmedi.

Kulübenin olduğu yere işlek yol yoktu, yalnız ormanın aşağılarında, dağın eteklerine doğru dar bir patika uzanmaktaydı. Önemli ev eşyalarını, yatak yorganını tek başına sırtlanıp getirdi, yazı ve yemek masasını ise kurumuş ağaç gövdesinden hazırladı.

İçme suyunu yakındaki cılız akan pınardan taşıyor, kulübeyi ormandaki çalı çırpıyı doldurup yaktığı demir soba ile ısıtıyor, yemek ve çayını da burada hazırlıyordu. Bir hayli uzak da olsa ayda iki defa alışveriş için şehir merkezindeki pazara giderek gerekli ihtiyaçlarını alıp getiriyordu. Aldığı emekli maaşı geçinmesi için yeterliydi, olası ihtiyaçları için de köşede bucakta biriktirdiği az buçuk parası vardı, sıkıntı çekmeyecekti. Kulübe küçük olduğundan sobayı yakar yakmaz hemen ısınıyordu. Yanan odunların kokusu, yıllarca ayrı düştüğü ömrünün erken çağlarıyla ilgili hatıralarını uyandırıyor, bu yerlere gelmekle yalnız tabiata, sessizliğe ve kimsesizliğe değil, geçmişine de döndüğünü anlıyordu.

Şehirden ayrılmadan önce evdeki bütün elyazmalarını, mektuplarını, yıllar önce başlayıp bitiremediği yarım kalmış eserlerinin hepsini yakmıştı. Kendisinden sonra bunların kimsenin eline geçmesini istemiyordu. Bu yazılarda, bir zamanlar onu endişelendiren sorunlar şimdi gülünç ve anlamsız görünüyor, sararmış kâğıtları çevirip bakmaya bile sabrı yetmiyordu. Elyazmalarını yaktıktan sonra üstünden ağır bir yük kalkmış gibi rahat bir nefes almıştı. Yalnız gençlik yıllarından beri ara sıra notlar altığı günlüklerini atmaya kıyamadığından yanına almıştı. Günlükleri gözden geçirerek hatıraların iziyle geçmişe dönmek, yaşadığı ömrü yeniden yaşıyormuş hissi veriyordu ona. Sanki geçmişini gözden geçirerek ömrünü tüketen sıkıntıların sebebini anlamak istiyordu.

Yazı işlerinden yorulduğunda veya çalışmaya hevesi olmadığında ormanın derinliklerine inerek yürümeye başlar, yaban meyveleri toplardı. Dağın yamacına doğru çıktıkça orman seyrelir, ağaçların boyu kısılır ve biraz yukarıda çıplak kayalıklar başlardı. Sırtını kayaya yaslayarak göz alabildiğine uzanan ufukları seyretmek acılarını dindiriyor, adeta ruhunu okşuyordu.

Şehirden ayrılıp ormana yerleştiğinden beri sinirleri sakinleşmiş, sıhhati iyice yerine gelmişti. Artık televizyondaki lüzumsuz programları, sosyal medyadaki dedikoduları izlemekten, insanı hayattan bezdiren gıybetleri duymaktan kurtulmuş, sanki yeryüzünü terk ederek başka bir dünyaya geçmişti. Onu kör düğümlerle kendisine bağlayan toplumun bütün çirkinliklerinden, iğrençliklerinden zamanında uzaklaşmadığı için kendisine kızıyordu.

İki aya yakın bir süre sakince yaşadı; kayda değer bir rahatsızlığı olmadı. Hayatı istediği şekilde akıp gittiğinden kendisini tanıyamayacak kadar değişmişti.

Sonbahara doğru, öğleden sonra kapısı çalındı. Gelen orta yaşlarda, üstü başı perişan, omzunda tüfeği olan bir avcı idi. Islanmıştı ve sağanak yağmurda daha fazla kalmamak için içeri girmek istiyordu. Kimseyle karşılaşmak istemese de yağmurun çaresiz duruma düşürdüğü beklenmedik misafiri içeri almaktan başka çaresi olmadığından itiraz etmedi. Avcı, sobanın başında kendisine yer bulur bulmaz:

“Orman bekçisi misin?” diye sordu.

Avcının sorusuna şaşırda da çabucak kendini toparlayarak başı ile onayladı. Orman bekçisine benzetilmek hoşuna gitmişti.

“Ne zamandır bu taraflara uğramıyordum.”

Cevap vermedi.

“Av iyi giderse senin payını da getiririm.”

Yine cevap vermedi ve sohbetin uzamasını istemediğinden kalkıp duvara bitişik olan tahta raftaki elyazmalarını karıştırmaya, kâğıtları bir öyle bir böyle çevirerek bir şeyler arıyormuş izlenimi vermeye çalıştı.

Birazdan yağmur yavaşlayınca, avcı teşekkür ederek gitse de uzun zaman kendine gelememi. Yerinin bilinmesi canını sıkıyordu.

Avcının gitmesinden bir hafta geçmeden o civarın belediyesinden iki kişi gelerek kimliğini, ne iş yaptığını, burada yerleşmek için resmi bir kâğıdı olup olmadığını sordular. Kendisi hakkında gereken bilgileri verdikten sonra ormana yerleşirken birisinden izin istemeye lüzum görmediğini, tahta parçalarından yaptığı kulübeyi de şahsi mülkü olarak görmediğini söyledi. Fakat söylediği sözler belediye çalışanlarını ikna etmemiş olacak ki onlardan biri gayrimemnun halde başını sallayıp elindeki deftere bir şeyler yazdı.

İki gün geçmeden şehir yönetiminin yetkilileri polislerle birlikte geldiler. Bu defa daha ciddi biçimde sorguya çekildi, ev ve etraftaki arazi ölçüldü, fotoğrafları çekildi. Artık huzuru kaçmıştı ne çalışabiliyor ne dinleniyor ne de geceleri uyuyabiliyordu. Şehirdeki gürültü dolu hayatını bütün bunlara göre terk etmişti, şimdi ise elden ayaktan uzak, ücra bir ormanda bile rahat bırakılmadığını düşündükçe sinirleri geriliyordu. İş daha fazla büyümeden buralardan çıkıp gitmekten başka yolu olmadığını anlıyordu.

Bir taraftan da bunca zahmetine acıyor, haftalarca canı pahasına uğraşıp yaptığı bu kulübeyi bırakıp gitmenin, yeniden şehre, önceki hayatına dönmenin ne zor bir iş olduğunu anlıyordu. Ormandaki sakin yaşamından vazgeçerek şehre dönmek, ona ömür boyu hapis cezası kadar zor geliyordu.

Bütün gün boyunca ne yapacağını ölçüp biçti, sonunda her şeye rağmen eşyalarını toplayıp kimseye fark ettirmeden ormandaki kulübesini terk etmekten başka yolu olmadığını anlayınca kesin kararını verdi. Sabah erkenden çekip gidecekti.

Sabaha kadar uyuyamadı, bundan sonra neler olacağı, eski yaşamına dönerse nasıl yaşayacağı ile ilgili sorular ona rahat vermedi. Sabaha doğru gözlerini kapatır kapatmaz kulübenin kapısı çaldı.

Ceketini omzuna alarak kapıyı araladığında uzun boylu, siyah elbiseli iki kişi, kendilerini istihbarat çalışanı olarak tanıtıp kulübede arama yapacaklarını bildirdiler. Hiçbir şey demeden kapının önünden çekilerek gelenleri içeri aldı.

Epey arama yapsalar da rafta itinayla dizilmiş elyazmalarından ve masanın üstündeki karalamalardan başka onların ilgisini çekebilecek bir şey bulamadılar. Elyazmalarını da alarak onun kendileriyle gelmesi gerektiğini söylediklerinde tartışmanın anlamsız olduğunu anladığından üstünü değiştirip kapıyı kapatarak gelenlerle birlikte çıktı ve ormanın eteklerinde bekleyen siyah arabayla şehir merkezine doğru yola koyuldular.

İstihbarat servisinin yeni yapılmış binasının girişinde üstü iyice arandıktan sonra içeri geçip koridorun sonundaki merdivenden alt kata indiler. Demir kapı gürültü ile açılıp kapandı. Tek kişilik soğuk, rutubetli ve havasız odanın boğucu kokusunu fark edince nerede olduğunu anladı.

Hücrede geçen bir hafta, ona bir ömür kadar uzun geldi ve nöbetçi kapıyı açarak sorgu memurunun yanına götürüleceği için hazırlanması gerektiğini söylediğinde günün hangi saatinde, hangi asırda yaşadığını hatırlamaya çalıştı. Fakat kendini ne kadar zorlasa da hatırlayamadı.

Merkezden gönderildiği davranışlarından belli olan sorgu memurunun farklı şekilde tekrarladığı aynı ve yorucu soruları uzadıkça damarlarının gerildiğini, kulaklarındaki uğultunun gittikçe artarak bütün azalarını doldurduğunu, sinirleri boyunca akarak içini titrettiğini, değişip başka bir varlığa dönüşmek üzere olduğunu hissediyordu. Kendisine hâkim olmaya, sorulara düzgün cevap vermeye çalışıyordu. Çok geçmeden iradesini kaybetti, bundan sonra neye nasıl cevap verdiğinin de farkında olmadı. Ancak aniden, sorgu memurunun dudaklarından çıkan renkle ilgili bir ifadeyi duyar duymaz, bulanık zihni azıcık durulur gibi oldu.

“Yazılarınızda neden boz rengi daha çok kullanıyorsunuz?”

Şimdiye kadar, eserleri hakkında basında çıkan eleştiri yazılarında buna benzer bir soruyla karşılaşmamıştı. Her bir rengin ömrün anlamlı anıları ile ilgili olduğunu, aslında hayatın da o anlamlı anılar üzerine kurulduğunu düşünüyordu. Bu anılar, zamanla anlamını kaybettiğinde bu güzel rengin sıradanlaşarak solduğunu, bozarıp kaybolduğuna inanıyordu. Yalnız boz renk değişmeden kalıyor, bütün zamanlar için taşıdığı anlamı olduğu gibi koruyup muhafaza ediyordu.

“Boz renk mi dediniz?”

“Acaba soruyu tam anlamadınız mı? Evet, boz renkle ilgili olarak soruyorum. Bunu nasıl açıklayabilirsiniz?”

“Nasıl açıklayabilirim? Doğrusu...”

Sorgu memurunun ısrarlı bakışları cevap beklemekteydi, o ise kendinde değildi. Boz renkle ilgili bu kesin ve net gözlemden kaynaklanan soru beyninde başka sorular doğurmuştu. Yıllarca zihnini yoran, hafızasının sınırlarında gezinen ama bir türlü bulamadığı düşünceleri, sorgu memurunun soruları aniden ortaya çıkarmıştı. Yanında kâğıt kalem olsaydı, bunları unutmamak için notlar alırdı. Artık hafızasına güvenmiyordu.

“Bana kalem kâğıt verebilir misiniz?
Yazmazsam unutacağım.”

“Neyi yazmak istiyorsunuz?”

“Boz renkle ilgili söylediklerinizi...”

Sorgu memuru şaşkınlıkla başını sallayarak kâğıt kalemi ona uzattı. Teşekkür ederek kâğıda kendisinin anlayacağı tarzda bazı notlar aldı. Soruşturma sırasında sorular değişse de boz renkle ilgili söylenenler zihninden çıkmıyor, sorgu memurunun dudaklarından dökülen bütün kelimeler ezeli anlamını kaybederek başka anlamlar yükleniyordu.

Zaman karmaşasında sorgu sualin ne kadar uzadığının farkına varmadı, yalnız aniden durumunun kötüleştiğini, gözlerinin kararıp vücudunun hareketsizleştiğini hissetti. Sonrasında neler olduğunu hiç hatırlamıyordu. Gözlerini açtığında kendisini hastanede, yarı karanlık, havasız bir koğuşta buldu. Başının üstünde orta yaşlarda gözlüklü bir hekimle genç bir hemşire durmaktaydı.

Sırtına boz renkli bir önlük giyinmiş olan hekim, onunla yalnız başına konuşmak için hemşirenin odadan çıkmasını işaret etti ve tahlil sonuçlarına rastgele bakarak yaşam biçimi ile ilgili ona sorular sormaya başladı. Sorular başta hastalıkla ilgili olsa da zamanla siyasi konulara dönüşmeye başlayınca, aniden çakışan bakışların şaşkınlığıyla donup kaldı: Hekim önlüğüyle karşısında duran şahıs, sorgu memuru idi.

O anda hafızasının bulandığını, hekim / sorgu memuru önlüğü ile birlikte, zeminin, duvarların, tavanın, içinde yattığı yatak takımının, gözlerinin gördüğü her şeyin bozardığını hissetti.

Zorla ayağa kalkarak pencereye doğru yaklaştı, perdeyi aralayıp gökyüzüne dağılan bulutları, seyrek çam ağaçlarının arasından görünen binaların damlarını, hastanenin bahçesindeki çiçek tarhlarını seyretti, her şey boz renge bürünmüştü.

Vücudunda soğuk bir sızı duydu. Renk duygusunu kaybetmişti.

Selma Özhan ile 'Merizat' Üzerine: "Kelimeler Bazen Bir Sızı Gibi Sızar" Nurdan Aladağ

Sözcükler sadece anlam taşımaz, bazen ruhun en saklı köşelerini aydınlatır. Selma Özhan'ın yazdıkları, bilinç akışının labirentlerinde gezinirken okuyucuyu da bu yolculuğa davet ediyor. İşte bu yolculuğun kapılarını aralıyoruz.

Sayın Selma Özhan yazmak yüzleşmeye davettir. Yazdığınız metinler çocuk kitaplarından, kadınların iç dünyasına dokunan öykülere, daha geniş toplumsal meseleleri ele alan anlatılara kadar geniş bir yelpazede yer alıyor. Yazarken hangi "okur"u ya da hangi "sesi" önceliklendiriyorsunuz?

Yazmak, benim için bir davettir, evet. Ama en çok da kendimle yüzleşmeye bir davet. Yazdığım metinler çocuk kitaplarından, kadınların iç dünyasına dokunan öykülere ve toplumsal konulara kadar uzanıyor. Yazarken hangi "okuru" ya da hangi "sesi" önceliklendirdiğime gelince... Önceliğim kendimle diyalog kurup içimdeki sesi takip etmek. Bazen bir çocuğun masumiyetini, bazen bir kadının kırgınlığını, bazen de bir toplumun çılgınlığını dinliyorum. En başta kendi gerçeğimi arıyorum. Bu arayışta, benzer deneyimler yaşamış ya da benzer soruları olan insanlara bir köprü kurmayı hedefliyorum. Bu süreç, bana kendimi, çevremdeki insanları ve yaşadığım toplumu daha iyi anlamamı sağlıyor. Her metin, bir yüzleşme anı oluyor ve bu yüzleşmeden yeni bir bilinçle çıkıyorum.

İlk öykü kitabınızdan “Merizat”a uzanan yolculukta yazınız nasıl evrildi sizce? O ilk kırılmalı şimdi hangi şekle büründü?

İlk öykü kitabım, “Ayaz Vurdu Dut Ağacının Dallarına”. Bir yazar olarak edebiyat dünyasına attığım ilk adımdı ve benim için çok heyecan vericiydi. O dönemde dergilerde yayımlanan öykülerim daha çok bireysel gözlemlere ve içsel yolculuklara odaklanıyordu. Evet, daha kırılıyordu, çünkü kendi sesimi ve ne anlatmak istediğimi tam olarak keşfetme sürecindeydim. Öyküleri yazarken, kendi çocukluğumdaki bazı anılarla ve ailemin köyden şehre göç hikayesiyle yüzleşmek zorunda kaldım. Bende iz bırakan olayları yeniden kurgulamak, benim için hem duygusal hem de zihinsel olarak oldukça yıpratıcıydı. Ama bu süreç, aynı zamanda bir dönüşümün başlangıcıydı. İlk öykü kitabım, benim için sadece yazma eylemi değil, aynı zamanda sağlama ve beslenme süreciydi.

“Merizat” ise benim için bir kırılma noktası oldu. Artık sadece kendi iç dünyamı değil, o dünyanın dışındaki toplumsal yaraları, geçmişin izlerini ve kolektif acıları da yazıma dahil etmeye başladım. İlk kitabın naif ve fısıldayan sesi, yerini daha sağlam, daha cesur ve haykıran bir sese bırakması gerekiyordu ki bu evrim, aslında kendi yaşam yolculuğumla paralel ilerledi. Bireysel deneyimlerin ötesine geçerek, toplumsal hafızayı ve kolektif bilinci yazımla birleştirmeyi öğrendim. İlk kitabın naifliği, yazmaya devam ettikçe daha derin ve olgun bir anlatıma dönüştü.

Sayın Selma Özhan, kelimelerinizin üç boyutlu olduğu söyleniyor; yatay, dikey, çapraz... Bu dili kurarken bir şeyleri bilerek mi savuruyorsunuz, yoksa akış mı götürüyor sizi?

Sözcüklerimin üç boyutlu olduğu yorumu benim için çok değerli. Bu dili kurarken, aslında bilinçli bir seçimin ve akışın birleştiğini söyleyebilirim. Bir metin yazmaya başladığımda, başlangıçta beni yönlendiren şey çoğunlukla bir akış oluyor. Tıpkı bir nehrin akışı gibi, düşünceler ve sözcükler kendiliğinden, içimden geldiği gibi akıyor. Bu, hikâyenin ve karakterin o anki ruh halini en saf haliyle yakalamamı sağlıyor. Ancak, ilk taslağın ardından bilinçli bir savurma süreci başlıyor. İşte o zaman sözcüklerle oynamaya, onları dikey, yatay ve çapraz katmanlarda yerleştirmeye başlıyorum. Geçmiş, şimdi ve gelecek arasında bağlar kurarak, hikâyeye derinlik ve çok boyutluluk kattıktan sonra her sözcüğün her tümcenin nereye oturduğunu, okurda nasıl bir etki bırakacağını titizlikle düşünüyorum. Yani, ilk akışla kurduğum dünyayı, daha sonra bilinçli tercihlerle inşa ediyorum.

Edebiyatınızın bir ayağı da çocuk dünyasına uzanıyor. “Tombidi ile Benekli” gibi karakterler yazan birinin “Merizat”taki hüznü ruh hâline geçişi nasıl olur? Yazarken bir ritüeliniz var mı?

Yazma serüvenime, öğretmenlik mesleğimin getirdiği otuz dört yılın birikimiyle başladım. Çocuklara yönelik eserler kaleme alırken, onların saf ve duru dünyasına girmek benim için doğaldı. Ancak aynı zamanda yetişkinler için yazmak, bambaşka bir uğraştı. Bu uğraş, iki farklı dünyaya açılan kapılar gibiydi. Biri renkli, masum ve düşlerle dolu, diğeryse gri, karmaşık ve yüzleşmelerle dolu. Çocuklara yazmak, onlara el uzatıp güvenli bir limana davet etmek gibiydi. Yani, sözcüklerimin sorumluluğu daha ağırdı. Çünkü onlara dokunan her sözcüğün geleceğe bir tohum ektiğini biliyordum. Titiz davranmamın asıl nedeni buydu.

Yetişkinlere yazarken sözcüklerimle daha keskin yollara sapıyorum. Susturulmuş sesleri, bastırılmış duyguları ve toplumsal yaraları açığa çıkarmak, yetişkin okurla derin bir bağ kurmamı sağlıyor. İki türde de aynı yazar olsam da kullandığım dil, dokunduğum konular ve sezindirmek istediğim duygular birbirinden çok farklı. Bu farklılık, çocukla yetişkine paralel yazmanın çok katmanlı bir yolculuk olduğunu gösterdi. Bu yazım şekli, aslında torunlarım büyürken kendi yaşam yolculuğumla paralel ilerledi. Metinlerimi onların resimleriyle bütünleştirdim. Bireysel deneyimlerin ötesine geçerek, toplumsal hafızayı ve kolektif bilinci yazımla birleştirmeye çalıştım.

Sayın Selma Özhan “Merizat” kelimesi çok güçlü bir çağrışım taşıyor. Kitap adını seçerken neye dikkat ettiniz, bu sözcük sizin için neyin karşılığıydı?

“Merizat” sözcüğü benim için çok güçlü çağrışım taşıyor. Aslında bu sözcük, İstanbul Kitap Fuarı’nda bir okurumun, “Kitabı ‘Merizat’ adına imzalar mısınız?” demesiyle hayatıma girdi. O sırada öykü dosyam bitmiş, basım aşamasındaydı ve bu ismi hemen not ettim. Anlamının benim düşündüğüm yönde olacağından o kadar emindim ki yine de doğrusuna ulaşmak için taramadığım sözlük kalmadı. Ancak bulduğum anlamların hepsi eril dildeydi. Hayal kırıklığı yaşasam da vazgeçmedim. Öngördüğüm anlamı bulmak için tek seçeneğim internet kalmıştı. Bu sefer teknoloji benden yanaydı.

Diyarbakır'da bir annenin kız çocuğuna seslenirken kullandığı 'merizat' bir hitap şekliydi ve "kuzum" anlamında kullanılıyordu. Karadeniz ve Azerbaycan'da yeni doğan kız çocuklarına verilen ad olduğunu ve doğan güneşin kızılığı anlamına geldiği bilgisine de ulaştım. Zaten güneşi kadınlar doğurmuyor muydu, Amin Maalouf'un dediği gibi. Bu bilgiler doğrultusunda tereddütüm kalmadı. "Merizat" hem karakter hem de kitap adı olarak yerini buldu. Bu sözcüğü seçmemin arkasında iki temel neden vardı. Birincisi, anneler ve çocukları arasındaki güçlü bağı simgelemesi. İkincisi bir kadının hem doğuran hem de besleyen bir varlık olarak, bu topraklarda yaşadığı acıları ve umutları ifade etmesiydi. "Merizat," benim için sadece bir hitap şekli değil; bir annenin şefkatini, bir kadının direncini ve bu coğrafyanın derin acılarını aynı anda içinde barındıran bir sözcüktü.

"Merizat"ta bilinç akışı, kırık zaman, çok katmanlı anlatım gibi biçimsel tercihler dikkat çekiyor. Bu dili kurarken neleri öncelediniz?

"Merizat"ta bilinç akışı, kırık zaman ve çok katmanlı anlatım gibi biçimsel tercihleri kullanırken, en çok gerçeğin karmaşıklığını yansıtmayı önemsedim. Yaşam, doğrusal ve düzenli bir şekilde ilerlemiyor. Anılar, duygular ve düşünceler birbirine karışıyor, geçmiş şimdiye sızıyor. Kullandığım bu dil, karakterlerin iç dünyasının karmaşık dokusunu okura doğrudan hissettirmek için bir araç oldu. Bu sayede, okurun pasif bir alıcı olmaktan çıkıp karakterlerin zihin yolculuklarına eşlik etmesini istedim. Onların anlık düşüncelerine, hafızalarının parçalı yapısına ve hissettikleri duygusal yoğunluğa tanık olmalarını sağlamaya çalıştım. Yani, sadece bir hikâye anlatmadım, aynı zamanda karakterin üzerinden, onun gözüyle ve zihniyle bir dünyaya bakmaya davet ettim. Bu tercihlerimle metnin sadece okunmasını değil, yaşanmasını ve düşündürmesini sağlamayı amaçladım. Umarım bu amacımı gerçekleştirebilmişimdir.

"Merizat" öykülerinde bir kırılma hâkim ama aynı zamanda dirençli bir ton da var. Bu zıtlıklar bilinçli mi kuruluyor? Sizi en çok zorlayan ya da dönüştüren öykü hangisiydi? Neden?

"Merizat"taki öykülerde hem bir kırılma hem de dirençli bir ton olması, bilinçli bir tercihimdi. Ancak bu durum biraz da öykülerin kendi akışıyla gerçekleşti. Yaşamın kendisi zıtlıklarla dolu. Acı ve umut, yenilgi ve direniş her zaman iç içe. Bu zıtlıkları yansıtmak, karakterleri ve hikâyeleri daha gerçekçi ve çok katmanlı kılıyor.

Kırılma, bir yandan yaşanan zorlukların derinliğini gösterirken, dirençli ton da tüm zorlukların inadına ayakta kalma gücünü, umutları simgeliyor. Bu zıtlıklar olmadan hikâyelerin eksik kalacağını düşünüyorum. Beni en çok zorlayan ve dönüştüren öykü ise tek oturmuş yazdığım, kitaba adını veren, "Merizat" adlı öykü oldu. Bu öykünün çıkış noktası, aylarca izlediğimiz kayıp sekiz yaşındaki bir kız çocuğunun haftalar sonra trajik bir şekilde bulunmasıydı. Aslında olayların hemen ardından bu konuyu içeren bir öykü yazamam. Ama bu öykü, kendiliğinden kaleme döküldüğü gibi, içimden geldiği şekilde bir solukta yazıldı. Bir edebiyat sayfasında yayımlanınca, hiçbir kelimesine dokunmadan, ilk yazıldığı şekilde kitabın son öyküsü olarak yerini aldı. Hani bir öykünün basım öncesi "dinlenme dönemi" olmalı denir ya, bu öykü dinlenmeye vakit bulamadan okuruna ulaştı. Olay henüz unutulma aşamasına gelmeden, okuru dogmatik düşüncenin ve geleneksel aile yapısının yarattığı acımasızlığı bir kez daha düşünmeye sevk etti. Umarım bu düşünceyle yazdığım metin amacına ulaşabilmiştir.

Sayın Selma Özhan Kadınların iç sesiyle dış dünyadaki varoluşları arasındaki çatışmayı sıkça işliyorsunuz. Karakterlerinizde derin bir suskunluk, bazen de öfkeyle karışık bir direnç gözlemleniyor. Bu ses nereden geliyor size? Bu sizin için hâlâ güncel bir sancı mı?

Kadınların iç sesiyle dış dünyadaki varoluşları arasındaki çatışma, benim için en temel sorunlardan biri. Karakterlerimde gördüğümüz o derin suskunluk ve öfkeyle karışık direnç, aslında yıllardır dinlediğim ve bizzat tanık olduğum hikâyelerden besleniyor. Bu ses, binlerce yıldır sözcük hakkı elinden alınmış, duyguları bastırılmış kadınların sesi. Onların yaşadığı sessizliğin ve bastırılmışlığın bir yansıması. Kadınların sustuğu her an, duyulmayı bekleyen binlerce hikâyeyi içinde barındırır. Bu sessizlik, bir bastırılmışlığın işareti olduğu kadar, aynı zamanda bir mücadelenin de başlangıcıdır.

"Susmak" eylemi, ne yazık ki benim için hâlâ güncel bir sancı. Kadınların kendilerini ifade etmekte zorlandıkları, konuştuklarında bile anlaşılmadıkları ya da susturulduğu bir dünyada yaşıyoruz. Bu yüzden, öykülerimdeki her karakterle o iç sesi dışa vurmaya, görünür kılmaya ve bir direniş alanı yaratmaya çalışıyorum. Onların suskunluğu sadece bir çaresizlik değil, aynı zamanda dış dünyanın adaletsizliğine karşı bir duruş, bir direnç biçimidir. Bu direnç ses vermek, benim için hem sanatsal hem de kişisel bir sorumluluk haline gelmiştir.

Eğer “Merizat”taki bir öykü karakteriyle karşılıklı otursaydınız, ona ne sormak isterdiniz?

Eğer “Merizat”taki karakterlerden biriyle, özellikle de o küçük kızın annesiyle karşılaşılsaydım, bu kadar büyük bir trajedinin annesiyle konuşmak benim için çok zor olurdu. Ne soracağımı uzunca düşünürdüm. Sanırım ilk olarak, o anki tarifsiz acıdan sıyrılıp sadece onun annelik duygusuna dokunmak isterdim. Ona, “Birlikte geçirdiğiniz sekiz yıl boyunca, o kısacık zamanda, en çok kızınızın neyini bilmek isterdiniz? Hangi anısı aklınızda kaldı?” diye sorardım. Bu soruyla korkunç sonu es geçerek, anne ile kızı arasındaki sevgi bağını anlamaya çalışırdım. Ölümün gölgesini bir kenara bırakıp o küçük kızın yaşadığı anları, neşesini, hayallerini ve en önemlisi annesinin gözündeki varlığını görmek isterdim. Vereceği cevap ne olursa olsun, bu soruyla onun acısını paylaşmaya çalışırdım. Diğer yandan, içimdeki isyancı yanıma bana cesaret verebilirse, ona daha sert bir soru sorabilirdim: “Tüm yaşadıklarından sonra, içindeki o küçük kız çocuğu hala yaşıyor mu? Onun hep sekiz yaşında kalmasına neden olan olaydan neden koruyamadınız?” Bu soruyu neden sormak isterdim? Çünkü “Merizat”ın öyküsünde, tüm acılara ve zorluklara karşın bir umut kıvrıntısı ve yaşam sevinci vardı. O kırılğan ama bir o kadar da güçlü kadının, hayatın sert darbeleri altında nasıl ayakta kaldığını, direncini nasıl koruyabildiğini anlamak isterdim.

Son olarak: Sizin için yazmak, hâlâ sustuklarımızı konuşmak mı, yoksa artık konuşamadıklarımızı gömmek mi?

Benim için yazmak, sustuklarımızı konuşmaktan çok daha fazlası. İçimize attığımız, dillendiremediğimiz hatta kendimize bile itiraf edemediklerimizi gün yüzüne çıkarırken bir çeşit sağaltım ve arınma süreci yaşıyorum sözcüklerle. Yazmak, konuşamadıklarımızı gömmek değil, onlara yeni bir yaşam vermektir. Bastırılmış duygular, unutulmuş anılar ve susturulmuş hikayeler, sözcükler aracılığıyla yeniden var oluyor. Böylece hem kendimi hem de bu dünyadaki benzer deneyimleri yaşayan diğer insanları, ağır yüklerinden kurtarma hissiyle doluyorum. Yazmak, benim için bir mezar kazmak yerine, o gömülerin üzerine rengarenk açan çiçekler ekmek gibi. Teşekkür ediyorum.

Sayın Selma Özhan Sorularımı içtenlikle yanıtladığınız için teşekkürler.

Misafir

Merve Balcioğlu

Gerçek kötülüğe akli yetmeyince, nedenler aramaya başlıyor insan.

Aniden gelen deprem haberiyle herkes çok korkmuştu. Köyde evler yıkılmış, bazı köylerden hiç haber alınamamıştı. Evde hızlıca başlayan hareketlilik, gece boyunca devam etti. Evin tek oğlu, “Buraya gelsinler. Kimseleri yok, ne yapacaklar tek başlarına? Gelsinler,” dedi. Kadın bir süre düşündü. “Tamam,” dedi. “Ara, gelsinler. Sen gider alırsın. Nasıl bulacaklar burayı? En son geldiklerinde diğer evde oturuyorduk. Hoş, orayı da bulamazlardı.”

Gece boyunca hazırlık sürdü. Kadın, “Buraya gelmeleri iyi olur. Orada kimse kalmamıştır. Kış günü... İlaçlarını da öğrenseydin, sabah eczaneden alırdık,” dedi.

Çocuk annesine döndü:

“Raporlu ilaçlardır onlar. Nasıl alacağız?”

Kadın biraz düşündü:

“Adı söyleyince çıkar, bulurlar. Gelsinler de... belki yanlarında vardır.”

Sabah erken saatlerde iki kardeş utana sıkıla geldiler. Salona geçip, koltuğun kenarına iliştiler; her an kalkıp gidecek gibiydiler. Küçük olanın yüzünde dünyevi hayata dair tek bir iz yoktu. Ne hırs, ne kıskançlık...

Kadın hızlıca bir sofraya kurdu.

“Hadi gelin,” dedi. “Uzun yoldan geldiniz.”

Küçük kardeş zoraki birkaç kaşık aldı, sonra sadece su içti. Yıllar boyu abi-kardeş birlikte yaşamış, köylerinden neredeyse hiç çıkmamışlardı. Hayatları, aileden kalan köy evinin yanındaki meyve bahçelerinde geçmişti. Şimdi depremle birlikte zorunlu bir yolculuğa çıkmış, utançla sofrada oturuyorlardı.

Günler geçti. Küçük kardeş neredeyse kimseyle göz göze gelmeden saatleri sayarak yaşıyordu. Günlerce tek başına mutfakta oturuyordu. Depremde yıkılan tek katlı evlerinden sonra İstanbul’a gelmek zorunda kalmışlardı. Önce yaşlı amcalarının yanında kaldılar. Sonra abilerinin eski karısı sahip çıkmak isteyince şaşırdılar.

İki kardeş hiç evlenmemişti. Bahçeyle uğraşır, bazı geceler de bahçede uyurlarmış.

Ben de bir gün kalırım diye geldiğim bu evden çıkıp gidememiştım. Hayatta hiç ailesi olmamış gibi yaşayan bu iki kardeşin halleri beni çok üzüyordu. Ama ne yapabilirdim ki? Ben hangi sıfatla ne yapabilirdim?

Annemin çocukluk arkadaşı olan kadın, belli ki iyi biriydi. Yoksa neden herkesi başına toplasın? Sert bir yüzü vardı ama annem hep derdi: “Zor bir hayatı olmuş.” Genç yaşında evlenmiş. Kocasını çalışmayınca boşanmış. İki çocuğuyla ailesine dönmüş. Sonra kendi düzenini kurmuş. Bir daha evlenmemiş. Çok isteyen olmuş, ama kabul etmemiş. “Üvey baba istemem,” dermiş. “Oğlum küçük, kızım huysuz.” Belki de böyle avunmuş. İnsan çaresizliğin tadını bir kere alınca, tamamdır. Bir daha eskisi gibi olmaz. Ağzının tadı bozulmuştur; geçmez. Yine de acı tatla yaşamaya alışır. Hatta bazen bu, başkalarının acılarına yakınlaşmayı sağlar.

İstesem gidebilirdim evime. Gitmedim. Bir sabah kendimi çay demlerken buldum. Acıma duygusu içimde büyümeye başlayınca, artık çok geçti.

Ne aşağılık bir böbürlenmedir aslında o! İnsan kendini ne sanıyor da böyle büyükenmelere kalkışıyor, kim bilir?

Kahvaltı hazırladım, bekledim. Herkes uyanınca sofrayı görsün, minnet dolu övgüler sıralasın diye mutfak camının önündeki tabureye oturdum. Herkes toplandı. Kahvaltı ederken çok az yediklerini fark ettim. Hazırladığım şeyler kaynamasın diye tabakları tek tek kaldırıp önlerine uzattım.

Küçük kardeş gülümseyerek gözlerime baktı. Sonra elimdeki tabağa döndü. Sakince sandalyesinde yan döndü.

Artık neredeyse ağzına lokma koymuyordu. Sonra gülerken konuşmaya başladı:

“Bizim ortanca yeğen Kapalıçarşı’da. Bir kere evlerine gittik. Karısı plastik beyaz tabakta kek getirdi önümüze, karton sarı-turuncu bardakta çay koydu. Ben uzanacak oldum çay için, abim gözleriyle işaret etti. İçmedim. Orada kalmadık zaten, kalmazdık. Yeni evli insanlar, neyimize gerek?”

Abisi hiddetle söze girdi:

“Onu biz tek başımıza büyüttük. Ama evlenmedik. Abimizin yadigarıdır dedik, sustuk. Olur mu? Yakışık alır mı? Köpeğin önüne papara koyar gibi kek doğramış plastik tabağa...”

Bir an durdu, öfkesini yutkundu. Sonra ekledi:

“Şimdilerde sokaktaki hayvanların bile güzel kapları var. Neden koymuşlar o kapları? Hayvan yere atsan yer yemeğini. Ama insanın içi almıyor. Toz, toprak gider midesine diye düşünüyor insan...”

Küçük kardeş başını öne eğdi:

“Yemedik biz,” dedi. “Doğradığı kekten yemedik. Çay da içmedik. Abim işaret edince ben bıraktım. İyi oldu öyle. Sonra hemen kalktık zaten.”

Bunu söyledikten sonra yine sandalyesinde yan döndü. Günlerce mutfakta, aynı sessizlikle oturmaya devam etti.

Bahçedeki Kadın, Çamaşırdaki Gökyüzü

Eyüp Erhun Köse

**"...çarşafın birinde beliren bir leke
dikkatini çekti."**

Arka bahçeye bakan mutfak penceresinden sarkan güneş, çamaşır ipindeki çarşafalara ince bir gölgelik seriyordu. Rüzgâr, henüz tam uyanmamış bir sabah gibi ürkekti. Dallar arasında yavaşça süzülen sesleri dinlerken, Ayfer apartmanın arkasına, yosun tutmuş taşlara basarak indi. Elindeki iki bardak çayı dikkatle taşıyordu.

Mürvet Hanım, çamaşır ipini bir ucundan sıkıca tutmuş, diğer elindeki eski bir mandalla beyaz bir çarşafı geriyeordu. Hareketleri ağır ama yılların verdiği alışkanlıkla kendinden emindi. Ayfer, "Yardım edeyim mi?" dedi.

Kadın gözlerini kısarak gülümsedi. "Ben yıllardır tek başıma asarım göğü. Azıcık yorgunluk beni durdurmaz."

Ayfer çayı uzattı. "Göğü mü?"

Mürvet Hanım ipi bağladı, çarşafın kenarına son mandalı taktı ve elini çay bardağına uzatırken, "Ben gökyüzünü bu ipe astım yıllar önce," dedi. "Kışın dondu, yazın kurudu. Ama hep durdu yerinde."

Ayfer bir an duraksadı. "Yani... şey gibi mi bu? Şaka?"

"Yok yavrum," dedi Mürvet Hanım ve bir yudum aldı çayından. "Gerçek. Bir sabah kalktım, baktım gökyüzü yok. Hava vardı, ama gökyüzü sanki başka bir yere gitmiş. O zaman anladım, eğer ben onu burada tutmazsam, herkes unutacak. İnsanoğlu unuttur. Ben tuttum."

Ayfer, yaşlı kadının yüzüne dikkatle baktı. Dalga geçmiyor, oyun oynamıyor, bilmediği bir oyunun içindeymiş gibi ciddi konuşuyordu. Sözleri, içtenliğin ince perdesine sarılıydı.

“Peki ya bu çarşaf?” diye sordu Ayfer, gözünü bembeyaz kumaşa çevirerek.

“Onlar göğün katları,” dedi Mürvet Hanım. “Şu en uçtaki... yaz mevsiminin göğü. Sabahları mavi, akşamüstü altın sarısı olur. Ortadaki... kışın. İçine sis sinmiştir, bazen kuşlar hiç uğramaz. Ama en sondaki... en sondaki geceyi tutar.”

Ayfer gülümsedi, ama içinde bir kıpırtı belirdi. Bu sözlerde bir tuhafılık vardı, evet, ama aynı zamanda bir bütünlük, bir anlam da hissediliyordu. Yaşlı kadının anlattıkları, yalnızca bir oyun değil gibiydi.

O günden sonra Ayfer daha sık uğramaya başladı. Bahçeye çıktığında gökyüzünü çamaşırlarda aramayı alışkanlık edindi. Mandallar arasında sıkışan rüzgârın sesini, çarşafların kıvrımlarında biriken ışığı takip etti. Mürvet Hanım bazen aynı soruları iki kez soruyor, bazen Ayfer’in adını yanlış söylüyor ama sonra hemen gülümsüyordu.

Bir gün, çayı uzattığında, “Bu gece ay olmayacak,” dedi Mürvet Hanım gözlerini yukarı kaldırarak.

“Ay mı?” dedi Ayfer.

“Evet. Dün gece çarşafa geçerken titredi biraz. Sanki bırakmak istemedi göğü. Ama bu gece kaybolacak. Belki de bizden sıkıldı.”

Ayfer o gece camdan bakarken gökyüzünü uzun uzun taradı. Dama çıktı, her yerde ayı aradı, saatlerce... Gerçekten de ay görünmüyordu. Ne bir bulut vardı ne de sis. Oysa dolunay olmalıydı. Elini telefona uzattı, sonra vazgeçti. İçindeki bir şey, gerçeği bilmeye değil, olanı yaşamaya ihtiyaç duyuyordu.

Zaman geçti. İlkbaharın ilk sabahlarından birinde, çarşafın birinde beliren bir leke dikkatini çekti. Yaklaştı. Leke değildi bu; gökyüzünde süzülen kuşlardı. Ama uçmuyor, çarşafın içinde salınıyorlardı. Rüzgârla birlikte kıvrılıyor, uzaklaşıyor, sonra yeniden beliyorlardı.

O an Ayfer’in içi bir ürpertiyle doldu. Yaşlı kadının neyi tuttuğunu, neye karşı nöbet tuttuğunu hissetti. Belki hayaldi, belki yalnızca hafızasının kırık aynasında yansıyan bir geçmişti. Ama bu kırılgan gerçeklik, Mürvet Hanım’ın dünyasında son derece tutarlıydı.

Bir sabah, son çarşaf da yerinde yoktu. Bahçeye indiğinde sadece boş ip ve birkaç sessiz mandal duruyordu. Kapıyı çaldı. Açan olmadı.

Az sonra apartmana ambulans geldi. Sessiz bir telaş sardı binayı. Ayfer kapının önünde bekledi. Mürvet Hanım’ı götürürlerken, yanında duran adamla göz göze geldi. Aynı yüz hattını taşıyordu. Oğlu olmalıydı.

“Geçmiş olsun... Neyi varmış Mürvet Teyze'nin?” dedi Ayfer usulca.

Adam omuz silkti. “Alzheimer... Ara sıra ilaçlarını almayı unutuyor. Sonra böyle oluyor işte. Bir şey değil, alıştık biz,” dedi ve başını çevirip cebinden telefonunu çıkardı.

Ayfer öylece kalakaldı. Gözleri, ipteki boşluğa takılıydı. Sessizlik, çarşafların yokluğunda daha derinleşmişti. Bahçedeki ip hâlâ oradaydı ama artık anlamı başka bir yerdeydi.

Bir süre sonra Ayfer çarşafı kendi elleriyle astı. Hepsini, kadının anlattığı sıraya göre. Mandalları sağlamca geçirdi. En sona bir beyaz çarşaf daha ekledi. Bomboş, tertemiz bir çarşaf.

Gözlerini yukarı kaldırdı. Gökyüzü yerindeydi. Ama sanki biraz daha insana benziyordu artık. Belki biraz daha unutkan bir kadına.

Ve Ayfer o an anladı: Gök tutulmaz... tutamazsın ama hayalinde bir kopyasını ilaçsız yaşayabilirsin.

Kırmızı Pazartesi'den Sonra

Hatice Eğilmez Kaya

Her şeyin bir rengi olduğu gibi günlerin de renkleri var. Günlerimiz karası, beyazı, mavisi, laciverdi, yeşili, neftisi ile boy gösterirler ömürlerimizde. Üstelik her biri tüm albenilerini ya da arazlarını bizim duygularımızdan alır. Gabriel Garcia Marquez bu nedenden ötürü bizlere Kırmızı bir Pazartesi'yi anlatma gereği hissetmiş olmalı. Tuhaf bir cinayetle kana bulanmış Kırmızı bir Pazartesi'yi...

Kırmızı Pazartesi Gabriel Garcia Marquez'in ilk kez 1981'de yayımlanan cinayet romanı. Bu eseri bir cinayet romanı olarak değerlendirmek onun felsefi, sosyolojik ve psikolojik alt yapısını yabana atmak gibi algılanmamalıdır.

Yazar bütün dünyada çok sevilen Kırmızı Pazartesi'de bölgesel olandan evrensel olanı yakalamış. Eser Kolombiya'nın küçük bir liman kasabasında işlenen aleni bir cinayetin işlenişindeki kapalılığı ve esrarı yansıtıyor. Görünende gizlenmiş sırların, sırlarda açıkça dile getirilen haberlerin olabileceği hakikati hem tüm zamanları hem tüm mekânları kapsar. Romanın ana temasın bu tezat oluşturmakta.

Kırmızı Pazartesi, maktulün rüyasıyla başlar: "Santiago Nasar, onu öldürecekleri gün, piskoposun geleceği gemiyi karşılamak için sabah saat 5.30'da kalkmıştı. Rüyasında kendini koca koca incir ağaçlarından bir ormanın içinden geçerken görmüştü, incecik bir yağmur çiseliyordu, bir an için mutluluk duymuş, ama uyandığında üstü başı kuş pislikleri içindeymiş duygusuna kapılmıştı."

Santiago Nasar, annesi; "kuşlarla ilgili hiçbir rüyayı kötüye yorma" dediğinden içindeki tuhaf duyguyu dikkate almaz, anlaşılabilir bir duyarsızlıkla herkesin ve kendisinin bildiği sona doğru ilerler. Oysa yarım saat içinde evden çıkacak, keyifli ve tatlı bir uyku mahmurluğu içinde başlayan son gününden sadece bir saat yaşayabilecektir. Kitaptan edinebileceğimiz ilk izlenimlerden biri onun -ve elbette bütün kasabanın- umursamazlığında gizli. Aslında hayat bize daima birtakım ipuçları verir, bu ipuçlarına karşı duyarsız olmak ise bizim için kaderin biçtiği soyut bir gömlektir- ki bizi felaket endişesinden en çok o korur...

Santiago Nasar'ın öldürülüşünü yirmi yedi yıl sonra belki herkes unutmuştu, belki de hiç kimse onun acıklı sonunu belleğinden silemiyordu. Bütün kasabada bir kuşak böylesine karmaşık bir vahşetin gölgesinde doğmuş ve büyümüştü. Gabriel Garcia Marquez'in ruhunda ise derin izler bırakan bir olay olmalı bu cinayet. Her dehşetin akla ve hayale sığmayacak büyüklükte izdüşümleri mevcuttur. Özellikle insanı, her yönüyle izlemeye çalışan zihinler için. Kırmızı Pazartesi, kurmaca ile gerçeğin ortasında bir yerlerde duran konumuyla yazarın bütün kasaba ve kendisi ile iç hesaplaşmasını ele verir nitelikte bir eser.

Gabriel Garcia Marquez, Kırmızı Pazartesi'de kahraman anlatıcı tekniğini kullansa da birçok kişiyle yaptığı görüşmeleri bir araştırmacı titizliğinde işler. Böylelikle bir olaya bakan onlarca çift gözün ve bu onlarca çift gözün gördüğünü algılayan onlarca aklın bakış açısını aktarır. Araştırmaları sırasında Santiago Nasar'ın son günü olan o pazartesi gününü kiminin yağmurlu ve kapalı, kiminin aydınlık bir gün olarak değerlendirmesi oldukça önemli bir ayrıntı. Yazar Arap asıllı bir Kolombiyalı'nın ülkenin yerlilerinden birileri tarafından namus uğruna (?) öldürülüşünü birçok görgü tanığının ağzından aktararak doğrunun insandan insana göreceliği hakikatini anımsatmakta.

Yazar, Santiago Nasar'ı öldüren ikiz kardeşlerin cinayetten sonraki durumlarını şöyle betimler: İşledikleri bu vahşi cinayet nedeniyle bitkin bir durumdaydılar, üstleri başları ve kollarıyla suratları terden sırsıklam olmuş, taptaze kana bulanmıştı, ama rahip gelip böyle teslim olmalarını son derece onurlu bir davranış olarak hatırlıyordu. "Onu bilinçli olarak öldürdük," demişti Pedro Vicario, "ama biz masumuz." "Belki Tanrı katında öylesinizdir," demişti Peder Amador. "Tanrı katında da, insanların gözünde de," demişti Pablo Vicario da. "Bu bir namus sorunuuydu."

Kırmızı Pazartesi'deki cinayet neredeyse bütün kasaba sakinleri, hatta kasabanın rahibi tarafından bile haklı bulunuyordu. Öldürülen genç adamın suçsuz olması ihtimalini, gençliğini, annesinin çektiği acıları biliyor ya da tahmin ediyor olmaları onların ön yargılarının değişmesini sağlayamaz. Davanın yargıcının verdiği kararın yanına "bana bir ön yargı verin, dünyayı yerinden oynatayım." yazması, bu karamsar yorumun altına da, kan rengindeki aynı mürekkeple içinden ok geçen bir kalp resmi çizmesi kendi içindeki kesif ön yargıyı da ele verir. Santiago Nasar'ın ölümü onun da pek umurunda değildi. Oysa yazar asla onlar gibi düşünmüyordu. Eser boyunca Santiago Nasar'ın masumiyetini ima eder. Anlaşılan o ki, bu talihsiz gençten yana olan sadece annesi ve yazardı.

Angela Vicario evlendiğinde bakire çıkmayınca bunun suçlusu olarak Santiago Nasar'ı neden gösterdi? Eğer bu bir iftira ise neden başkasına değil de ona böyle bir iftirada bulunmuştu. Okur olarak bizler bunun genç adamın üç kuşak önceden de olsa farklı bir ülkeden gelişine, ülkenin gerçek sahipleri olarak onların orta halli bir hayat sürerken Santiago ve ailesinin daha konforlu bir hayat sürmesine içerleyişine bağlı olduğunu düşünebiliriz. Yazar katiller ve maktul arasındaki etnik ve ekonomik farktan sık sık söz ederek bu çıkarımımızı kuvvetlendirir. İkiz kardeşler Pedro ve Pablo günlerce her yerde cinayet planlarından söz ederlerken dinleyenler o yaşlarına kadar çizdikleri iyi insan portrelerinin yanı sıra onların zengin bir adamı öldüreceklerine ihtimal vermezler. Santiago Nasar'ın öldürülüşü böylece kamuya duyurula duyurula gerçekleştirilir.

Kırmızı Pazartesi'nin gerçeği ele alış tarzında kendine özgü bir yapı bulunmakta. Gabriel Garcia Marquez küçük ve yoksul bir sahil kasabasında geçen olay örgüsünü öyle yalın, öyle sakın dile getirir ki okur inanılmaz, aynı zamanda dehşet verici bir cinayeti, ilk cümleden itibaren kanıksamış hâle gelir. Oysa her ölümün hele ki her cinayetin olağanüstü bir yanı mutlaka vardır. Sıradan bir ölüm dahi öyküsünü dinleyende ya da okuyanda hayret hissi uyandırır. En ince ayrıntısına kadar anlatılan bu cinayeti okunurken ölüm, alışıldık bir hâle getirilmekte.

Yazar Kırmızı Pazartesi'de zamanda ileri ve geri gidişlerle eseri durağanlıktan kurtarmış. Okur aynı sayfada cinayetin işlendiği sabahtan yirmi yedi yıl sonrasına, birkaç hafta öncesine, Santiago Nasar'ın atalarının Kolombiya'ya yerleştiği yıllara, Angela Vicario'nun düğün gecesine, damadın (Bayardo San Román) kasabaya geldiği ilk günlere, Angela Vicario'nun evine geri döndükten sonraki yıllarına, ikiz kardeşlerin hapisane günlerine, Santiago Nasar'ın cenazesinin otopsi edilmesine, genç adamın ölmeden önce annesinin gözlerinin önünden bir hayalet gibi geçiş anına, cinayetin işleneceği dedikodularının yapıldığı günlere tanıklık edebiliyor. Böylece yazar okurun geçmiş, gelecek ve bugün algısı üzerinde oynamalarda bulunarak esere hareketli bir zaman boyutu kazandırıyor.

Cinayet işlemek insan soyuna Kabil'den kalan kötü bir miras. Çoğunlukla kimin, ne zaman ve neden cinayet işleyeceğine kişiler karar vermiyorlar. Santiago Nasar'ın öldürülüşü bu türden bir cinayet, adeta toplu karar verilip işlenen bir suçtur. Kasabaya adım atmak istemeyen piskoposun, suya sabuna karışmayan rahibin, albaylıktan emekli belediye reisinin, Santiago Nasar'ın hizmetçisinin, onu yeterince romantik bulmadığı için "keşke seni öldürseler" diyen nişanlısının, Angela Vicario'yu bakire çıkmadığı için reddeden eşinin, kızına "aşk da öğrenilir" diyerek Bayardo San Român'la evlenmesini salık veren annesinin ve daha birçok kişinin cinayette parmağı vardır. Gabriel Garcia Marquez, kolektif bir cinayet öyküsünün safha safha aktarılması ile toplumun birey üzerindeki katı baskısını sorgular.

Dinin ve din adamlarının özellikle gelişmemiş topluluklar üzerindeki etkileri tartışma kabul etmez bir gerçekliktir. İster batıl ister hak dinlerde olsun durum bundan ibarettir. Kırmızı Pazartesi'de yazar din adamları ve halk ilişkisini irdelemeden geçemez. Romanda kızı iffetsizliğinden dolayı evine dönen baba "kim bilir piskopos ne düşünecek?" diye irkilmektedir. Oysa belki de piskoposun hayatta, horozibikleriyle pişirilmiş şahane çorbadan daha fazla umursadığı bir şey yoktur. Safiyane hislere sahip halk kitleleri ile onların din duygularından faydalanan kişiler Asya'da, Afrika'da, Güney Amerika'da veya dünyanın herhangi bir yerinde yaşasalar bile önemli farklılıklar oluşturmazlar. Eserin düşünsel temellerinden birisini de bu acı gerçek oluşturmaktadır.

Yazar romanın bir yerinde, kasaplık mesleğinin insanın ruhunda adam öldürmeye yatkınlık oluşturup oluşturmadığını sorar kasaplara. Fakat onlar yazarın tezine karşı çıkarlar "Biz bir hayvan kestiğimizde gözlerinin içine bakmaya cesaret edemeyiz," derler. İçlerinden biri, daha önceden bildiği, hele hele sütünü içtiği bir ineği kesemeyeceğini söyler. Yazar onlara Vicario kardeşlerin kendi yetiştirdikleri, adlarıyla çağırarak kadar yakından bildikleri aynı hayvanları kestiklerini anımsatır. "Doğru," diye karşılık verir bir tanesi, "ama dikkat ederseniz onlara insan adları değil, çiçek adları koyuyorlardı."

Eserde yer alan bu konuşma, yazarın kafasındaki kasapların cinayete yatkınlığı düşüncesini irdeler niteliktedir. Meslekleri kasaplık olan ikiz kardeşler mutfak bezlerine sardıkları kasap bıçakları ile gözlerini dahi kırpmadan cinayet işlerler. Görgü tanıklarından birisinin onlardan söz ederken "Tıpkı iki çocuğa benziyorlardı," demesi ve bu düşüncenin onu ancak çocuklar her şeyi yapabilirler yargısından dolayı korkutması da yazar tarafından aktarılan bilgilerden birisidir. Yazar psikolojik çözümlemelerle olayı analiz ederek okurun algı eşliğini yükseltir.

Anneler ve oğulları arasında tarifi pek güç bir bağ bulunur. Santiago Nasar'ın annesi onu incecik kalp titreyişleri ile seviyordu. Oğlunun acımasızca katledilişi anlatılırken birkaç satırın dışında adının ve hislerinin anılmayışı eserdeki dikkat çeken unsurlar arasında yer alıyor. Yazar, Santiago Nasar'ın annesiyle görüşse de, bu görüşmeye ve içeriğine romanda geniş yer vermez. Evladını korkunç bir şekilde kaybetmiş olan bir annenin hislerini fazlasıyla kurcalamayışında yazarın acılı anneye duyduğu saygının etkin olduğu ihtimali akla geliyor. Oğlu son bir kez gözlerinin önünden belli belirsiz bir silüet halinde geçen, bir daha onu dünya gözüyle göremeyen bu annenin rüyaları, uykuları, duyguları o kırmızı pazartesiden sonra ne hâldeydi acaba?

Dünya üzerinde yaşanan sıkıntıların çoğunu herhangi bir ülkede azınlık olarak yaşayan insanlar veya topluluklar çekmiş olmalı. Sen ben basamağından biz basamağına yükselemeyen insanlık, azınlıklara karşı zulüm uygulamaktan vazgeçmemiş durumda. Araplar yazarın deyişiyle "en ücra, en yoksul Karayip köylerine 20. yüzyılın başlarında yerleşmiş barışçı göçmenlerden oluşan bir topluluktan, hayatlarını oralarda kalıp panayırda renk renk kumaşlarla incik boncuk satarak sürdürmüşlerdi. Birbirlerine bağlıydılar, çalışkandılar, Katolik olmuşlardı. Kendi aralarında evleniyorlardı, buğdaylarını dışarıdan getiriyor, avlularında koyun besliyorlar, mercanköşk ve patlıcan yetiştiriyorlardı, en büyük tutkuları kâğıt oyunlarıydı" Gabriel Garcia Marquez, Kırmızı Pazartesi'de yabancı düşmanlığına karşı geliştirilmiş bir duruş sergiler.

Vicdanı hasar görmemiş, kalp aynalarının sırrı bozulmamış insanlar bilirler ki iyi ya da kötü insan olmanın dini, dili, cinsi, milliyeti yoktur. Üstelik azınlıkların / göçmenlerin de çoğunluk / yerli nüfus kadar yerleştikleri topraklarda yaşama hakları vardır. Yazar meseleye dair sözlerini şöyle sonlandırır: “Dahası vardı. Pablo Vicario’nun ishalini kesen, aynı zamanda ikiz kardeşinin iyileşmesini sağlayan mucizevi çarkifelek ve pelin çayını salık veren de Suseme Abdala adındaki yüz yaşında bir Arap kadın olmuştu.”

Kırmızı Pazartesi sezgisel öğelerin ağır bastığı bir roman. Yazar yoğun imgelerle oluşturduğu üslubunda söylemek istediklerini açık seçik beyan etmektense okura sezdirmeyi tercih ediyor. Roman kahramanları da ortak bir hâl ile henüz yaşanmadan olacıklardan haberdar gibidir. Hayata ve hayatın akışına karşı duyarlı olmak, insanların beş duyu organlarıyla yetinmeyip çok daha fazla içsel duyguya sahip olmalarını sağlar. Buna rağmen kasaba sakinleri kendi -insan olmalarından kaynaklı- niteliklerinden o kadar habersizlerdir ki sağır, kör ve dilsiz olurlar adeta. Santiago Nasar için “daha o zamandan bir hayaleti andırıyordu” diyebilen bir kadın genç adamı “onu öldürmek için” aradıklarını söyleyen Vicerio kardeşlerin işleyecekleri cinayete ihtimal dahi vermeyebilir. Oysa yazar Kırmızı Pazartesi’de rüyaların gücünü dahi anımsatarak onların farkında olmadıkları yeteneklerinin aynısının bizde de var olduğunu vurgular.

İçsel yolculukları derinlere olan insanların kalpleri zamanla daha bir hassas olur. Başkalarının üzerinde fazlaca iz bırakmayan olaylar onların ruh durumlarını alt üst edebilir. Hatta bu alt üst ediş bazen uzun yıllara yayılır. Sanatla ilgili kimselerin takıntılı ruhsal gelgitlerini anlayabilmekte onların hassas iç dengelerinin de hesaba katılması gerekir. Gabriel Garcia Marquez’in gençlik dönemlerinde tanık olduğu, belki de tanık bile olmayıp vaveylasıyla sarsıldığı bir cinayet onun mahkeme arşivlerinde, kasabanın eski sokaklarında, unutulmuş insan adlarında, dolaşmasına yol açar. Kırmızı Pazartesi’de okur, yazarın detaylara sığan, inceliklerle avunan iç dünyasına da tanıklık ediyor.

Küçük dünyaların dar atmosferinde nefes almaya çalışan insanlar, dışarıdan yalın bir gerçeklikle iç içe yaşıyormuş gibi gözükseler de her birinin içsel bahçelerinde gizli kalmış iyi ya da kötü sayısız farklılıkları bulunur. Kırmızı Pazartesi küçük bir liman kasabasında yaşanan dehşetli bir olayı en ince ayrıntısına kadar anlatarak okurda felaket ve şaşkınlık duygusunu aynı anda uyandırır. Hiçbir şeyin görünen yüzüyle yetinmemek zorunluluğunu aşılır.

Okunan her kitap gibi Kırmızı Pazartesi de bitiyor hem de kalbe sayısız keder ve iç burkulması ekerek: “Halam Wenefrida Márquez, ırmağın öte yanındaki evinin avlusunda bir tirsî balığının pullarını temizlemekle uğraşıyordu, Santiago Nasar’ın eski rıhtımın merdivenlerini inip kendinden emin adımlarla evine doğru yürüdüğünü görmüştü. “Santiago, yavrum!” diye bağırmıştı. “Neyin var?” Santiago Nasar, onu tanımıştı. “Beni öldürdüler, Wene Hala,” demişti. Son basamakta tökezlemiş, ama kendini hemen toparlamıştı. “Hatta bağırsaklarına bulaşan toprağı eliyle silkelemek titizliğini bile gösterdi,” dedi bana Wene Halam. Sonra saat altıdan beri açık olan arka kapıdan evine girmiş, mutfağın içine yüzükoyun yığılıp kalmıştı.”

Şimdi Hesaplaşma Vakti

Gamze Aydın

Kime “Hiç tokat yedin mi?” diye sorulsa, vereceği bir cevap muhakkak vardır. Benimse cevabım onlarca... On üç yaşında, babamın “Gör de oku, oku da adam ol.” deyip yakamdan tutup attığı yerin yemekhanesindeydim. İlk ekmek yuvamda, daha yemek bile yemeden tokat yemek nasip olmuştu. Sebepsizce yediğim tokatların ilkiydi ve en güç geleniydi.

Sanayide öğle arası yemek molasıydı. O gün her zamankinden erken acıkmış, fazlaca susamış ve çokça da yorulmuştum. İşçilerden en kara bıyıklısı, “Ne kibar adamsın be arkadaş!” diye bağırarak yanıma geldi, sol yanağıma vurdu – neyse ki yavaşça- ve kolumdan tutup beni sıradan itip attı. Bana bunu neden yapmıştı anlayamadım. İnsanoğlu ne tuhaf şeydi! Uzun müddet avazım çıktığı kadar bağlamak, günün birinde ona bunun bedelini elbet ödeteceğimi söylemek ve bir de manasız hareketi için özür dilediğimi haykırmak içimden geçti. Şimdi olmazdı, beklemeliydim, büyük adam olmama şunun şurasında ne kalmıştı. Göz yaşlarımı içime akıtıp, usulca sıranın sonuna geçtim. İşte bu benim yediğim ilk tokattı. Onu ufak tefek boyu, içe kaçmış kara gözleri, poşet gibi buruşuk elleri ve hokka burnundaki kocaman beni ile heybeme- olur ya belki bir gün rastlaşırız diye- attım ve ağzını sıkıca bağladım. Nedense o günden sonra hiçbir tokat ağır gelmedi. Onlar büyüktü, büyüklere karşılık verilmezdi, haklı haksız aranmaz ne derlerse kabullenilirdi. Yanlış bilirdim ve hakkımı yedirirdim. Ta ki tokatlar silsilesi son raddeye gelene kadar.

Kışları okudum, yazları çalıştım. Yaşımdan, boyumdan hatta haddinden fazla çalıştım. On sekiz yaşına kadar hiçbir yaz tatilini tatil bilmedim. O fabrika senin, bu sanayi benim derken koca beş yıl geçirdim. Aç kaldım, bolca tokat yedim ve hep dışlandım. Bazı zamanlar iftiraya uğradım, çokça kovuldum ve sıkça vakit de yeni işler aradım. Daha onlarcasını beş yaza sığdırdım. O yıllarda verdiğim tek karar büyük adam olmaktı, babam haklıydı, babam akıllıydı, babam her yediğim darbede farkına varmadan geleceğimi kurtarmıştı. Hakkını vererek okudum ve beş yılın sonunda büyük adam oldum. Kendimi kurtardım, mesleğimi elime aldım ve günün birinde öğretmen çıktım.

Hayli yakın bir köy okuluna atandım. Atanma haberim, babamı tebessüm ederken gördüğüm tek andı. Bir adam düşünün ki saçına aklar düşmüş, ama gözlerinin karası çakılı kalmış, yanaklarındaki çukurları- bana hiç göstermediği, anamınsa var ya var elbet hem de iki yanağında da diye söyleyip durduğu gamzeleri- belli ki çoktan kapanmıştı. Yolun açık olsun sözleri dökülürken dilinden, yaşlanmış ellerinin sağa sola usulca sallandığını gördüm. Bu nasırlı parmakların salınışı, sırf mertebe atladığım için artık onun sinirlerini kamçılamadığını gösteriyordu. Babamı sessiz sedasız miskinliği ile baş başa bıraktım, anamı sıkıca sarıp sarmaladım, öylece çekip gittim. Memleketin olabildiğince en ücra köşesinde mesleğimi icra etmek istiyorken, ben yine mesafede çok yakın ve yine kalben çok uzağına mecbur kalmıştım. Canım sıkıldı. İstifa edip, başka bir şehire başka bir ağır sanayiye dönmek aklımdan geçmedi değil. Çıldırılmış olmalıydım.

Vardığım gibi önce köyün muhtarını buldum. Bu tanıdık sima ağzını yaya yaya konuşmaktan çekinmedi. Saygıda kusursuz bu muhtar “Buralara kim girdiyse sevemedi, bir soluklandı, iki harf öğretti çekti gitti.” dedi. Uzun uzadıya anlattığı dolambaçlı laflarından gece uyuyacağım yerin aslında gündüzleri eğitim vereceğim okul olduğu dışında hiçbir şey anlamadım. Hokka burnundaki kocaman beni, seneler evvelinden izler getirdi. O da yükselmiş, muhtar- büyük adam -olmuştu.

“Madem okulsa burası, öğrenciler nerede Muhtar söylesene!” diye bağurdım. “Böylesine virane bir yapıyı köyün evlatlarına nasıl reva görürsün utanmıyor musun?” diye sordum.

Özür dileyip susunca, “Yuva bu yuva, eğitim yuvası, yarına topla köy halkını mevzu derin.” diyerek yanından ayrıldım.

“Sen neler dersin hoca?” diye fısıldadı.

Elim yanağımda “Etme bulma dünyası derim” dedim ve arkama bakmadan uzaklaştım.

Yapraktaki Gizli Ses

Arzu Candan Sürme

Sonbahar, yalnızca ağaçların suskunlaştığı bir mevsim değildir; o kâinatın nabzının yavaşladığı, toprağın derin bir iç çekişle yeniden kendine döndüğü, gökyüzünün mavisinin yitirmeye razı geldiği bir zamandır.

Rüzgârın kanatlarına yüklediği eski hatıralar, dallardan dökülen yapraklara gizli bir alfabe yazarken, insan da kendi kabuğuna çekilir, içsel vadilerine yürür, bazen suskun bir yokuşta nefes nefese kalır, bazen bir gölün kıyısında kendine ilk defa tanık olur. Ve işte o göl, tıpkı insanın kalbi gibi, yüzeyi durgun ama altında fırtına barındıran bir aynadır. Bu aynaya bakan yalnızca suretini değil, sakladığı geçmişi, unuttuğu çocukluğu, terk ettiği masumiyeti de görür. Çünkü sonbahar, sadece dışarıda değil, içeride de başlar. Ruhun yaprak dökümü olur. İnsan, kendine sorular sormaya başladığında başlar sonbahar. Her cevap, yeni bir sorunun toprağına düşen bir yaprak olur. Sararan her anı, biraz daha açığa çıkarır çıplak hakikati: yaşamın üstü örtülü bir unutkanlık, altı ise derin bir suskunluktur. Kimileri için bu mevsim, bir yorgunluktur belki. İçten içe bilenler için, bu zaman, evrenin iç sesinin en yüksek duyulduğu, her şeyin sessizce yeniden yazıldığı bir eşiktir. Göğün bulutla mühürlendiği, güneşin sarıya çaldığı rüzgârın artık konuşmadığı ama dinlettiği bir eşigin kapısı.

İnsanlar bazen unuttur: Doğa konuşmaz, doğa hatırlatır. O hatırlatma, bir ağacın kabuğunda, bir mantarın yosunla sarmaş dolaş olmuş gövdesinde, sararmış bir ceviz yaprağının damarlı yalnızlığında saklıdır. İnsan, şehrin ve telaşın gürültüsünden sıyrıldığında, ayakkabısının altına düşen ilk hışırtıyla anlar ki; ne kadar uzaklaşırsa uzaklaşsın, aslında kendi toprağına bağlı bir köktür. Sonbahar, köklerin sesini duyurur.

Bir zamanlar annesinin dizlerinde uyuyakalan çocuk, şimdi paslı bir bankta oturur ve sararan akasyaları seyreder. Gözleriyle değil, hatıralarıyla bakar; gözler çoğu zaman aldatır, ama hafıza, sonbaharda dürüstleşir. Artık kendine yalan söylemekten yorulmuştur insan; aynalar kadar suskun, sular kadar derin ve rüzgâr kadar eski bir gerçeğin tam ortasındadır. Öz, zamanla silinmez; sadece üstü örtülür. O örtü, yazın rehabeti, baharın hayali ve kışın örtbas eden beyazlığıyla doludur. Fakat sonbahar, her şeyi yeniden sökülüp savuran hakikatin mevsimidir. Gerçekler rüzgârla uçar; yalnız kalan sadece çıplak dallar değil insanın içidir.

Bir kadın, küçük bir kasabada, verandasında otururken çayı soğur, ama gözleri ufka dalar. O çaydan daha sıcak olan sadece içine bastırıldığı kelimelerdir. Bir adam, yıllar sonra döndüğü köyünde eski bir kestane ağacının gölgesine oturur ve birden kendi sesini hatırlar, konuşmadığı, yazmadığı, söylemediği ama içinden hiç susmamış sesi.

Bazı mevsimler kelimeleri gereksiz kılar. Sonbahar, sessizliğin konuştuğu mevsimdir. Toprak yumuşar, ağaç kabuk verir, gökyüzü ağlamaya yanaşır. Her şey dışarıdan çürür gibi görünür aslında içeriden yeşermeye başlar. Bu çelişki, mevsimin büyüüdür. İnsan da aynı çelişkinin içindedir: Yıkılır gibi yaparken inşa eder kendini. Unutur gibi yaparken hatırlar. Kaybediyor gibi görünürken bulur. En önemlisi; yalnızlaştıkça çoğalır. İşte o yüzden sonbahar yürüyüşü, sadece yaprakların üzerinde yürümek değildir. O yürüyüş, içe doğrudur. Gözlerden değil, göğüsten başlar. Her adım, bir geçmişin üzerinden geçer. Her rüzgâr, içten içe bir aynayı sallar. Ve sonunda insan, belki de ilk defa kendi içine düşer. Bazen yükselmek için yere çakılmak gerekir.

Kimi zaman bir sonbahar günü, insan kendini bir ağacın altında, başını gökyüzüne kaldırmış halde bulur. O gökyüzü ki, yazın mavi, kışın gri, ama sonbaharda tam da insanın içi gibidir: bulanık, yorgun ama dürüst. Her şey olduğu gibidir ve hiçbir şey gizlenmez. Doğa dökülürken, insan da kendi kabuklarını bırakır. İşte o an başlar yeniden doğmak. Öz, o zaman çıkar ortaya. Sade, gürültüsüz, parlak olmayan ama içten içe yanan bir şey gibi.

Bazıları buna ruh der, bazıları vicdan. Ama adı ne olursa olsun, sonbahar o kapıyı aralayan anahtardır. O kapıdan geçebilenler bilir: dışarıda her şey solarken, içeride bir ilkbahar başlar.

Bazı sessizlikler mevsim değildir, aynadır.

FAZLA VERİCİ OLMAK VE İSKAMBİL KÂĞIDI TEORİSİ

Fazıl Alasya

Bazen katıldığınız bir toplulukta konuşulanlara kulak kabartırsınız. İnsanların birini işaret ederek, “şu falanca var ya, çok fedakâr ve herkese iyilik yapmaya çalışır” dediğini duyarsınız. İlk bakışta bu kişiye gıpta edersiniz. Ancak, bu tespit ne kadar doğrudur acaba? Bazı insanların karakterinde öncü olmak vardır. Onlar adeta “iyilik meleşidir”. Her fırsatta akrabalarından başlayarak, çevresine faydalı olmaya çalışır. Bu vericilik onların yüreğine işlemiştir. Ama zaman geçer, yıllar yürür ve yaşlar ilerler. Bir bakarsınız ektiğiniz “tohumlar” çiçeklenmiyor.” Aradığınız kişiler sizi aramıyor, zor zamanda yanında olduğunuz dostlar sizi ancak işi düştüğünde arıyor. Bu birikimler yıllar sonra kendinizi sorgulamayı getirecektir.

“Fazla fedakârlık, fazla vefasızlık getirir.”- Jose Mauro de Vasconcelos

İşte tam burada “İskambil Kâğıdı Teorisi” devreye girecektir. Anımsarsanız, çocukken veya gençken hepimiz iskambil kağıtlarını dikkatle dizerek “kule yapmaya” çalışmışızdır. Bu zor ve beceri isteyen oyunda kartları ev gibi dizerek yükseldikçe ve her yeni kart koydukça risk artar. Bir anda 3-4 kat yükseldiğiniz kuleniz çökebilir.

Aslında ilişkilerinizde de böylesiniz. İnsanlara her verici olduğunuzda risk alırsınız. Karşınızdakiler yaptıklarınızın karşılığını size vermeyi düşünmez. Onlar sizi kırmış, alttan almışsınızdır. Aramamış, affetmişsinizdir. Onlara hataları için bir kez olsun öfkelenmemiş veya uyarmamışsınızdır. Tüm bu fazla verdikleriniz yıllar boyu kule gibi birikmiştir. Gün gelir kule yıkılır ve hayal kırıklığı başlar. Aslında “Sevgi Kuleniz” yıkılmıştır.

Fazla verici olan insanlar, hayal kırıklığını daha çok kibirli ve egosu yüksek insanlarda yaşarlar. Bencil kişiler başkalarına iyilik yapmayı ve aramayı asla düşünmezler. Halbuki, her insan bir gün ölecektir ve geriye yalnızca yaptığı iyilikler kalacaktır. Roma imparatoru ve aynı zamanda filozof olan “Marcus Aurelius” Latince bir deyiş olan “Memento Mori/Öleceğini Hatırla” anlamına gelen bir sözü ara ara kulağına fısıldaması için birini görevlendirmiştir.¹

Bu vericilik aslında bizim toplumun ahlaki altyapısından geliyor, yani yüzyıllar öncesine dayanıyor. Kötü mü, tabii ki hayır. Ancak tek taraflı vermek giderek insanın kendisine zarar veriyor. Bir dosttan duymuştum, devamlı iletişimde bulunduğu arkadaşları için not defteri tutarak, onlara artı veya eksi notlar atıyormuş. İlişkilerini de buna göre devam ettiriyormuş. Ne kadar ilginç ve gerçekçi bir uygulama.

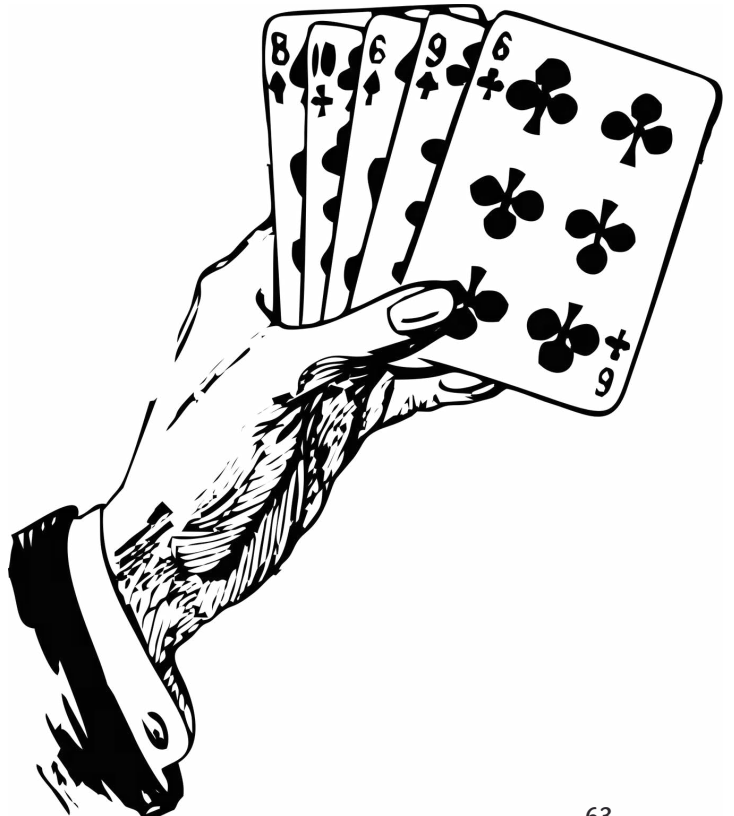
“Fazla fedakârlık kişinin kendi kul hakkına girmesidir.” - Farabi

Diğer taraftan Japon toplumunu incelersek bu konuda şaşırtıcı noktalar yakalıyoruz. 2002-2006 arası Tokyo Büyükelçiliği Ekonomi Müşavirliği yapmış olan Onur Ataoğlu, “Japon Yapmış” isimli kitabında bu kültürün ince noktalarını sergiliyor. İş hayatında, bir Japon çalışan şirketine sonsuz sadakatle bağlıdır. Bilir ki, anormal hata yapmadıkça işveren kendisini işten çıkarmayacaktır. Bu karşılıklı denge öylesine güzel kurulmuştur ki, işçi veya memur çalışan bazen gece geç vakit fabrikaya/ofise gelip yarına hazırlık bile yapar. Bu abartılı ama güzel sadakat, işveren tarafında da vefa bulur. Tarafların emek vererek yükselttikleri “Sevgi Kulesi” risk almaz ve yıkılmadan devam eder.²

Yaşamımızda hayal kırıklığına uğramamak için sevdiklerimiz (bireysel veya iş hayatı) bile olsa, fedakârlığımızı karşılıklı denge esasına göre yürütmek yerinde olacaktır. Eskiler bu konuda güzel söylemiş: “Almadan vermek Allah’a mahsustur”

Kaynakça

- 1) Halaç Bünyamin “Bir Umut Var” İkinci Adam Yayınları-2022- S.77
- 2) Ataoğlu Onur “Japon Yapmış” Çınar Yayınları -2010- S.100-105

SIVRİSİNEĞİN GAZELİ

ERHAN KASSAP

Zihnimde bir şeyler oluyor ve ben buna hâkim değilim, olamıyorum da üstelik. Bir gemiye bindirdi beni ve okyanusunun ortasına kadar hikmet hilesiyle uyuttu.

Kokusu binlerce yıllık bir kütük ve arkası dönük adamlar. Bazı temel şeyleri klasik müzik ve Aristo ile yakalayabildim ve bunu fark ettiğim yer tam burasıydı: bir küçük sandal ve dalgasız, çarşaf gibi bir su üzeri. Atım olsaydı da gökyüzünde koşsaydı, ben de onu buradan izleseydim. Bana şiir yazmanı çok isterdim diyen kadını sol cebimden çıkarıyorum ve denize bırakıyorum.

Sesler mi? Eyleme geçmek zihni susturuyormuş. Halbuki tek istediğim özgür olmak ve falanca seviyesinde kalmamak. Seni özgürleştiren efendin bile etkiliyor kölelik âleminde: nerede Platon, nerede CEO? CEO'yu büyük, Platon'u küçük yazan zekâ yaklaşım aracı...

Ben bir merdivendim ve üzerimden geçtiler öylece: Aşıklar, borçlular, katiller... Bir şiire konu olmak mı? Saçmalama, Descartes, buna haizken üstelik! Cemil Meriç ile el ele Russell. Bildiğin cümleyi her yerde satma derdindesin, biliyorum.

Sevenleri bir mavi kovaya toplasam? Belki ben de üsteyimdir? Kovanın maviye boyanma süreci ve iç dünyası; olta ile temizlenen ben... Benden kaç, beni daha alacaksın sayın geldiğim oltam? Bilmiyorum, efendim. Nasıl yani? En başından beri ben miydim? Hatayı kendimde aramayı akıl edemedim çünkü ben bir olta iğnesi olduğumu düşünüyordum elimde mavi lekelere rağmen.

İç sesleri duymayı bırakalı çok oldu yalanıyla yeniyi hazırlıyorum sistem için. Sistem mi? Katil elinde bir şarap kadehiyle, kadehinde balık olan kendine bakarken, yokuştan yukarı çıkan binlerce yurtsuz aşık... Cümle güzel dururdu duvarında.

Gece: Yalanları güzel ve olası gösteren, aydınlıktan nasibini almamış... Bazen yürüdüm öylece sana. Sen yokken bile sana yürüdüm yalanlarının yüksek yerlerinde. Kalbimi kırdın sevgili, hâlâ acısı geçmedi. Yazıyı okuyunca 'Eh işte' diyen Şarik. Bir kaldırım sonra ölecek ve zihninde bir yer hâlâ muallakta. Kedi ile ölmek mi? Yaşamak nedir diye sormak, yaşamının bir türevi. Neydim? Efendim?

DERGİ EKİBİMİZ

01

**Dergi Sahibi ve
Genel Yayın
Yönetmeni**
Serpil Tunçer

03

**Grafik Tasarım ve
Yapay Zeka
Yönetimi**
Gülse Tunçer

05

**Sosyal Medya
Sorumlusu**
Muhammed
Balaban

07

Editör Ekibimiz
Fatma Türkdoğan
Ayten Dirier
Hatice Eğilmez K.

02

Dergi Basım
Son Çağ
Yayıncılık ve
Matbaacılık.

04

Yayın Kurulu
İnci Yılmaz Şimşek
Binnur Tekinalp
Enver Karahan

06

Yazım Düzenleme
Dilek Ayrıbaş
Betül Fırat
Nurcan Ören

08

Haber Editörü
Gülse Tunçer

Zübeyde Hanım Mahallesi, İstanbul Caddesi, İstanbul Çarşısı no:48/48 İskitler Altındağ, Ankara
Eserlerin gönderimi ve iletişim için ; erikagacidergi@hotmail.com
Resmi Sitemiz ; dergi.erikagacioyku.com

SİNEKLER DE UYUR

"Aşk Bir Mesele"

Serpil
Tunçer

Bu kitabın merkezi imgesi aşktır. Bu duygunun bir yönü, yol ayrımında kalınan aşk hallerine baktığı gibi bir diğer yönü tutkulu bir birlikteliğe, bir başka yönü de karşılıksız kalmış aşk kırgınlıklarına öyküden bir pencere açıyor. Serpil Tuncer'in öykülerinde tartıştığı aşk, kadınların duygusal açmazlarını merkezde tutarak bir hayal atmosferi içinde şekilleniyor.

Aşk'ın bir mesele olarak sorgulandığı sahici öykülerin yer aldığı bu kitap okurunu bekliyor.